

Ilustrace Petr Chvojka: SIGNÁLY

NA SLOVÍČKO S VÝTVARNÍKEM A BÁSNÍKEM PETREM CHVOJKOU

Doc. Ing. Petr Chvojka, Csc. je členem Východočeského střediska Obce spisovatelů v Pardubicích a současně i výtvarné sekce. Velice aktivně spolupracuje s bulletinem Kruh. Rozhovor vznikl jako doprovod k jeho kresbě na úvod tohoto čísla.

Řekněte něco o sobě.

Výslechy autorů v tomto ohledu tradičně začínají otázkou „odkud pocházíte?“

Odpovím konkrétně: Pocházím z malé obce – od nedávna již města – Nasavrk, ležících na úpatí Železných hor v krásné a inspirující krajině. Tam jsem se 28. 5. 1937 narodil, vyrostl, a tam jsem se po mezidobí téměř padesáti let pobytu v Praze vrátil. Tam nyní žiji, chci opět zakořenit a dožít ... Tedy určitý návrat domů.

A teď se odvolám na nadčasovou odpověď na tutéž otázku, jak ji zformuloval Saint-Exupéry: „Odkud pocházím? Ze svého dětství.“ Vysvětluje to i můj důraz na spojení či prolnutí mého „primárního vztahu“ k rodnému kraji a pozdějšího nutkání vracet se k počátkům svých dávných tvůrčích pokusů o zachycení jeho půvabů. (Šlo tehdy mj. o zapojení do výtvarného kroužku na nasavrcké střední škole a podílení se na jeho výstavách a soutěžích. Ostatně ještě jako student chrudimského gymnázia jsem pravidelně vycházel malovat motivy z nasavrckého okolí.)

Odchod do Prahy v r. 1955 a studium na Vysoké škole ekonomické však znamenaly určitý přerыв tohoto vývoje, přesněji: moji přeorientaci na tvorbu literární. Ta nahradila zájem a kradla čas do té doby věnovaný zejména krajinomalbě. (A nešlo jen o beletrii. V rámci studijního a poté i profesního zaměření jsem produkoval četné odborné analýzy, studie, referáty, stati a další publikace, včetně knižních. Celkem jich bylo přes 200, a to i v zahraničí.)

Mé srdce však patřilo poezii, kterou jsem se ostatně též pokoušel psát již během studia na gymnáziu. Praha pro mne v tomto ohledu znamenala další impuls, a brzo jsem publikoval své verše nejen časopisecky: V průběhu 60. let mi vyšly první tři sbírky veršů, pak však následovala normalizace ... A i když jsem byl poté hned po Listopadu přijat za člena Obce spisovatelů, moje další knížka (OHNÍVÁNÍ/OHEŇ, „sbírka ze sbírek 1968–1988“) se dočkala vydání až v r. 1997.

V normalizačním mezidobí, kdy se mi moje nové sbírky veršů z redakcí vracely, jsem se „únikově“ zaměřil zejména na tvorbu pro děti. Výsledkem byla lepoprela, loutková hra, pár pohádek a zejména řada scénářů pro večerníčky, které jsme psali v tandemu spolu s přítelem S. Havelkou. Některé z nich (Šavlojedy, Pan Krbec, Jája a Pája, Strašidla na Kulíkově) byly dopracovány a vyšly i knižně. Mimoto jsme

oba – každý sám či společně – léta psali též desítky scénářů komiksových příběhů pro časopis Čtyřlístek, kde jsme měli i své vlastní seriály (Olda a Polda, Kamarádi atp.) To všechno ovšem byl jen značně pasivní kontakt s oblastí „výtvarna“; uvádím jej jen pro úplnost přehledu o mých aktivitách.

Jak jste se dostal ke kumštu a co v něm sledujete?

Historii vývoje svých „tvůrčích pokusů“ a odskoků do různých oblastí tvorby jsem fakticky již popsal. Šlo do značné míry o výsledky a souznění vlastní vůle a snahy o vyjádření v podmínkách tlaků zvenčí. Jak šel čas a měnily se společenské podmínky, měnily se i formy a obsah, autorský záměr, záběr a „výběr“ tvůrčích aktivit. Motivace však byla vždy obdobná. Kdysi jsem napsal v jedné ze svých básní: / „To je jediné, co má význam: / Psát třeba i nesmysly, které (majíce svůj smysl) / říkají něco mně o mně / vám o mně / vám o vás / atakdál ...“ / I když se to původně vztahovalo k otázce po smyslu psaní poezie, chápu to jako obecně platný návod a pravidlo pro jakoukoliv tvůrčí aktivitu – pokud právě má mít smysl.

Co považujete za své úspěchy?

Pokud by se hodnotil aspekt četnosti mých aktivit, nebylo by to tak špatné. Stihl jsem toho za daných podmínek relativně dost. V koutku duše však trpím tím, že to možná šlo na úkor kvality, že výsledky mohly být lepší. Mám sice několik svých oblíbených obrazů, několik básní (možná i celých sbírek), v nichž jsem relativně přesně vyjádřil své pocity, ale to je tak vše ... (Nakonec, co by vlastně člověk mohl chtít, aby po něm zbylo?)

Ve vztahu k mé výtvarné tvorbě mne však potěšila výstava uspořádaná v nasavrckém zámku ve dnech 12. 5.–17. 6. 2007 k mým sedmdesátinám. V jejím záhlaví stálo slovo NÁVRATY. Kromě zmíněného návratu k rodnému kraji, k dětství, k výtvarnému zobrazování krás přírody okolo Nasavrku (kdy na oleje a akvarely z 50.–60. let navazovala i moje současná produkce), to pro mne a mé další záměry symbolizuje snahu o prohloubení záběru a o opětné, intenzivnější zaměření i na tvorbu literární. (Platí ovšem memento: „Léta jdou, a čas se někde ztrácí ...“)

A nakonec v kontextu „hodnocení úspěchů“ dodám navíc pár rouhavých slov: Zdá se mi nyní, že pro autora není ani tak důležitý výsledek (ve smyslu úspěchu jeho tvorby) sám o sobě (jistěže uznání potěší!), ale autorovo uspokojení lze meritorně vztáhnout již k samotnému procesu tvorby, jíž je iniciátorem a nositelem. Požitek a prožitek z ní může být vlastně primární odměnou a potěšením autora-umělce (a to třeba i odměnou jedinou – když výsledek jeho snažení obecného uznání nedojde ...). Zejména proto většina z nás asi vůbec píše a tvoří ... Či snad ne?

Jak chápete své členství ve výtvarné sekci Vč.SOS a jaký máte názor na existenci bulletinu Kruh?

Musím kajícíně přiznat, že zatím moje členství ve výtvarné sekci bylo fakticky pouze formální a pasivní. Pokusím se o nápravu.

Jako nováček, hledající si ve Východočeském středisku OS své místo, seznámil jsem se více s kolegyněmi a kolegy orientovanými literárně. Jejich vstřícnost a přátelské chování mi umožnily do značné míry překonat moji – nyní již dlouhá léta pěstovanou – tendenci ke klauzuře. (Kdyby nešlo o zprofanovaný výraz, hovořil bych o „nalezení se v kolektivu“.)

Bulletin Kruh je v tomto ohledu výborným pojítkem mezi členy Vč. střediska OS a tvůrčí platformou pro jejich vzájemnou informovanost, diskusi a sebeuvědomování. Je fakticky v těchto svých funkcích nezastupitelný. Příslušným redaktorům vzdejme dík!

Děkuji za odpovědi. Milan Dušek.

PETR CHVOJKA

NOČNÍ MŮRY 1

Podíval jsem se na hodinky
a napadlo mne spočítat,
kolik bylo před dvěma hodinami
a pětatřiceti minutami.

Výsledek mne překvapil.

Zhrozil jsem se:
Bože, jak mi ten čas utíká ...!

NOČNÍ MŮRY 2

Potkal jsem v tom snu
sám sebe.
Byl to velice
nepříjemný zážitek ...
(Tohle mám být já?!)

Bojím se teď
usnout.

Aforismy jsou životní zkušenosti určené pouze pro čtení.

Veselá kopa – třicet humoristů.

Až vyprázdníme sud rozumu, naplníme ho znovu pivem.

Výroky slavných proslavily už kdekoho. Mimo jejich autory.

Jiří Faltus

Členská schůze Vě.SOS v Pardubicích 18.4. v restauraci Philadelphia

VZPOMÍNKA NA VLASTIMILA NOVÁKA

Jsou v životě překvapivé zprávy, které vás, ať už chcete nebo ne, zaskočí. Ta zpráva přišla podvečer 29. dubna v elektronické poště a rozesílala ji žena Vlastimila Nováka. Stálo v ní, že její muž, Vlastík Novák, odešel z toho světa v pátek ráno v kruhu rodinném.

S Vlastíkem Novákem jsem se setkal před drahými lety na svém tehdejšími pracovišti v Pedagogicko psychologické poradně. Obrátil se na mě jako rozhlasový redaktor a povídali jsme si o všem možném, o psychologii, o literatuře, o tom, co píší, zkrátka o životě. Pochopil jsem, že jsem se setkal s člověkem širokého kulturního záběru, poučeným a moudrým.

Později jsme se setkávali nejen nad mikrofonem, ale i v novinách a občas i v kavárnách. Naše nikoli nahodilá spolupráce dostala obrátky v okamžiku, kdy mi vyšla knížka a kdy jsem mu ukázal připravovaný rukopis pohádek „Zač je v Pardubicích perník“. Nabídl mi, že je bude publikovat v Pardubických novinách spolu s kresbami dětí, které pohádky už četly. To už dělal vedoucího redaktora v Pardubických novinách. Vidím ho jako dnes. Sedí v mezaninové redakci Dení-

ku, kouří dýmku, popijíme kávu a povídáme, jak se dělají noviny, co je ve městě nového, jaká výstava fotografií se připravuje.

Poslední léta přednášel na univerzitě „novinářinou“, jezdil po regionu a opět pracoval jako rozhlasový redaktor. Oceňoval jsem jeho projekty i nasazení. Je třeba připomenout, že Vlastík Novák byl jak výborný novinář, tak pozoruhodný fotograf. Vždy měl lidem co nabídnout, byl tělem i duší nejen profesionál, ale především člověk. A takový nám zůstane v paměti.

Lubomír Macháček

PETR MUSÍLEK

MEZEK

Potkal jsem mezka na cestách
šel zvolna sotva nohy táh
v bocích se kroutil Za zády
pán bičem rušil ovády
Za každou ránou mezek hýk
než v odpověď mu pána křik
vysvětlil smysl šlehů těch
jež pálily ho na zádech
O houfech much jej poučil
o to, jak bezbranný je cíl
Že bič jak štít ho ochrání
od protivného štípání
Tiše se mezek osmělil
že by snad radši sežrán byl
a že je lépe riskovat
nežli se stále biče bát
Mlč mezku Pán ho zarazil
vždyť poučen jsi o tom byl
Tvých vzdechů bylo víc než dost
Měl bys víc myslet na vděčnost

V KNIHOVNĚ – bajka

Marta Urbanová

Knihy stály po několik let v polici vedle sebe. Sedal na ně prach, ale ony ho nevnímaly. Už léta je majitel nevzal do ruky, neotevřel, nezačel si do jejich řád-

ků. A ony přesto stály jako vojáci v řadách a čekaly. Mezitím měly dost času se navzájem představit, dohadovat a vychloubat se cizím peřím.

„Mne napsal významný člověk, každý den mu ořezávali tužky.“

„Já jsem psaná švabachem,“ kladla důraz na každé slovo nejstarší z nich.

„To mě jeden psal a jeho žena rukopis přepisovala na stroji.“

„Ale nemáš ani plátěnou vazbu. Jsi pouhý paperback.“

„Natož koženou jako já,“ ozvala se ta nejmenší.

„Kdopak z vás se může pochlubit, že je napsaný ve verši?“ otázala se ta nej-
útlejší.

Nikdo jí neodpověděl.

„Jsem o lásce,“ cítila potřebu vychloubat se dál.

„Je tady ještě někdo vázaný v kůži?“ měla největší zájem ta nejmenší.

„Nemyslíš v lidské, že ne?“

Maličké jako by tím vytála políček.

Nejmenší knížka se otázky zhrozila a ta psaná švabachem vysvětlila:

„Tato praxe má odborný název antropodermická bibliopogie a praktikovala se
u hrdelních rozsudků v 18. století.“

Protože byla nejstarší, měla smysl pro detail, jak to její doba vyžadovala.

„Teď se našla na ulici v Leedsu tři sta let stará kniha vázaná v lidské kůži.“

„Kdo ji tam mohl ztratit?“

„Asi zloděj.“

„Nebo primitiv, který se nevyznal,“ ozvala se maličká.

„Ty se nad námi nevyvyšuj, beztak je tvá kůže jen baladek,“ štípla ji ta schvá-
lená.

„Nikdy jsem neslyšela o žádné imitaci,“ bránilo se mrňátko.

„Nezáleží tolik na obalu jako na obsahu,“ upozorňovala poezie.

„Ale mne si nikdo podle obsahu nekupoval, říkali, že jsem vázaná v kůži.“

A tak se jeden přes druhého chlubili cizím peřím.

Až jednoho dne je jejich pán vzal z police a v každé zalistoval. Téměř v každé.
Některou jen otevřel, podíval se do ní a zaklapl. Jinou ani neotevřel a odložil ji
stranou. Všechny knihy se ocitly na jedné hromádce, až na jednu. Pán je vložil do
igelitky a uložil do kufru auta. Zajel s nimi k supermarketu, přímo ke kontejneru.
Otevřel víko a všechny je tam vysypal.

„Vysmívaly jsme se jí..., že je jen imitace... a ona jí nakonec zachránila
život,“ vzlykaly jedna přes druhou a ta s odtrženým hřbetem se dokonce dala
do pláče.

ROZUMĚT TAK ŘEČI STROMŮ

Jaroslav Jonáš

V půli října

Dlouhé bílé vousy splývaly starci až na prsa. V koutcích úst už trochu zarezlé od nikotinu, ale s bohatou hřívou sněhobílých vlasů vytvářely dojem nebeské vznešenosti. *Takhle nějak jsem si v mládí představoval Boha.* Asi nejenom já, protože se pár kolemjdoucích zastavilo a pozvedlo oči tam, kam mířil upřený pohled starcův. Do korun starých kaštanů mezi zaprášené listy. Čím více lidí hledělo vzhůru, tím rychleji se shromažďovali další, až se z malého hloučku stalo téměř srocení davu. Dav hleděl, nevěda pořádně kam, v očekávání neznámo čeho.

„Lidičky, vždyť ty kaštiny nasazují na květ,“ promluvil stařec božského vzhledu k nejbližším sousedům. Počastoval je mohutnou dávkou alkoholických výparů. *Nějakej vožrala,* prolétlo jako jiskra davem a lidé se rozcházelí roztrpčení, že se zase jednou nechali hloupě napálit. Starcova slova nebral nikdo vážně. Kdo to kdy slyšel, aby v polovině října nasadily kaštiny na květ?

Jírovce rozkvetly

Za pět dní to všichni viděli na vlastní oči. Pupeny, dosud skryté v šedavé zeleni listoví, se rozevřely a koruny kaštanů v ten ráz oblékly bíle květované šaty. Tak silně kaštiny ještě nikdy nekvetly, to by vám potvrdil každý pamětník, a dosud nikdy tak omamně nevoněly.

Celé město nemluvalo toho dne o ničem jiném. Diskutovalo se na ulicích, v tramvajích, v obchodech. Lidé k sobě najednou měli nějak blíž. Věřící hovořili o zázraku, defétisti o konci světa, jiní nabízeli krk na to, že za všechno můžou vysílače a všelijaký ty rakety. Všechny putyky, lokály, hospody, hostince, krčmy, vinárny a bary zaznamenaly rekordní tržbu.

Předtucha

Druhý den ráno přinesly noviny zprávy o nečekaném vykvetení kaštanů ze všech krajů. Také zahraniční agentury oznamovaly, že téměř současně rozkvetly jírovce v celé Evropě. Vysokoškolského profesora Karla Splítka, předního českého dendrologa, při čtení novin mrazilo v zádech. *Naráz a v celé Evropě,* zakroutil nevěříčně hlavou. Postupně se ho zmocnila nepříjemná předtucha. Vyskočil od snídaně, vyběhl z domu, skočil do vozu a když vyrazil, takřka vyhrabal pneumatikami do asfaltu rýhu.

V nakvap opuštěné kuchyni stékala po igelitovém ubrusu rozlitá káva. Kapky dopadající na odhozené noviny odměřovaly pravidelné úsečky ticha.

Objev

Sekretářka Věruška se ani moc nedivila, když jí šéf udělil volno až do odvolání. Profesor občas mívá takové mouchy, to je celý on. Jednou by ji držel v práci do noci, jindy ji vyhání, aby ho nerušila. Odešla, ani nepozdravila. Věděla, že ji už nevnímá.

Splítek seděl za stolem, který dokázal během chvilky zavalit hromadou knih. Horečnatě do těch svazků nahlížel a dělal si poznámky na volné archy papíru. Strávil touto činností celý den, bez jídla, ale bez pocitu hladu, pohroužen do sebe a oddělen od okolního světa skleněným poklopem soustředění. Okno jeho pracovny zářilo i přes noc, přitahujíc mýry z celého potměného města. Únava ho přemohla teprve poté, co vtiskl své beztvaré předtuše rysy jistoty.

Ráno našlo profesora spícího na svazku popsaných papírů. Hodný kus cesty po obloze mělo slunce už za sebou, když se probudil. Pozdvihl hlavu a mžoural na koberec dotýkaný teplými prsty slunečních paprsků. Po chvíli se těžce zvedl a protáhl si rozbolavělý hřbet. Žaludek mu prozpěvoval litanii o hladu a Splítek dostal nehoráznou chuť na šálek kávy. Strčil svazek papírů do aktovky a vydal se za potravou.

Bufet Pod kaštanem

Před fakultou rostou dvě řady štíhlých topolů. Profesor se rád procházel tím monumentálním stromořadím. Připomínalo mu sloupy antických chrámů a naplňovalo jeho duši krásou a jasem. Dnes však pospíchal se sklopenou hlavou. Na rozdíl od duše prázdný žaludek jasem a krásou nenaplníš.

U dveří bufetu se Splítek přece jenom zastavil a zadíval se na bílé svícný květů ve větvích stromu, který dal bufetu jméno. Mohutný listnáč k němu naléhavě hovořil bezhlasou řečí rostlin a profesor mu rozuměl. Pohládl drsný kmen a zazdalo se mu, že cítí pod kůrou horečnaté chvění...

Madona s nahýma rukama ve výdeji hotových jídel zvedla poklici a vypustila z nitra cínového pultu oblak voňavé páry. Profesor neodolal a poručil si porci knedlíků navíc. Postavil se na konec vysokého stolku a s chutí se pustil do jídla. Dvojitá porce se v něm rozplynula jako pípnutí ptáčka v bouři. Přinesl si kávu a rozhlédl se kolem.

U stolků postávali muži s pivem a klábosili. Vo fotbále, kterej sme zase prosrali, vo tom, že včera v tý reví tancovala baletka nahoře úplně bez a jaký by to bylo zrádlo si s ní zatancovat na trošku jinej způsob... Kaštanová záhada na přetřes nepřišla. Zřejmě už nikoho příliš nevzrušuje. Profesor si pomyslel, jaký je člověk přizpůsobivý tvor. To, co ho nedávno vyvedlo z míry, bere takřka vzápětí jako samozřejmost. A je to tak dobře. Je to tak dobře?

Roztržka

Redaktor Novotný přijal Splítka srdečně. Dlouhá léta spolupráce je natolik sblížila, že se poznenáhlu spřátelili. Splítek si vážil redaktorových názorů a zvláště oceňoval obratnost, s jakou se *redaktorskéj* dovedl pohybovat v jakémkoliv prostředí. Redaktor zase obdivoval profesorovu nekonvenčnost v úsudcích a onen zvláštní rentgenový jas jeho očí, který většinu lidí stíšňoval, protože obnažoval až na kostní dřev.

„Tak copak jsi mi dneska přinesl, Karle? Posad' se.“

Usedli do křesílek a na stolku mezi nimi se objevila láhev vodky.

„Přišel jsem kvůli těm kaštanům ...“, začal Splítek.

Redaktor se zasmál: „I ty, Brute? To už seš, kamaráde, třetí. Včera tu byl Perný s teorií, že nastává éra dvojího vegetačního období, ráno mě ten podivínskej Hrouzek přesvědčoval, že Měsíc začal vyzařovat jakousi záhadnou flogistonovou energii. Tak to na mě vybal, nemusíš mě šetřit. Já už snesu všechno.“

Splítek byl proti Petrově jízlivé ironii dávno obrněn, proto bez váhání vytáhl z aktovky výsledek své noční práce.

„Prostudoval jsem snad všechny dostupné materiály a výsledek je tady,“ položil papíry na stůl. „Takže ve stručnosti. Jistě sám znáš případy, kdy vykvetly stromy těsně před uschnutím. Jedna lípa zabetonovaná do chodníku vám přece kvetla přímo před redakcí. To bylo taky na podzim, a na jaře už nevyrašila. V posledním záchrvěvu sil se ještě snažila zajistit si potomstvo. To živé organismy v ohrožení dělají, mají to v genech, dokonce i lidé. A teď vykvetla celá populace jednoho druhu! Že by se chystala na smrt? Těm stromům přece nic nechybí, alespoň nic, co jsme schopni zjistit. Mají živiny, mají vláhu, mají co dýchat ... Proč by měly zemřít?“

A teď dávej pozor!! Vzpomněl jsem si na takřka zapomenuté Darwinovy pokusy s virginským tabákem. Darwin při nich úplně náhodou zjistil, že tahleta rostlinka je tak trochu jasnovidná. Dokáže předvídat sluneční aktivitu. Jednoduše řečeno, v období před velkými slunečními erupcemi se mění její životní projevy, její biorytmus. Takže víme, že některé rostlinné druhy dokážou zareagovat na budoucí podněty a přitom se každá rostlina před smrtí snaží mít co nejvíc potomků ...“

Profesor se na chvíli odmlčel a zvrhl do sebe malého panáka vodky. Nechtěně tak vytvořil ve své řeči dramatickou pauzu.

„Co když tedy kaštany v celé Evropě svými květy předpovídají nějakou katastrofu, která přivodí jejich zánik? A uvažuj ještě dál. Kaštan pochází z Makedonie a to je jedna z neaktivnějších seismických oblastí světa. Napadlo mě, že jestli je kaštan zvýšeně citlivý na nějaký podnět, tak to nemůže být nic jiného než zemětřesení, nemyslíš? A teď si představ zemětřesení, které přivodí smrt kaštanům celého kontinentu. To je přece hrůzná představa!“

Jestli ty stromy mají pravdu, a já jsem přesvědčen, že mají, tak máme jedinou šanci – vypátrat příčinu toho očekávaného zemětřesení a zabránit mu. Okamžitě! Dal bych krk za to, že to boží dopuštění přivolává na svou hlavu člověk sám. Obávám se, že pokusné podzemní výbuchy jaderných zbraní narušily tektonickou rovnováhu našeho kontinentu a že stačí málo, aby se celá pevninská kora zhroutila. Musíme najít ono kritické místo a té apokalypse zabránit! Nebo alespoň včas přijmout taková opatření, která by omezila počet obětí až ta apokalypsa vypukne.“

V místnosti se na chvíli rozhostilo ticho. Redaktor vstal, roztržitě přešel prstem hřbety knih srovnaných na polici a pak se prudce otočil na profesora:

„Taky dobrý! A dokonce docela logický. Jenomže zapomináte, vážený pane profesore, na jednu věc. Jste vědec, uznávaný vědec, a ne věstec. A věda, ta mrška, si žádá argumenty, fakta, důkazy. Je tak zmlsaná, že se nespokojí s intuicí a představami, i kdyby byly sebevíc logické. Nezlob se na mě, ale to, co mi předložil, je nevědeckej blábol. Úvahy, dedukce, ale nic víc, nic, co by bylo vyfutrováno pádnými argumenty. Máš to podložené měřením ve statisticky průkazné časové řadě? Nemáš! Máš to podložené alespoň dostatečnými fenologickými argumenty? Nemáš! Je to jenom úvaha, esej, námět na povídku, ale ne podklad pro nějaká závažná opatření. Promiň mi mou otevřenost, ale známe se snad už dost dlouho na to, abych měl právo ti to říct takhle otevřeně..“

Přesunul svazček papírů po desce stolu zpět před profesora: „Neberu.“

Zachmuřený Splítek do sebe vrazil dalšího panáka, jen to zbluňklo. Nehodlal se vzdát jen tak lehce:

„Copak historie nedává dost důkazů o tom, že spousta objevů fungovala a funguje dřív prakticky, než je věda vysvětlila teoreticky? Od věků ve vesmíru fungují principy, o kterých věda nemá ani ponětí, a které jenom pomaloučku objevuje. Proč podceňuješ intuici? Tady přece nejde o nějaký stroj, ale o životy milionů lidí, sakra, pochop to! Jsme povinni té katastrofě zabránit. Nebo se o to alespoň pokusit. A je to povinnost, rozumíš? Po-vin-nost,“ slabikoval důrazně.

Rozhovor se přiostrčil. Muži střídavě povstávali a zase usedali, sem tam některý z nich udeřil pěstí do stolu. Poslední výbuch patřil redaktorovi:

„To by mohl tvrdit každé, ty osvíčenče! Kam bysme došli, kdybychom měli doprávat sluchu kdejakému hlasateli konce světa? Tak akorát do prdele, dál ne!!“

To silné slovo se v místnosti rázem zabydlelo a oběma pánům trochu vychladly hlavy.

„Promiň, Karle. Ale opravdu si myslím, že tvoje závěry jsou nepodložené a spekulativní. Máš důkazy o jejich pravdivosti? Nemáš. Proto ti ten článek neotisknu. Jsme odborný časopis a ne hádankářský magazín. A ještě něco, já si ten náš rozhovor nechám pro sebe. Tobě to upřímně radím taky. Nechoď s tou

svou teorií ven. Máš ve vědeckém světě prestiž, copak chceš riskovat svoje jméno kvůli nějakým nepodloženým spekulacím?“ Redaktor zmlkl a pátravě hleděl profesorovi do tváře.

„Nevím...“ protáhl Splítek do ztracena. Celý nějak povadl. Potěžkal nabídnutou ruku a nechal za sebou zaklapnout dveře, zmítán pochybnostmi.

Pochybnosti

Jakou má člověk v tomhle světě jistotu? *Dejte mi pevný bod a pohnu světem.* Proč hledáme ten pevný bod stále jen v rozumu? To zatracené zbožnění rozumu! A přitom pravda je nevědný vztah, kluzký jak namydlený úhoř. Rozum a pravda, eh! Cožpak lze rozumem popřít cit a víru? Člověk se tímhle zjednodušením zbavuje masa, jako dobrovolný leprotik. Maso mu opadá a nakonec z něj zůstane jen kostra. Lidské skelety, jeden jako druhý. Pavel jako Šavel. To je to nejsnadnější, zastrčit hlavu do písku rozumu a místo nepřehledné pouště vzájemných vazeb a vztahů vidět jen zrníčka kusých poznatků.

Ale co když má Petr přece jenom pravdu? Co kdyby uveřejnění mých úvah, a ony jsou to opravdu jenom úvahy, co kdyby to zveřejnění způsobilo paniku a nakonec se ukázalo, že jsem se mýlil? Pak bych byl za všechny škody, a nejen za škody hmotné, ty vzal čert, odpovědný jenom já. Jenom já sám! Mám vůbec právo vzít na sebe takovou odpovědnost?

Mohu své osobní přesvědčení povýšit nad všechna rizika? Není moje víra v logiku věcí jenom namyšleností a moje intuice pouhou zaslepeností z bludu?

Profesor se opil

Venku je už tma. Profesor nerozsvítil. Přecházel po pokoji, jehož slepotu prořezávaly střeptiny světla zvenčí. Za těch posledních několik dní pěkně pohubl a vyhlížel poněkud divoce. Zastavil se u okna a pohlédl do pulsující ulice. Neonové reklamy vystřelovaly do prostoru barevné šípky, tvrdý jas pouličních zářivek přebíjel měkké a teplé světlo žárovek v oknech. Světelná řeka valící se vozovkou přijímala přítoky vedlejších ulic. Chvátající houfy chodců ...

Splítka popadla toulavá. Přehodil přes ramena baloňák, narazil si klobouk a po chvíli se vmísil do mumraje pod okny bytu. Z temného nebe skanuly na město první drobné kapky. Dvě hodiny se profesor toulal deštěm, až se do něj od nohou vkradla zima. Zastavil se pod hlučícím větrákem malé hospůdky. Chvilíčku zaváhal, a pak vešel dovnitř.

Lokál byl poloprázdný. Splítek si vyhlédl stůl v rohu u kamen. Usedl a objednal si svařené víno. Od té chvíle nosila dlouhovása servírka na jeho stůl pravidelně. Ještě jednou svařák, potom pivo. Se čtvrtým pivem cigarety. Profesorův zrak byl magicky přitahován malou krevní podlitinkou na servírčině krku. Když ho obsluhovala, nedokázal hledět jinam než na to znamínko tělesné lásky.

Zapálil si cigaretu. Kdy vůbec naposledy kouřil? Před pěti lety, před sedmi? Dnes po mnoha letech poprvé porušil nejpřísnější zásady své životosprávy. Ale co! Po těle se mu rozlévala slastná únava. S rozkoší vnímal její teplé vlny a zvolna se oprostoval od starostí posledních dní i od myšlenkových vazeb svého mozku ...

Asi při devátém pivu k jeho stolu přistoupil jakýsi stařec. Dlouhé bílé vousy mu splývaly až na prsa. V koutcích úst trochu zarezlé od nikotinu, ale spolu s bohatou hřívou sněhobílých vlasů vytvářely dojem nebeské vznešenosti. *Takhle nějak jsem si v mládí představoval Boha.*

„Máš tu místo, panáčku?“, zeptal se Splítka.

„Ale jo, jenom mi neříkejte panáčku,“ zavrčel profesor. Chvíli seděli mlčky.

„Tebe něco trápí, synku, vid,“ promluvil zase stařec. Profesor pohlédl mírně rozostřeným zrakem do jeho nebesky modrých očí.

„Bolí mě rozum,“ odvětil suše.

„Tak to máš dobrý, synku. Mě bere revma v nohách. Bez rozumu dojdeš klidně třeba na kraj světa, ale bez nohou těžko. Bez nohou těžko,“ opakoval a mnul si dlaněmi kolena.

„Nakonec si smrt stejně nevybírám,“ zamumlal Splítek spíš pro sebe. „Bere ty bez nohou, stejně jako ty bez rozumu.“

Stařec zvážněl a pronesl dutým hlasem: „Smrt, smrt, no a co? Smrtí přece život nekončí, je to jenom jeho druhá tvář. Návrat k přírodě, aby se kruh uzavřel. Prach jsi a v prach se obrátíš, to už jinak na světě nejde. Smrt se rodí společně s životem, jenom se za ním trochu opožďuje. Tak je to, chlapče.“

„To je mi pěkná útěcha,“ zabručel profesor Splítek, ale starcova židle byla náhle prázdná. Zůstala jenom prázdná sklenice s pravidelnými obroučkami pěny.

První záchvěv

Když vrávorál profesor Splítek mezi hrozivě černými hradbami budov k domovu, zvedl se pojednou prudký vítr a země se poprvé zachvěla. Profesor měl dojem, že se mu útroby zaplňují řídkým betonem. Tak silný byl pocit, který ho ovládl. Nebyl to ale pocit zadostiučinění, byl to strach. *Obyčejný živočišný strach.*

1983 / 2003

Bližší obrácený kabát než košile.

Mnoho těch, kteří by se měli léčit v blázinci, dává přednost domácímu prostředí.

Dobrý výsledek lze občas zaznamenat také díky statistické odchylce.

Jiří Faltus

JOSEF KREČMER

HOLUBÍ APOKALYPSA

Z Benátek i ze všech přístavů
na čerstvě zoraných polích
a venkovských dvorů,
holoubci výstavní, poštovní
i ty slavná, Picassovou rukou zrozená,
zvolte mě arbitrem holubí říše!
Zabuším na vrata,
za nimiž peleší se lhostejnost dneška
vraždí vás jak v Dachau, tak tichounce, tiše.
„Kam ukládáte mrtvolky milionů
do klecí pochytaných, udušených?
Kdysi říkali jste symboly měkké slovanské duše.
Jakoby z lidí přemnoží barbarsky nekálili
na vše, co bývalo svaté.“

Schůze výboru Vč. SOS 18. 5. 2009

TOUHY A SKUTEČNOST

Pražské nakladatelství Eroika letos vydalo knihu spisovatelky **Ivy Tajovské** s názvem **Pavučiny touhy**. Autorka cílevědomě pokračuje ve svém citlivém ponoru do duše žen, tak či onak spjatých s oborem sociálních služeb, a z jejich příběhů zřetelně vyvěrají její letité zkušenosti z této bezesporu nelehké práce, ty jí ale umožňují napsat příběhy, jež jsou nezpochybnitelné a proto se stávají uměleckým obrazem skutečnosti.

Pavučiny touhy jsou už třetí knihou Ivy Tajovské. Začala vyzrálou prvotinou novel a povídek *Jepičí hvězdy* (Eroika, 2006) a hned v roce následujícím vydala v témže nakladatelství román *Matky matek*. Lze tedy konstatovat, že během čtyř let se výrazně zapsala do kontextu české literatury, která je spjatá s životem běžných lidí, kteří nemají obrovské majetky, bohaté strýčky a tetičky, nemohou spoléhat na jiné, musí se postarat sami o sebe a protože převážně pracují v charitativní oblasti, obětavě pomáhají přestárlým a postiženým občanům.

V podání Ivy Tajovské jsou to zvláště její ženské postavy, které se všelijak vyrovnávají s osobními i pracovními problémy, jež jim dnes a denně připravuje jejich náročné povolání. Kniha je rozčleněna do pěti částí s vlastními názvy (*Kráska, Cik cak, Sepjatá, Kvas, Otec*), ale autorka se nejvíce soustředila na sestru Janu, účetní Kláru a vrchní sestru Annu, které pracují v jedné z církevních charitativních organizací. Pokud jde o první dvě jmenované, v mnoha ohledech nám připomínají příběhy žen v předchozím románu *Matky matek*, zcela nová je postava vrchní sestry Anny, zvláště pokud jde o její křesťanskou výchovu. Přestože se nestala jeptiškou (odešla z kláštera), má svého Boha v srdci a tak se její život odvíjí i nadále v tomto směru a své náboženské přesvědčení vnucuje lidem okolo sebe (podřízeným i klientům), navíc upřednostňuje věřící a svobodné (ty druhé zřejmě proto, že muž je pro ni neznámou pevninou), tím pádem se zákonitě dostává do sporů se svými spolupracovnicemi, konkrétně s impulsivní Janou. Zajímavé je sledovat vývoj osobnosti Anny, přestože je v ní zakonzervováno, co se může a co ne z hlediska její víry, chce se jí normálně žít, ale naráží na jakési vypěstované hráze v sobě i na zcela přirozený odpor těch, kteří jsou zvyklí žít jinak.

Nechápe jejich postoje a zpočátku je nehodlá vzít na vědomí, ale postupně však přece jen dochází k názoru, že jí nezbyvá nic jiného, než se co nejvíc přizpůsobit realitě současné společnosti. Snaží se o přiblížení a snad i o pochopení těch kolem sebe, a i když se jí její úmysl až tak docela nedaří, jak si představovala, přesto zde dochází k výrazně kladnému posunu. Postava Anny je cenná i proto, že se o lidech podobného ražení příliš nepíše.

Domnívám se, že Iva Tajovská napsala knihu, která zanechá výraznou stopu ve většině čtenářů, kteří si ji přečtou. Nudit se u *Pavučiny touhy* rozhodně nebudou

a možná v ní najdou i odpovědi pro peripetie vlastního života, protože příběhy této autorky jednoznačně řeší otázky smyslu a naplnění života.

Milan Dušek

JIŘÍ HRABINEC

VEČERNÍ NÁLADA

Večer černá tekutina
hladina jak nebe líná

Rybáři, hej, rybáři,
chytat se ti nedaří?
U svých vesel nejsi vesel
dneska není ve tvé moci
mít večeri před půlnocí
dneska ryby bezpochyby
vidí tvoji udici
přímo proti měsíci

VENI VIDI VICI

(Přišel, uviděl, zvítězil)

Veni
Přišel – lev, král, bůh
a meč měl nablýskaný

Vidi
uviděl – a jen tak z fóru
oblehl ten opevněný bod

Vici
u nohou jí klečí
žebrá – idiot

VELIKEJ ŠÍFÁK

Marcella Marboe

Štěstí. Co je štěstí? Náký faking wudu, nebo co?

Mám strejdu. Nemít strejdu, štěstí bych asi nikdy nepoznal. Strejda mi dovoluje dřepět ve stodole a koukat. Je to megasuper krutej týpek, ten můj strejda. Točí se pořád kolem tý svý holky jako číšník kolem pracháče a já jen zírám. Strejda má po sezóně, nemusí do žádný fuchy, a tak se ze stodoly nehne. Fakticky, on tam i spí. Jenže máma říká, že Manouš – ona strejdovi Emanovi jinak neřekne – je máklej. Po sezóně má podle ní furt. Prostě když mu zrovna neteče do bot – to znamená nepotřebuje prachy na ty svý ztřeštěný blbiny, nemaká.

Kromě piva a moře už miluje jenom tuhle holku. Jmenuje se Niňa. Svět se točí, povykuje po několika lahváčích strejda – a taky mluví hodně o Kolumbovi. Ta jeho první se taky jmenovala Niňa. Před pěti sty lety! Dovedeš si to představit? Na dřevěnejch lodích, bez ničeho – do neznáma! A pak vobjeví Ameriku!

Emanova Niňa je taky dřevěná. Měří necelejch osm metrů, nemá motor ani žádný navigační přístroje.

„Kdepak, kámo, když se chlap po uši zabouchne, je s ním amen!“ zachytí uzávěr láhve o kraj svěráku, praští do něj plochou dlaní a podá mi, abych si jako taky líznul. Mně pivo moc netanguje, ale nikdy to na sobě nedám znát.

„A ty? Máš nějakou?“ mlaskne.

„Jsou to husy,“ zívnu, abych dal jasně najevo, svůj vztah k holkám. Máma mě dokopala na gympl. Už mám odkroucenejch šest měsíců, ale stejně zdrhnu.

Moře ... Mám plnej pokoj plachetnic. Jenže máma to nechápe. Máma fůru věcí nechápe, nemá vůbec cveka se s ní o něčem bavit. Se ženskejma je děsná nuda. S Martou z béčka teda ne, akorát že se furt vytahuje. Má rok navrch, už je jí patnáct a myslí si kdovíco. Někdy mě pěkně krkne, protože je na šampóny. No, na takový ty frajírky, co furt musej bejt vymydlený, vyšampónovaný a vyfénovaný, volepený značkama a hlavně in. Na takový, co všecho věděj nejlíp, všecho uměj krásně vokecat, každýho se snažej vočůrat, a pak se po hospodách chvástaj, jak toho blba dostali a jsou z toho celý vysmátý. Jenže Manouš – on mě strejda prosil, ať mu tak říkám taky, aby si nepřipadal blbě. „Strejc“, to je prej jako že má panděro, šedivý háro a tak ... Von teda ten náš „mořskej stařec Eman, co vlasy vousy měl bílý“, jak si ho máma v lepších chvilkách dobírá, trochu panděro má, ale proč by se mu to mělo cpát pod nos, že jo, když se sám cejtí jako Jura?

Tak Manouš mi řek: „Kamaráde, na nějaký serepetičky vopravdickej chlap kašle. Chlap musí umět. K čemupak je krásně zabalená škatule, dyž je prázdná? Chlap prostě musí BEJT – a ne jenom vypadat. Chlap taky musí hrát férovku. Co jednou řekne, přes to vlak nejede, jasný?“

„Ty nejseš z tohodle světa,“ vrtí hlavou máma. „V tomhle světě vyhrává ten, kdo je větší hajzl a má tím pádem větší úspěch. A to chtějí všecy. Mužský i ženský. Bejt jedničky a mít úspěch – ať to stojí, co to stojí. Toho sis ještě nevšiml?“

„No jo, Markétko, právě všechny lidi hajzlové bejt nemusej, když sami nechťej. Nemusej bejt stejný. Kurva, když si řeknu, že sem jinej,“ praští pěstí do ponku, „tak jsem jinej! Já na to mám, abych byl jinej! Třeba ... lepší ... V tom je přece kus pýchy, nebo ne, kámo?“

Máma tvrdí, že ten Emanův projekt je bláznivej, že její brácha spad z višně rovnou na palici, že je prostě šílenec a snílek, trotl. Tohle opakuje do zblbnutí – jenže co má chlap vevnitřku, jako doopravdy, to asi fakt jen tak nějaká ženská nemůže uvidět – a vůbec už ne moje máma.

Železný mužský na dřevěnejch lodích, vzdělávaný jen čtením Marka Pola. To je teda síla. Prostě mazec! S tím dle vobjevěj Ameriku!

Ale máma si klepe prstem na čelo: Né, něco takovýho překračuje všecy hranice bláznovství. Patříš do cvokhausu, brácha – a tomu klukovi blbneš hlavu!

Ale Manouš mi hlavu neblbne. Manouš je prostě jenom super a máma na něj žárlí. Jako v Chorvatsku. Normálka nás vzal s sebou, i když my na to neměli prachy. A mě pak nechal chodit do toho svýho kapitánskýho kursu, ze kterýho mu

měly taky náky grošíky kápnout – a zase grátis. Licenci jsem teda dostat nemoh, protože na to nemám, jak říká Manouš, gebír ani fousy. Tím myslí můj věk. Ale stejně mě bouchnul do hrbu a řek: Seš dobrej! Silnej! Hustej cápek, vole, dodal po našem a pak mi koupil super hodinky. S kompasem. Takže zakazovat Manouše si vod mý mámy teda nenechám, i když někdy bulí, že s náma vobouma mlátěj hormóny, a že už je z nás na nervy.

„Dáš si?“

Beru z jeho lednice kolu, kterou mi nikdy nezapomene koupit, i když máma říká, že je to svinstvo, samej cukr a dehet. Tak si vezmu tu kolu, upíjím rovnou z flašky a na všechno, co Manouš dělá, pozorně vejrám a všecičko, co řekne, si do posledního „Ň“ píšu na slechy. Když má chlap přežít v blbejch podmínkách, je každej prd děsně důležitěj – ne jako ty pitomosti ve škole. I třeba, co se ukuchtí k žrádlu, když není po ruce baba, nebo tak něco...

Jednou jsem vzal Martu kolem krku. Řekla: Nech si zajít chuť, jo? Vona by Marta pořád jenom tancovala – a to je teda vopruz. Při ploužákách zavírá oči a tváří se, jaký je to blaho – a já se tvářím jako idiot. Né, fakt, když já sám sebe přistihnu při takovým tom nic neříkajícím přiblblým úsměvu, co se na něj lověj buchy, nejradši bych se nakopal. Jenže když čumím na Niňu, tak se jako idiot neusmívám nikdy.

Niňa je magnetická a Manouš hustej respektér. Svou krasavici opěvovává od nevidím do nevidím a já přicmrduju. Řekl mi: Jednou se mi o ní zdálo. Tak co si takovej sen nesplnit, no né?

Teď sháníme sponzory. Přeci jen podobná srandička něco stojí.

„Víš, že Cristoforo je sháněl taky? Sponzory. A když mu přibouchli dveře v rodný Itálii, šup do Kastilie, uhranul královnu Isabelu i toho jejího aragonskýho krále Ferdinanda, získal tři lodě a tradá! Budeme to muset dobře proštudýrovat. Jenže kde u nás schrastit královnu, že jo?“

„Dali mu taky na pivo?“

„Ne, ty chytřej! Duševní rovnováha každýho dobrodruha je ve vlastní rézii.“

„Totle je můj strejda,“ pochlubil jsem se jednou klukům v hospodě. Jenže na ně obtloustlej pořizek, co vypadá jako zestárlej divokej kanec a jen tak juká z houští bílejš stětín, neudělal žádněj dojem. „Týjóóó, vado,“ hvízdnul posměšně Tonda. „Jako by ti z voka vypad, vole!“ Nejdřív jsem se rozhod, že mu dám po hubě, ale Manouš mě odtáhnul pryč. Mám od něj přísně zakázáno o Nině mluvit, aby mu ten senzační nápad někdo nevyfouk. A taky se mi svěřil, že další sezónu do žádný fuchy nenastoupí, protože to už právě chce jet. Co zarobil v lese, mu pro začátek stačí, a pak se uvidí.

„Kdy vyrazíš?“ ptám se s obavama.

„Nejlepší začátkem léta.“

Manouš je vlekář, a když je dobrá sezóna, docela si nahrabe. Mne nechává na prkně jezdit zadara – a to je taky trefa, protože, kde bych vzal na permici? Máma furt nemá, poňouká mě, abych zajel za tátou, ale von by stejně řek, že mě v blbostech podporovat nebude, tak co bych za ním jezdil, no né?

Táta je schopnej chlap, říká Manouš, ten kdyby se trochu soustředil a porád nelítal odjednoho ke druhýmu – máma říká – od jedný ke druhý – kde už moh dneska bejt?

Nevím, kde moh táta bejt – a kašlu na něj, i na všecy ty jeho fujtajbl kšefty za horentní prachy. Stejně pak vždycky všechno rozfrká po barech s holkama. Ty lundry mu pane dokážou udělat průvan ve šrajtofli, vzteká se máma. Ale ty za ním běž a řekni mu. Snad má táta k synovi taky nějakou povinnost, ne?

Než se Manouš dostal k vlekářině, stahoval v kopcích dřevo z polomů. Prostě koupil valacha a tradá na hory. Fakticky, že jsem na vlastní oči viděl jeho vejplatní pásku. Vydělával dvacetkrát víc než máma jako oučetní v kanclu.

„Co s tím budeš dělat, ty větroplachu?“ smála se nakysle a on jí už tenkrát prozradil: „No nic ... Měl jsem takovej sen ...“

Manouš Niňu staví už rok. Všecko si dělá sám. Říká, že na takovouhle věc se nesmí spěchat. Ať pomáhám s čím chci, furt mi čumí na ruce, jako jestli něco neflákám. Na poctivě vodvedený práci totiž může záviset život, kámo. Když dojde na věc, každěj šlendrián se vymstí. Manouš taky tvrdí, že všecko má svůj čas – a že on, když chce, čekat umí. „Prostě dočkej času, jako husa klasu,“ směje se. „Přesně takhle to furt dokola mlela nebožka tvoje babča, takže si to pamatuj, Janku.“

Nemám rád, když mi říkají Janku. Jako bych byl nějakej blázen, nebo tak něco ... Pro holky ve škole jsem Džony – to zní úplně jinak. A za fotříkem teda fakticky nepudu. Vůbec nevím, o čem bych s ním asi tak konverzoval?

„Myslíš, Mánku, že za ním mám jít? Seš můj jedinej vopravdickej kámoš.“

„Za kým?“

„Za fotrem.“

Pokřčil rameny. „Tyhle věci musíš cejtít sám. Tady,“ rozepnul si bundu na prsou, aby mi ji ukázal. Byla podšitá beránkem a navrch pogumovaná. „Letecká,“ pochlubil se.

„Pogumovat jsem si ji nechal sám. Může taky přijít pěkná klendra.“

Strašně bych chtěl bejt s ním, až ta klendra přijde, ale křičí na mne: „Tisíckrát jsem ti řekl, že ne!“

„No jo. Všecku slávu chceš schramstnout akorát sám, že jo?“ útočím. Jindy mý rány pod pás vůbec nekomentuje, ale teď se tváří vážně: „Na moře člověk nevyjíždí pro slávu, kámo, ale proto, že bez něj nemůže bejt. A je fuk, jestli se narodil na pevnině nebo kde ... To moře je prostě v něm. Jako láska ...“

Abys věděl, na moři to, co ti běží pořád palicí, vzlíná úplně jinejma cestičkama, než třeba tady ve městě. Na moři je slavnej homo sapiens sám sebou tak, jako nikde. Musí sám sobě bejt člověkem – i Bohem. A čas? Furt se vo něm mele jako vo nejlepším doktorovi, nejúčinnějším foukátku na všechny bolístky. Jóóó ... proč by né? Jenže v týdle naší zasraně chamtivý společnosti čas spíš vypadá jako smečka vlků, který nemilosrdně pronásledujou kořist. Zastav na okamžik – a seš v pytli!

Pryč z takový štvance! Moře, je bezčasí, jestli tomu rozumíš ... Na všechny strany. Prostě plyneš. Jen moře a nebe. To je Francis Chichester, víš? Ále ... Jednou všecko pochopíš.“

Začátek léta je tu. Umím z paměti namalovat celou trasu Emanovy plánovaný cesty. Mám naštudovaný všechny mapy. Z nettu jsem si stáhnul kdejaký informace, který by se takový cesty mohly týkat. Přesvědčil jsem mámu, aby Emanovi upletla několikery vlněný fusekle, rukavice a kulicha. Poschovával jsem spoustu proviantu, kterej by se moh hodit a pořád trošičku doufám, že se Mánek na poslední chvíli ustrne a řekne: Tak jó.

Ale teď mám lufta ... Jak se datum odjezdu blíží ... čím dál víc si připadám jako ridžbek. To je takovej ten čokl, co má na hřbetě pruh chlupů vobrácenej proti srsti. Hrůzou to tak mám. Hrůzou z toho, že mě ten pitomej Manouš snad fakticky s sebou nevezme. Prostě jednou – a bude to brzo – přijde den – a já zůstanu sám. V týdle hovadaský díře! „Dyď bysme mámě nemuseli nic říkat. Prostě bysme pláchli ...“ přesvědčuju ho. „Ty, Manouši ..., dovedeš si vůbec představit, jaký to tu bez tebe bude? Nejezdi!“

„Musím.“

Je to, jako by mi tím slovem na palici srazil ten největší květináč z máminýho balkónu.

„Jak – musíš! Proč – musíš? Vůbec nic se nemusí!“ ječím, ale je mi jasný, že s ním moje zoufalství nepohne. Smířil bych se s tím, že ho na několik měsíců ztratím, ale bojím se, aby to nebylo nafurt. „Copak to nemůžeš pochopit? Já budu jako vůl zařezávat v nějaký podělaný blbárně – a ty zatím ...“

„Buď rád, že tě máma nechává študovat!“

„Máma! Pořád máma! Jako kdybys neviděl, že s ní to není vůbec jednoduchý! Pro mě má asi tolik pochopení jako užovka pro žabáka. Někdy se s ní faktis nedá vydržet!“

„A s tebou jo?“

Eman stěhuje do lodi zdrojlo, kterým ho sponzoři z Vitamínky „královsky“ obdařili a vyzpěvuje: „Sedm krabic konzerv, polívek, těstovin a kaší, sedm beden trvanlivýho mlíka, sedm kartonů piv v lehkejš plechovkách – ty začal mořeplavec sám Sedm,“ směje se. „Není to náhodou šťastný číslo?“

Jemu se to tlemí! Mračím se. „Náhradní plachty máš jen dvě!“
„Zato mi dali sedmnáct balení vody! Sto sedmdesát litrů! Samý sedmičky! Chybí jen sedmiramennej svícen.“

„Jo, akorát že musíš Niňu přejmenovat na Vitamínku. To je sranda! Že je nepošleš do prčic!“

Pokrčí rameny: „Ještě sem hoď harpunu a háčky na ryby. Co víc člověk potřebuje? Hlavní je odhodlání a pevná vůle. Ostatní přijde samo.“

„Ryby bych teda nežral ani za nic. Jen to slovo slyším, už ten smrad cejtím a je mi šoufl.“

„Nežereš, chcípneš,“ pokrčí Eman ramenama a já vidím, že sem si pěkně naběh na vidle. Honem popadnu krabici: „Co mapy?“ ptám se a pořád myslím na tu leteckou bundu a na tu klendru.

Vrtí hlavou. „To už by nemělo štávu, chápeš? Před pěti sty lety je taky neměli. Chci, aby to bylo, jak jsem řekl: Na dřevěný lodi – do neznáma.“

„Houby. Do Ameriky! Dyť trasu máš dávno v palici nalajnovanou,“ pokouším se trochu zlehčit to super dobrodruží, když už se ho nemůžu sám zúčastnit. „A stejně se to Kolumbovi podařilo až napotřetí, tak proč je kolem toho tolik humbuku?“ zuřím.

„Heleď, říká ti něco Kolumbovo vejce?“

„No, to je toho! Dyť ho musel nakrápnout, aby stálo!“

Manouš se chechtá: „No jasně – to je toho! Nakrápnout – jenže právě – přijít na to – nakrápnout!“

„Tak nebuď nakrknutej,“ zkouším to z jinýho soudku: „Prostě mě jenom vem – to je toho! Nakrápnout. Prosím ... Budu všechno dělat. Vařit, uklízet, mejt palubu – a bez kecání!“

„To taky umíš?“

„Tak aspoň řekni, proč to děláš? Proč!? Proč musíš všechno – sám?“

„Drž zobák!“ vykřikne.

Pak je dlouho ticho a pak: „Nevím. Tohle fakticky nevím ... Totiž: Když jsem dělal něco s jinejma, nikdy mě to nebavilo. Prostě to neumím dělat tak dobře, jak když to dělám sám. Nejspíš jsem k samotářství předurčený. A násilím to měnit? Nejspíš bych byl najednou na kusy. Malej, roztráštěný člověk. Asi jedinej způsob, jak můžu já dosáhnout vlastní úplnosti a teda štěstí, je dělat prostě to, co musím. Z toho do člověka vstupuje síla. I vytrvalost. A plavba z patnáctýho století, to bude fakt tvrdá zkouška. Fyzičky – i nervů. Žádná brnkačka, rozumíš?... A taky si nemůžu dovolit bejt za někoho zodpovědný ...“ zamumlá.

Držím hubu, Často už jsem přemejšlel nad tím, jaký to asi je, když se člověk úplně sám plaví po tom přiblblým nedozírným oceánu a ví, že musí tam někam ... neví přesně kam, neví, jakej bude vítr, neví, co ho čeká za příští vlnou a nejhorsí, když jako Mánek, vlastně ani neví, proč opouští svý jistý: Hospody, holky ... ségru

a třeba i mně ... Jaký faking wudu ho to žene? Někde sem čet, že touha překonat sám sebe. Nebo třeba – pokořit oceán. Ale copak se to dá – překonat sám sebe? Copak se dá pokořit oceán?

Eman říká, že každý moře, každý hory a vůbec celá příroda je nevyzpytatelná.

„I v příznivém období může dojít k nečekaně prudkejm zvratům v počasí – a to je pak mazec. Pak i jen úplná hovadina – jako třeba zlámaná pazoura nebo tak něco ... může mít tragickéj konec. Čím víc nad těma věcma koumám, tím víc Manouše obdivuju. Bude sám brázdít nekonečnej oceán plnej lidožravějch žraloků a kdoví ještě jakejch předpotopních potvor. Možná se bude muset připoutat ke stěžni, aby čelil Sirénám. Nebo ho přepadnou piráti, budou ho chtět zlákat do hlubin proradný mořský panny ... Vyváží tyhle hrůzy nějakěj podělanej, v kýčovitějch barvách vyvedenej západ slunce, jak on furt fantazíruje? Kde bere Manouš tu kuráž, rvát se s oceánem, když dopředu ví, že tamten bude vždycky silnější?

„Síla, kámo, to je jedinej zákon v přírodě, kterej beze zbytku platí,“ kymáci se nad pivem Manouš a já slyším, jak – v hlase brek, vzdor a vztek – na něj řvu: „Nemáš právo se mnou takhle zacházet! Jsem silnej! Sám jsi to řek'! Jedu s tebou – a hotovo!“

„Maximálně do Hamburgu,“ připustí – a dál už nemíni konverzovat. Věc je pro něj definitivně vyřízená.

Nechci, ale bulím.

Neohrabaně mě popadne za pačesy: „Pošlu ti z každýho přístavu email. Dlouhej. No tak ...“

Do Hamburku jsme dorazili sedmadvacátýho května. Máma přimouřila voči se školou a napsala mi omluvenku, protože jsme jí oba svatosvatě přísahali, že jen Manouš odjede, začnu sekat latinu. „A Emánek?“ pošklebuje se nám máma. „Ten bude pak už jenom koukat, jak se z moře kouří – a žít se rybama. Ožení se s mořskou pannou a – přivezeš nám svýho sýýyna Emanu?“ zaspívá, ale Mánek se jenom uculí. Chce vyplout prvního června, ale taky se chce s pevninou jaksepatří rozloučit. A udělat pár snímků Nině – teda Vitamíně. Dyť holka bude na vodě poprvé.

Zabralo nám to skoro celej den. Já pózoval jak divej, abych měl ve škole co ukazovat a Manouš se smál: „To chceš poslat rovnou do Hollywoodu, ne?“

Eman měl v Hamburku taky pár kámošů ze dřívějška, a s nima se rozhod uspořádat „poslední párty“. Já tam nechtěl, protože bych to asi vobulil a to by byla děsná ostuda. Směl jsem teda tu noc přespat v přístavu na Nině – Vitamínce a pak ...

Letenku do Prahy jsem ždímal v kapse a celej večír se utěšoval tím, že si na mne Manouš tam někde na moři určitě vzpomene. Bude zážitky toho obrovský-

ho dobrodružství posílat do etéru, a tak se o ně se mnou podělí: Tady kousek západu slunce... tady zpěvy velryb... tady volání Sirén... hrůzu bouře... A já budu na příjmu. Furt.

Akorát že jenom on bude ten, kdo jde s kůží na trh! On bude ten do poslední nitky promáčeněj, ten, kterej jektá zimou v pogumovaný letecký bundě a s utahováním lan si musí pomáhat zubama, protože ruce má jeden puchejř. On bude ten, komu poleze do postele akorát noc. On bude ten, kdo přesvědčí, že není žádnéj sralbotka, on bude ten, kdo dokáže jenom bejt, ten, pro koho čas – ta smečka vlků – nehraje žádnou roli, prostě proto, že v bezčasí na něj nemůže. Páni, jak já mu závidím! Zavyl jsem skoro nahlas a –

Najednou mě to napadlo. Už se s tím nedalo nic dělat.

Uskutečnit svůj sen! Plán Emanovy cesty mám v malíčku. Niňu znám jako svý boty. Řídit plachetnici mě Manouš naučil – tak vo co gou? Copak mě Manouš furt netvrdil, že štěstí přeje připravenejm? Já snad připravenej nejsem?

Začala mnou lomcovat zimnice. Jsem utahanej z pročundranejch nocí jak pouliční holka – nojo, no... když jsem toho musel za těch pár dní tolik skouknout!

Třeba rybáři. Člověk na ně čumí – a nejrádši by se picnul. Zkušeným okem mrknou na moře – a ono se k nim začne lísat jak tejdenní čokl. Kňučí a vyskakuje, učůrává, vzájemně se dorozumívají, dávají si tajný znamení, až chlapi konečně vědí. Trhnutím za šňůru nastartujou motor a jedou. Voda se před přídí rozvaluje jak roztoužená kočka, přede, všelijak se krotí a předvádí, páni, já bych...

Nezvládnutelná touha po hrdinským činu mi náhle úplně ochromuje mozek. Jsem absolutně auf! Prostě psychó. A fouká přesně ten správnej vítr, jako by mě zval. Manouš říká, že osud dává člověku znamení, a ten, kdo v nich umí číst, má vyhráno. Od myšlenky k činu je pár sekund.

Copak jsem blbec? Copak si nic nepamatuju? Ne! Všecko si pamatuju! Úplně všecinko! Z Hamburku do ústí moře je to devadesát, no – sto kilometrů. Příliv – odliv jeden metr. Po proudu tak... pět hodin – proti proudu dvanáct. To nejdůležitější místo se jmenuje Schulau – nebo tak nějak. Lodi přijíždějí, odjíždějí – přijíždějí, odjíždějí... Hraje se státní hymna, vyvěsí se vlajka té země, které loď patří, přeje se dobrá jízda, vítají se ti, kdo se z moře šťastně navrátili. Taková nádhera! Mráz mi běží po zádech. Ale pozor! Na vlastní moře lze vyjet jedinej skrz radarové posty.

- Nikdo by jimi nedokázal tajně proplout? Nikdo?

Manouš, největší šífák jakýho znám, se zamyslí. No... poškrabe se prstem v koutku pusy. Snad... kdyby se maličká plachetnice schovala do radarovýho stínu nějaký veliký lodi... to... to by možná šlo.

Odrážím od mola. Tisíce zářících bodů, tisíce blikajících lodních reflektorů křížuje noc. Stěží rozeznávám, co vlastně jsou světla bójí v plavební dráze. Tak aspoň o tohle to měl Kolumbus jednodušší! Manévruju ze všech sil, nabírám silnej vítr, jenže z ničeho nic, kouknu – faking wudu! Šinu si to na plný koule přímo proti betonovému molu. A do prčic! A konec! Na čele mi vyskakujou kapičky ledovýho potu. Jestli Niňu rozflákám, Manouš mě vlastnima rukama zaškrtí! Pane bože, prosím tě... modlím se. Já teda na něj nevěřím, ale je to zvláštní. Jak mi teče do bot, hned – pane bože, prosím tě... Nejspíš mě ten dobrák slyší. V poslední chvíli se mi daří urvat loď do správnýho kurzu, molo lízmem jen tak bokem. Plavební dráha na mne zmatečně zablíká jako iluminace na vánočním stromku a já mám znovu pocit, že se z toho šílenýho lodního provozu nikdy nevyhrabu. Furt vostrej mazec, ale štěstí, ta nevyzpytatelná kurvička, ten hodnej pámbíček, nejspíš stojí při mně. Trvá to hodiny než se mi podaří vyčíhat finský zaoceánský kolos a chytit se za něj. Ale bacha, dobře vím, že příliš blízko zas nesmím, protože by mě ssání parníku mohlo přitáhnout k sobě. Nervy mám nadranc. Panebože! Pambíčku milovanej, ať to zmáknú! Když se vyjíždí z ústí, jsou nějaké mělčiny, kterým je třeba se vyhnout, říkal Mánek. Ale tohle necháme na kapitánovi parníku, že, Džony?

Konečně... konečně! Nepozorován opouštím tok Labe – a Niňa poprvé smáčí příd ve slaný vodě Severního moře. Viktória! Volnej prostor! Bezčasí! Povedlo se! Dál už to bude jistě jenom brnkačka.

Když šok z prvního možného neúspěchu odezní, rozhoduju se, jestli mám mobil radši mrsknout do moře, aby mě nikdo nevrotoval, anebo ho radši jenom vypnout a schovat pro případ, kdyby... Třebaže prožívám velkou euforii, dělám uvážlivě to druhý – a pak už se nerozpakuju kouknout na kompas! Takovej poklad! Líbám ho, kamaráda, kterej mi teď bude vším. Jako kdyby Manouš tušil. Tak teda... nabrat kurz na západo-jihozápad, kolem ostrova Helgoland. Poloha 54 stupňů 11 minut severní šířky a 7 stupňů 53 minut východní dýlky. Tahle vědomost je mi momentálně na draka, ale pozor, pozor na ostrůvek Duna, kterej vypadá jako písečná pláž! A taky pozor na lázeňský mořský lodě a katamarány, co plujou z Cuxhavenu. Klíďo bych moh' narazit i na Funny girl. Ta tu brázdí moře celý rok.

Tak tohle je Helgoland... vydechnu.

V pokoji mám reprodukcí Bitvy u Helgolandu podle Puettnera – 1864, nebo tak nějak. Vpředu hoří rakouská vlajková loď Schwarzenberg. Schrastil jsem ten obraz v nějakým frcu za hubičky, ale máma se stejně mohla zvencnout. Jenže já na něj dokážu čučet celý hodiny. Je to fakt nářez.

Slavnostně vzrušená nálada mě neopouští: Vážení, oslovuji v duchu případný návštěvníky budoucích veřejných besed, jestlipak víte, kolik bylo Kolumbovi, když podniknul svou první plavbu do Tunisu? Zrovna tolik jako mně! Čtrnáct!

Kousek od retlansační věže bliká maják. Za války sloužil jako věž protiletadlovému dělostřelectvu. Tenhle maják má prej šíleně silný světlo, říkal Manouš. Je ho vidět až na Východofrýskéjch ostrovech, kde můžu bejt při tomhle slušným větru za pár hodin.

Jsem zdrchanej, že sotva pletu haksnama, žral bych hřebíky, ale odvahu vlízt do kajuty a chvíli si s chrupnout zatím nemám. Nabírám teda kurs na Frýsáky – a nepřestávám doufat, že se mi tam podaří zakotvit, trochu si dáchnout a pak tradá! Jen počkej, Ameriko!

Prožívám svý první velký životní dobrodružo na plný pecky. Jsem šťastnej. Radost, jakou teď chlemtám z plnejch plic jsem fakt v životě nezažil. Já se dokázal chopit příležitosti, kterou pro mně osud vybral! Já to štěstí, to podělaný fakink wudu, chyt za pačesy! Hurááá, já ho neprošvih!

Čas letí jako v nějakým filmu a najednou je přede mnou ostrov. Moh by to bejt holandskej Vlieland – jeden z pěti Wadenskejch? Beru dalekohled. Černý rousatý frýský koně odfrkujou v ohradách nad povlávajícima trsama rozsuchaný trávy. Bedekry uvádějí informejšn o chráněných hnízdištích ptáků, písečnejch dunách a stálezelenejch lesích, hlavně ovšem o rodinný atmosféře, která sem láká spoustu turistů. No, to jsem zvědavej!

Jenže – jak přistát? Vítr tomu není vůbec nakloněnej a já najednou trnu hrůzou, že se jen přeženu kolem jako splašenej bejk – a pohostinnej přístav s rodinnou atmosférou bude v hajzlu. Do prčic! Žral bych jak vytrěnej jeseter a jestli v noci nezalehnu, tak to asi bude moje poslední.

Ovšem najednou jachta. Motorová – s holandskou vlajkou. Skoro jako by mě vyhlížela ..., „Loď ahóóó!“ řvu, gestikuluju, prosím. Mám kliku. Ale když jim hodím lano, naznačují, abych někoho zavolal.

Snad tátu? Nemám tu nikoho. Jsem tu sám! Aj em ounly van, pokouším se všec-ko objasnit svou bídnou angličtinou. „Je to moje loď! Maj šip,“ biju se do prsou. Zdá se mi, že vejrají jak zajíci z jetela, ale pak vousáč mávne rukou. Mánek mi říkal, že malý Holandáci uměj snad dřív řídit loď než chodit, a tak jim samotnej kluk na jachtě snad vůbec nemusí připadat podezřelej – ledaže ... ledaže by už měli nějakou hlášku, leknu se.

Ale berou mě do vleku a táhnou do přístavu. Jenže je napráskanej až po uši. Nikde jediný místečko. Moji dobrodinci si s tím ovšem hlavu nelámou. Uvazují „Fitamínka?“ kroutí hlavami nad takovým divným jménem – k holandský šalu-pě Oma – a snad sama majitelka, ženská jako keř, v kroji, čepci s ouškama a ve dřevákách, mi mává na uvítanou. No tohle! Divím se těm náhodám, jenže mě najednou nenapadá vůbec nic jinýho než vlčí hlad. Koumám, co bych tak dokázal

rychle uklohnit – ovšem z kuchyně Omy to zatraceně voní. Čenichám jak nadrážděnej čokl, jenže to už ta v čepci a dřevákách mává a všelijakou posunčinou mi naznačuje, že jsem jako zvanej.

„Já?“ ukazuju na sebe. „Fakticky já? Ich? Aj?“ To je teda gól. Vystřelím jak z praku a při vstupu na palubu se div nepřerazím o takovou kudrnatou, pihovitou zrzundu v modrozlutý jachtařský bundě a kalhotách. Káča po mně loupne zelinkavejma očima a při večeři už spolu probíráme život směsicí neohraný angličtiny, němčiny a holandštiny. Fajn pokec. Super!

Ona se jmenuje Lysien a je dcerou majitelky lodi. Oma je vlastně půjčovna krojů a takovejch všech těch krámů, co patří k folkloru. Zkratka, aby se turisté mohli v přístavu vyfotit a vypadali nemlich jako nefalšovaný holandský venkovani, nebo rybáři, nebo tak něco. I loď si můžou na to focení půjčit, i frýskýho valacha i krávu, když chtěj. Prostě byznys.

Oči se mi zavírají, že bych si je hnedle musel podepřít sirkama, ale Lysien je fakt megasuper řízek a malí uzený úhoři, kterejm říkají „pálings“ a takhle – ukazuje – se musej sloupnout, jsou třída taky. Na palubě se peče bábrikju, láduju už asi pátej kus grilovanýho masa a Lucka má postavičku od Barbín. Nechci, ale omlouvám se: „Už musím.“ Sotva melu pantem, ale svatosvatě slibuju, že zejtra, zejtra to bude lepší, dneska jsem fakt na odpis. Jenže najednou něco vidím. U zábradlí stojí chlápek a rve do vysílačky, gestikuluje směrem ke mně – ach, ty vole! Prašším se do palice a najednou je mi všechno jasný: Past!

Jak mě tohle mohlo nedojít? V době internetu, v době mobilů, v době vysílaček, kterejma se policajti můžou domlouvát na ukrutný vzdálenosti! Můj útěk musel přece Manouš dávno nahlásit! Ospalost je ta tam a já se dekuju. Všem rychle naznačím, že jsem děěěšňáááánsky utahanej, háúúú – zívnu, a že jdu na kutě. Okamžitě jsem v tahu.

Odhaduju, jak asi dlouho může trvat párty, jak dlouho budou ještě ječet a chlastat. Pak nastavuju budíka mobilu na jednu s půlnoci. Když zacvrliká, je to jako by mě někdo vzal klackem po palici. Ovšem jak mi dojde, o co kráčí, jak jen na Omě zhasnou poslední světla, řeknu Nině: „Tak zase do toho, lásko! Určitě tu budu čučet, aby mě dostali. To akorát! Vzhůru, k Doverský úžině!“ – A odvážu lano.

Markéta v kanceláři vždycky zapínala současně počítač i vodu na kávu. Než naběhne spojení, voda se vaří. Markéta polije granulky ve sklenici a šipkou najede na FireFox. Než začne pracovat, skoukne při kávičce internetové zprávy, pak mrkne na svůj email, protože kdo ví, třeba by se už dneska konečně mohl ozvat Manouš – a teprve pak otevře ty svoje excelentní tabulky.

Markéta s požitkem usrkne horké tekutiny, rozklikne okénko zpráva a – ustrne. Hledí do tváře vlastního syna. Bleskově přelétne popisku, která hlásá něco o Janovi P. čtrnáctiletém únosci plachetnice, který ... Ten parchant! Nekomrolovatelným

pohybem zamává myši. Ruka se jí třese, podložka, představující geparda ve skoku, sjede na podlahu. Nesnaží se ji sebrat. Neví náhle, co dělat. Zase jí osud podstrčil Černého Petříčka. Její Janek je v téhle chvíli možná někde v ohrožení života – a ona tady...

Ale proč ona? Proč zase jenom já? Jak to, že všechny její kolegyně mají děti, kterými se mohou jenom chlubit, ptá se sama sebe, ale už šipkou pátrá v navigačním systému. Pardubice – Hamburg, píše. Už se to tiskne a ona vstává ze židle, už klepe u šéfa.

„Chcete dovolenou? Hned teď?“ ptá se nepřijemně překvapený. „A proč tak najednou?“

„Osobní důvody,“ špitne a dál nemá chuť nic vysvětlovat. Ani kolegyním. Nechce se jí zbytečně jim dělat radost. Dávno jí totiž radily, ať dá kluka vyšetřit – a ona...

Pokouší se prozvonit ho mobilem – marně. Zkusí Emanu – stejný výsledek.

Tak objednat si letenku, anebo raději vyrazit okamžitě starou Škodovkou? Vyběhne před budovu. Teprve deset a už takové vedro? Určitě se přiznane bouřka. Klesne za volant a chvíli se jen tak tupě snaží pochopit, co se vlastně stalo. Nechce tomu věřit. Co jestli teď už Janek...

Přikázala si zachovat klid. KLID! Přikázala si doufat, že nakonec všechno dobře dopadne.

Než si stačila sbalit pár nejnnutnějších věcí, je tu Marta s červeno zelenými pačesy na pakáče, mává novinami: „Viděla jste to, paní Petráčková?“

„Viděla.“

„Správněj týpek, co?“

„Jo.“

- Jestli tenhle průšvih dobře dopadne, fakt ho do té poradny doženu, slibuje si Markéta. A také přemýšlí nad tím, jestli zrovna ona musí mít takového hajzlíka. Komu co udělala, aby stále byla nucena čelit nějaké ostudě? Najednou se cítí opuštěná. Rodiče zemřeli, muž má jinou a brácha – mávne rukou. Byla to od ní ztřeštěnost, pustit ty dva spolu. Přece mohla tušit, že zase něco vyvedou.

Viděla to úplně jasně: Manouš se někde ožral, ten spratek využil příležitosti a... Severní moře je studené. Kdyby ho vlny někde převrátily... Markéta si netroufá domýšlet. Uvědomuje si, že od rána ještě nic nejedla, že by měla před cestou něco zakousnout, ale nemá na to ani pomyslení.

Možná by jí trochu pomohlo s někým dát řeč, alespoň po telefonu, ale s kým? Vanda. To byla kdysi její nejlepší kamarádka. Ovšem jen do té chvíle, než ji objevila v posteli svého muže. Nakonec Markétě zůstal pro radost i starost jen ten Janek... Tak co jiného by měla teď pro něj udělat, než všechno?

Už za několik okamžiků její auto opouští ulice města. Jede – vlastně ani moc neví kam, ale je si jistá, že po té poslední nitečce lásky, která v ní ještě zbyla, dojede. Neregistruje čas. Nemá žízeň ani hlad. Má jen hrůzu. Děs z možné smrti. Ne z té svojí...

Myslí na to, jak ho kdysi, když byl ještě úplně maličký, vozila po písáku na plováku serfu. Nikdy si nechtěl obléknout vestu. A jak sám uzvedl plachtu, toužil po serfu vlastním. Když pak konečně dokázal nabrat vítr, začal jí unikat... A čím víc unikal, tím víc ona po něm toužila. Hádali se. Jako každý puberták nechtěl připustit, aby ho kdokoli omezoval. Co je ti do mého života? Vztekal se. Chtěl žít po svém – jenže ona se o něj bojí. A všechno dovršil brácha s tou blbou plachetnicí! Kéž by mu bývala nedovolila používat stodolu! Vždycky vymýšlel jen samé nebezpečné blbosti.

- Eman to byl mořskej stařec, vlasy, vousy měl bílý... nenechává se odbýt odrhovačka a Markéta, jako by bráchu slyšela: „Copak to jde, lehnout si na záda a čekat, až člověk umře? Šťěstí je v naplněném životě, Markéto! A ty o to chceš Janka připravit?“

Ne, ona Janka nikdy nechtěla připravit vůbec o nic. Janek... největší otazník jejího života. Vychovává ho dobře? Nejistota. Krouží jí mozkem jako rozvibrovaná virtuální spirála.

Markéta se dívá před sebe, ale dávno nic nevidí. Řídí instinktivně. Prší. Pouští stírače. Pouští zprávy o počasí. Jak je nad Severním mořem? Nežene se bouřka? Poryvy větru narážejí do předního skla. Leje. Stírače nestačí brát příval vody. Zpomal, zpomal, křičí cosi v Markétě, ale ona ví, že se nesmí vzdát. Nikdy se nevzdávat, říkal Manouš. Bojovat až do poslední chvíle. Markéta ví, že musí pro Jankovu záchranu udělat všechno, co jen lze. Sám na moři! Markéta telefonuje za jízdy. Na všechny strany. Mobilizuje integrovanou záchranou službu. Moře je už třeba rozbouřené. Tak rychle! Ale proč? Proč rychle? Co si ona vlastně představuje, že v Hamburku udělá? Neví. Ale to je jedno. Prostě „něco“! Nejdůležitější, že mu bude blíž.

Slyším, jak kdesi v dálce začíná hřmět, ale protože je tma, a protože nejsem rybář, kterému moře žere z ruky a učurává mu u nohou, nedokážu mu ani správně rozumět. Víím, že bych si měl dojít do kajuty pro psi kšíry, kdyby něco, ale sám před sebou frajeřím. Slyším Mánka: Nejhroznější smrt je z vyděšení, ale stejně by se nebezpečí nemělo nikdy podceňovat. Ále... todle bude jenom přeprška.

Během čtvrt hodiny měním názor. Bude to sekec jak se patří! Trochu se děším, ale bouřku na Jadranu jsem už s Mánkem absolvoval, takže klídek! Klídek, přešvědčuju se.

Jenže vichřice sílí každou vteřinou. Vlny začínají přesahovat vejšku stězně a já úměrně tomu začínám mít fakt v gatích. Masy vln se lámou a s ohlušujícím

hukotem dopadají zpátky do moře i na palubu. Třepu se hrůzou, ale furt slyším Mánka: Na poctivě vodvedený práci může záviset život. Když dojde na věc, každej šlendrián se vymstí. Tak hlavně nic neodfláknout! A moje – moje? – Niňa poctivá práce je, akorát že se rychle mění na ponorku a já najednou nevím, co dál. Už nemůžu pustit kormidlo, ani otevřít kajutu. Začínám se zběsile modlit, aby mě někdo hledal, zachránil, aby to peklo skončilo, a při tom moc dobře vím, že do takovýdle zběsilosti nikdo záchranný čluny nebo vrtulníky nepustí. Dřepím u kormidla na palubě ve vichřici a krupobití: Tři ... čtyři ... deset ... čtyřiaadvacet hodin a nemůžu dělat nic, ale absolutně nic jinýho. Něčeho si loknout, něco sežrat, pod nohama mi vlny splachujou mů vlastní loužičky. Snažím se nebrečet, ale moc mi to nejde. Držím kormidlo, držím a držím, protože je jasný, že v okamžiku, kdy povolím, kdy už nedokážu víst loď po vlnách, skončím v kotrmelcích. Vole! Ty vole pitomá! Nadávám si bez ustání a už je mi jasný, že z týdle hustý šlamastiky se nevysekám. Proč jsem já debil frajeřil? Ve škole jsme s klukama dělali vtípky: Debil s měkkým ... vzpomenu si trpce. Jó, bejt tak v tý podělaný škole!

Fakticky nechápu, proč jsem se nepřipoutal, já kretén! Teď je zle! Otevřít poklop už nepřipadá v úvahu, tak si aspoň kolem pasu omotávám kus špagátu, ktorej tu, díky mů nepořádnosti, zbyl od kdovíčeho. Ubohá Niňa dostala zahulit! Vlny jí uštěďřujou strašlivý pecky, jen v ní praští. Ne, takovej vejprask nemůže chudák holka vydržet! V koutku duše sice pořád kalkuluju s Mánkovou poctivou prací, ale přesto jsem šílenej hrůzou ze smrti a modlím se bez přestání: Pane Bože! Pane Bože, prosím tě ... Víc toho neumím, ale je to fuk, protože je jasný, že ten dobrák starej mě v tom kraválu stejně nemůže slyšet. Maminko moje! Do pracek mě chytají křeče, kormidlo svírám kolenama, zubama, celým tělem – ale hlavně silou vůle. Stále slyším Mánka, jak na mě řve: Chlap musí bojovat! Bojovat, bojovat, bojovat – do poslední vteřiny. Jenže já se najednou vidím na korbě Tatry, do který se právě řítí příšernej vodopád kamení. Zděšeně koukám dozadu – a vona je to pravda! Leknutí ze mně vyrazilo zběsilý zabečení vražděnýho telete a tím to skončilo. Neuvěřitelnej gigant vody se zlomil přímo nade mnou, popadl jachtu do náručí, stočil ji bokem – a převrátil.

Co se dělo potom, nevím. Když jsem konečně stačil popadnout dech, viděl jsem, že se má zlatá poctivě vyrobená kocábka srovnala jak ořechová slupka a dere se do života. Dal jsem se do toho taky. Z posledních sil jsem se vydrápal na palubu. Bez bot, bez vlněný čepice, kterou máma na mou prosbu upletla Mánkovi a já si ji ještě před koncem světa stačil napařit na palici. Vlny splachujou krev, která mi crčí z hlavy z rukou i nohou, jsem samá boule, odřenina a drápanec, ale ani to nevnímám. Chňapu jako vzteklej čokl po všem, co je na dosah a držím. Držím se všeho, co se mi podaří chytit. Mám pocit, že mi v těle nezůstala jediná celá kost, ale není tu nikdo, koho by to zajímalo. Ležím břichem, hrudníkem i obli-

čejem na ledovejch prknech paluby, lomcuje mnou zimnice, střídavě upadám do bezvědomí.

Po nekonečně dlouhý době, fakt že vůbec nedokážu odhadnout, jak dlouhý – jako by si už moře dostatečně pohrálo, začíná se uklidňovat. Vichřice ztrácí razanci a já si pomalu uvědomuju, že žiju. Žiju! Já žiju! Dokázal jsem to! Žiju! Tančí radost po mé mrtvole a já náhle po ničem jiným netoužím tolik, jako po sklenici grogu. A po suchejch hadrech. Teplo! Hlavně teplo! Aspoň horkej čaj! Konečně se mi daří zvednout poklop a dostat se do kajuty. Vypadá to v ní jako na smetáku. Papíry, šaty, knihy, nádobí, žrádlo, kanystry – všecko v chumlech na podlaze. Jsem tak zbitej, že už nedokážu ani přemejšlet.

Čaj! Chňapnu první kanystr, abych nalil vodu do konvice, škrtnu – Vole! Vole! Vole! Líh! Z konvice šlehají plameny. Pryč s ní! Rychle. Rychle! Popadnu ji, ale vtom do lodi práskne vlna a já letím na protější stěnu kajuty. Rozházená lodní výstroj mě zasypává a já polejvám svoje pazoury, haksny i všecko kolem hořícím lihem. Skočím po hasícím přístroji, v tý chvíli žádnou bolest potlučenýho těla necejtím. Hrůza z plamenů je větší. Hasím. Nejdřív sebe, pak kajutu. Jsem hnusnej blb! Hnusnej, hnusnej, hnusnej! Bulím, ale není mi to nic platný. Nikdo mě neslyší, nikdo mě neproklíná, ale nikdo mi taky nemůže pomoct. Bolestí se svíjím jak přejetá kočka. Lezu na palubu, nastavuju pazoury větru, aby mi tu šílenou bolest rozfoukal. Zkrvavenějma, popálenějma rukama sbírám rozervaný kusy plachet, a vím, že je co nejdřív budu muset zašít, protože na nich závisí každej příští okamžik máho života. Myslím na mámu, taky trochu na tu holandskou holku Lysien, ale hlavně na Mánka, protože při napínání kosatek musím použít zuby ...

Co vím o svojí poloze? Ani zbla. Moje hodinky, kompas i mobil obdivujou tak nejvejš nějaký potvory v mořskejch hlubinách. Prostě jsem přežil – a to mi pro tuhle chvíli musí stačit. Je mi jasný, že pomlácenej, popálenej, zimničnej budu muset strávit na neovladatelný šalupě možná spoustu hrůznejch dnů – jenže tentokrát se mýlím. Po několika hodinách mě moře plivne mezi vlnolamy nějakýho přízračnýho přístavu – a dál se o mne nestará.

Zázrak! Zázrak! Zalejvají mě ne studený vlny moře, ale horký vlny štěstí a radosti. Francie! Určitě jsem ve Francii. Jenže z ničeho nic moje zázrakem zachráněná loď míří zpátky na moře. A hezky zčerstva. Panebože! Odliv. A jak silnej! Šílím. Nejradši bych všecko kolem sebe rozmlátil. Jenže to už je tu policejní hlídka, která mě zahlídla ze břehu, nahazuje lano a táhne mě k doku. Ohromeně zjišťuji, že nejsem ve Francii, ale v anglickým Dovru. Jak to? Mánek přece říkal tři až pět dnů plavby! Mohlo to bejt tolik?

Jen se vypotácím z lodi, okamžitě prosím přístavní zprávu, jestli bych si mohl odeslat email. Ano, teď hned. Okamžitě. Sedím u kompu, pazoury samej pučeř a píšu:

- Žiju. Máňku, žiju. Jen tě prosím, vrať čas. Ty to dokážeš. Protože ty dokážeš úplně všechno! Vrať čas! A odpusť mi... Jsem hnusnej blb! Všecko ti vynahradím, ale hlavně – neříkej nic mámě... Tvůj Janek.

Co dál?

Nic. Jen si představuju, co jim řeknu, až je uvidím. Prokristapána, co já jim jenom budu vypravovat?

A najednou stojím před nima, palici sklopenou – držím zobák.

„Všecko je, jak mělo bejt, Janku,“ řekne Mánek. „Seš fakt megasuper krutej týpek. Zkrátka hustej respektér. Věděl jsem, že to uděláš... Každěj velikej šífák by to na tvým místě udělal. Šance, který nabídne osud, se neodmítají.“

A máma? Oblíkla si tričko, který vyrobila už dávno: Vyměním týnejdžra – za cokoli!

Jak mě uvidí, rozběhne se, jen tak tak ji stačím chytit do náruče: „Ty Janku!“ vzlykne. Když mi dostatečně posmrká tričko pod bradou, protože je o hlavu menší, ustoupí o krok dozadu, vypne se na špičky a – ubalí mi facku. Pak řekne: Doufám, že si rozumíme!

„Děti se bít nesměj,“ zaprotestuju.

„Sama podám návrh do parlamentu, aby pro týnejdžry platila výjimka.“ Utře si nos, Máňkovi střelí taky jednu za ucho a já si jsem jistej, že by mě moje máma nevyměnila. Za nic.

(Povídka z připravované sbírky HUSTEJ COPÁNEK, VOLE)

LUBOŠ HUML

ČERVEN

Aleje ztěžkly třešněmi
a všude vyhrávají ptačí kutálky
Den čistý lijáky i bouřemi
obloze vypadl z modré obálky

Kde jahodami sládnou paseky
džbánky odzvonily hadímu tichu
Zas rybáři chytají u řeky
na trpytku dětského smíchu

DÍVKA V ŘECE

Koupe se v řece a koupe se nahá
Po její nahosti voda chtivě sahá

Proudem se vzdaluje téměř k nevidění
trochu jako hudba trochu jako snění

Mihotavé vážky červencoví motýli
prosím vás pozdrzte alespoň na chvíli

ten okamžik úžasem uštknutý čas
až se znovu celá dá břehu napospas

Část dopisu autora na úvod:

... ústy jakoby čechovovských figur, bych rád nechal své „originální“ sentence otisknout v našem bulletinu. Mladší kolegové je jistě uvítají, a když budou mít štěstí, věřím, že toho zůstavitele Prozorova mi někdy později ráda nad rakví přečte některá z mladých začínajících spisovatelek, kdyby to náhodou s bulletinem nevyšlo ...

JOE B. KRAUS

Zůstavitel Prozorov:

(Poslyšte zpověď Andreje. Tuším, že celým jménem Andreje Sergejeviče Prozorova. Netušil, že ho posloucháme a že to nakonec zapomeneme. Ale byl to Čechov, ten ruský doktor, který nám Andreje zapomenout nedal. Zapsal si to při jedné noční službě a tu to máme: i přesto, že jsme tento záznam ani v jeho nejintimnějších poznámkách nenašli, jsme přesvědčeni, že patří jemu. Ostatně Prozorov je figura v jedné z Čechovových her a přesto, že to celé je fikce, říkal doslova tohle:)

Když jsem byl ještě mladý, veselý a možná chytrý, když jsem dokázal ještě najednou bezuzdně snít, pít i přemýšlet a kdy všechna přítomnost byla ozářena nadějí budoucnosti, začal jsem naplno žít. Ale sotva jsem začal, stal jsem se nudným, nezajímavým, otravným a nakonec až lhostejným, nepotřebným a líným. K tomu pak už je jen kousek být zároveň i nešťastným. Žádný reformátor, ani vědec, ani umělec neví, jak z toho ven. Poctivou prací řeknete? Blbost. To vás ocení možná až potomstvo a kdoví jestli. Veselou myslí? To jste ještě za většího pitomce, protože každý považuje za něco veselého úplně něco jiného. Lidé se hodně smějí, když vidí kupříkladu jak si pes chytá svůj ocas. Promiňte, ale tomu já se nemůžu smát. Já se rád zasměju, když vidím, jak se splaší koně s pohřebním vozem. A smuteční hosté najednou nevědí, co dělat. Stát nebo jít dál? Ale tomu se zase nezasměje nikdo jiný kromě mě. Takže suma sumarum. Všichni děláme pořád jen to jediné. Jíme, spíme, pijeme a nakonec umíráme. Proti přirozené nudě se přirozeně všichni bavíme vyšperkovanými klepy, vodkou, kartami a postelí. Vzájemně se podvádíme, lžeme a hlavně to na sobě nechceme vidět. Pak touhle zpustlostí nakazíme děti a jde to pořád dokolečka. Jsme prostě živé mrtvoly. Nezlobte se na mne, prosím. Budete jistě rádi tvrdit, že vše uzdraví láska, přátelství, víra a cit. Jistěže. S tím musím souhlasit. Ale uvědomte si laskavě, že právě při tom, ač je to překrásné, začíná souboj duše s tělem, souboj s názory a hlavně souboj se sebou samým! A být přítomen souboji je zvrhlost. Při něm je vždycky někdo nebo něco zraněno či umírá. Kdo z vás by chtěl býti tomu přítomen? Zajisté

nikdo. A proto zakončíme to věčně nic neřešící mudrování a zůstaňme v kavárně. Nejlépe u okna. Nemám pravdu? A propos, mám jednu velikou touhu. Sednout si alespoň na hodinku u okna v kavárně v Moskvě, ale ještě lépe v Petrohradě. Tam prý jsou nádherné kavárny! A děkuju vám za pozornost. Já i my všichni, co jsme vám chtěli přiblížit jednak Antona Pavloviče Čechova, ale současně taky něco, co se jemu nepodařilo stihnout.

Účetní Jepichodov:

Když svítí sluníčko, je i na hřbitově veselo a stařec najednou umírá v naději, že je mu dvacet. Bohužel, naprosto v této nevhodné chvíli, oddá se mu konečně jeho nejmilovanější bytost a každému se prostě najednou splní to, co si celý život přál. Ale jen zdánlivě pozdě. Pravý umělec kupříkladu přeje si být políben múzou aspoň jednou v životě a pak v hodině smrti. Je to přirozené. Rád by stihl všechno, co se mu za života nepodařilo stihnout. Jenže tenhle umělec je pitomec. On za život tisíckrát umírá, a to znamená, že nejmíň dvoutisíckrát za život dostane od múzy pusu! On by ji snad chtěl dostat do postele! Jestli je to opravdový umělec, ať si laskavě všimne, jaká trápení má prostý mužík. A to i když svítí sluníčko!

Kupec Lopachin:

Každý den zažíváme spoustu nedorozumění. Dnes kupříkladu mne hrubě odmítáte, protože mezi vašimi nápadníky nejsem já sám. Jsou mezi námi prostě ještě jiní, kteří vám ani nemusí být blízcí, ale vám na nich nějak záleží a chápu, že všechny nás k sobě vzít nemůžete. Ale vysvětlete mi, prosím, proč na pole posíláte kočárové koně?

Guvernantka Ivanova:

Uvědomte si laskavě, že na vše je dobré podat baldriánové kapky. Já ostatně vždy každému nakonec nabídnu baldriánové kapky. I všem vám podám baldriánové kapky! A pokud vám snad nepomůžou, tak vám musím říct, vážení, že s láskou je to jako s paprikou. Nejlepší je nenaplněná!

Herečka Arkadinová:

Vy taky se nechcete něčeho úplně zbytečného zbavit? Nechcete, nebo nemůžete? V tom je velký rozdíl. A tu zahradu taky nemůžete prodat? Nebo nechcete? Rozhodněte se konečně! Vždyť vám tam vždycky shnijí všechny višně. Vždyť se tam nedá ani pořádná dača postavit! Jo vy se chcete ještě se strýčkem o tom poradit.

Poslechněte, není to ten strýček, co se jmenuje Ivan a co se nikdy nechtěl oženit a dokonce ani z vesnice odstěhovat? Ten, co nechtěl ani s doktorem se moudře bavit a už vůbec ne pít. Tak poslechněte, radu. S ním to nevyhrajete. Ten vede samý pochybovačný řeči a řeknu vám, že se z toho jednou úplně pomate. Vzpomeňte si na mě, až si bude chtít jednou ustřelit hlavu. Prostě ten váš strýček Ivan nebo Váša jak mu doma říkáte je ještě větší pošuk než ten sedlák Ivanov, co o něm napsal náš doktor ten divadelní kus. Jo, teď mě napadlo, s ním se běžte poradit, s doktorem, Antonem Pavlovičem. S tím Čechovem. Ten vám určitě poradí a ještě vám k tomu předepíše něco na kašel.

Statkářka Raněvská:

Když vězíš až po uši v hnusné melancholii a propadáš malomyslnosti, lidi tě pozorují a čekají, že jim zjevíš nějaké nové náboženství. Ty sám pak najednou jakoby procitneš a všechny věci uvidíš v pravém světle. A příkladem nám může být třeba spisovatel Trigorin. Po víně ho vždycky strašně bolela hlava a psal špatné verše. Vyřešil to po svém. Opustil svou novou lásku herečku Zarečnou a vrátil se ke svým starým osvědčeným láskám: kartám a příležitostným milostným avantýrám. A Zarečná? Taky příklad nad příklady. Měla pak už od té doby jen chvíle talentovaných výkřiků nebo chvíle talentovaného umírání. Ale jen chvíle. Snad žije někde v Janově a přestala věřit v duši svou a asi věří v duši světa. Zkrátka zmizela v davu, jak se my venkované vyjadřujeme o těch bezvýznamných z města ...

A všimni si laskavě. Lásky ani ničeho jiného silou nedosáhneš a řekněme to prostě tak: srdci a ohni neporučíš!

Nerezaví-li stará láska, na šrotovné zapomeňte!

Šli v jeho stopách. Vedl je policejní pes.

Svět stárne nejrychleji v době, kdy se všichni snažíme vypadat mladě.

Byla to výjimečná žena. Připravila ho sice o peníze, ale rozum mu zachovala.

Když jim šel příkladem, nemohli se pak dopočítat.

Jiří Faltus

STRÁNKY MLADÝCH A ZAČÍNAJÍCÍCH AUTORŮ

Michaela Ulrichová

NADĚJE

Zkrvavené srdce bije hlavou
o bránu života
nahý obličej stažen je únavou
a křeče klepeta
svírají bezmocné tělo.
a oči na petlici zavřené
vidí to jediné světlo
tečku v dáli, nové dveře otevřené.

A malý začátek
Dere se ven
Tlačí se do vrátek
Chce se spasit nádechem

A světlo zdá se být
Každou chvíli větší
A tento zážitek musí se vrýt
Jako ten nejkrásnější

A brána života
Se skřípotem otevírá
Naději vítá
Naději, která neumírá

Díky, mami.

KÁVOVÍ HŘEBCI

Hana Křivánková

Konec léta v Katalánsku, roku 1760

Do ticha obestírajícího zahradu mého malého domku, do trávy prorostlé listy oroseného břechťanu, nedávno jsem položil své únavou zničené tělo. V podbarvení přicházejícího podzimu, naslouchajíc prchavým tónům písně vtípálka Větru

v korunách stromů, svíral jsem v prstech svůj růženec a nechával jej svými korálky třítit tvary padajících večerních stínů.

Prál jsem si tak vroucně, aby mne matka Příroda vstřícně obdařila svým dokonalým objetím. Věděl jsem, že ho pro mne má. Aby se neomezila jen na odpočinek v břechtanu a nechala ho prorazit skrz mou kůži, prorůst až do proudění krve v žilách a vytrhnout mne z hořce zaběhnutých každodenních rituálů. Z ranního česání pěšinky na vlas přesně na stranu, z trpkého pití odpolední kávy, z rovnání svých bot vlevo od dveří. Z těch věčných bolestí a trápení, které mne ochromovaly, když jsem se zrovna neválel v zahradě. Jakýmsi balzámem na tyhle tržné rány od kamenů z moře všednosti se mi dennodenně stávalo pozorné sledování koníren, které vlastnil můj soused a milý přítel, Felipe Lomas. Postupem času jsem k jeho koním začal projevovat jistou míru náklonnosti. Byli docela obyčejně hnědí, spásali svou každodenní travu, která nikdy nechutnala jinak, inu však vyrůstala stále ze stejného místa. A latky, jež se zvířatům staly ohradou, již po dlouhý, předlouhý čas žadonily o výměnu, ve svém zamlčeném, přehlíženém dlení ve ztvrdlých nánosech mokravé hlíny.

„Gerarde, příteli!“ Nositel mi dobře známého hlasu mne přišel potěšit svou návštěvou i v mé břechtanové hodině.

„Otče Bernate!“ Stěží jsem mohl otočit hlavou, abych ho přivítal i pohledem, jaksepatří. Mladý služebník Boha však dobře znal moji nemohoucnost a bez zaváhání ke mně přiskočil a ochotně mi pomohl se posadit.

„Ty tu snad ležíš od samého čerejška!“

„Kéž by noci nebyly tak studené,“ posmutněl jsem. Miluji ten zvuk vánku, otče, kdybys jen dokázal pochopit, že je to pro mne důležitějším, než samotný zrak...

„Promiň, mistře!“ zavtipkoval si se mnou otec Bernat. „Trávení tolika času zde musí být věčnou lodí inspirace v řece života velkého Dona Gerarda Miguela Donada!“

„Donada, jedině velkého mrzáka!“ Vědom si svého postižení jsem si oslavná slova svého kamaráda dovolil opravit: „Nemohoucího skoro celou pravou polovinou vlastního těla, odmala už navždy svázaného s péčí své staré matky!“

Můj přítel se zdál být poněkud zaskočen mou plamennou řečí, slovy, která jsem pouštěl ven ze svých úst jako prostitutky z nevěstince. Nechal jsem tedy hlas ztišit svůj rozčilený tón a se sklopenou hlavou dodal: „Dobrovolně... svázaného.“

Otec byl zvyklý na obdobné citlivé proslovy svého vzoru a jeho další výlevy šilenství, věrný můj obdivovatel. Možná bohudíky, že jim dokázal nevěnovat velkou váhu a pokaždé jsem jím byl trpělivě vyslechnut. Za to jsem si ho uměl neskutečně vážít já.

„Jak se vůbec daří matce?“ odvedl řeč.

„Lékaři jí nedávají mnoho času,“ odpověděl jsem. „Včera večer jsem ji musel zase ošetřit a nejraději bych ji ...“

„Geparde!“ zarazil Bernat mé rouhání.

„Máš pravdu, převyšuješ můj vztek a všechno to plkání svou moudrostí, chla-
pe! Ale já nemohu myslet klidně, nespím ani, když mě děsí vyhlídky do vlastní
budoucnosti! Co se mnou bude, až matka zemře? Kdo se o mne postará? K čemu
padesát let práce, proč jsem se jen obětoval lidem a umění? Přízeň můz nedokáže
naplnit mé stáří a starat se o mne, ač jsou to ženy. Stejně jako kdokoli jiný, ani
ony si vědomě nevezmou do domu přítěž! Ani já bych, býti zdravým člověkem,
sám od sebe neuvěznil nohu v řetězu s těžkou koulí!“

Bernat se na mě vážně podíval.

„Pak se překonej ještě více, než jsi tak činil doposud a ukaž všem ostatním
toho opravdového člověka, po jehož příchodu toliko prahnou, toho, co mluví
z tebe a z tvých děl,“ řekl mi. „Překonej své hranice. Nech duši rozletět se daleko
za ně.“

Nechápavě jsem mu pohlédl do očí. Můj přítel se nadechl a pokračoval v mlu-
vení, aby mne déle neudržel v pochybách; až příliš dobře věděl, že v nejistotě
se kolem sebe oháním kopyty jako ohnivý oř.

„Král štědře přispěl našemu klášteru a my tě chceme za tyhle peníze nechat
postavit sochu Krista na kříži, nad náš oltář. Víím, že ještě nikdo nezavítal do tvé
zahrady s prosbou takovýchto rozměrů. Ale neodsuzuj mne, prosím. Nezavrhuji
mého přání tím, že jsi už příliš starý a tvé mistrovské schopnosti neprahnu po
prověřování a dalších výzvách! Copak už nemáš žádné touhy? Přemýšlej o tom,
příteli.“

Bernat mi položil ruku na rameno a pak odešel z mé zpustlé zahrady. A já v ní
zůstal dočista němý sedět jako stará, zapomenutá mohyla ... Mlád, mlád jsem se
naposledy uchýlil k prastaré formulce, jež praví, že čas mnoha odpovědí na naše
zdánlivě nezodpovězitelné otázky často přijde při hlubokém spánku. A nebohý,
zatrpklý muž, doufal, že spícím bude tak dáno i jemu. Ale někdy, chceme-li se
dozvědět tu správnou cestu, musíme také procitnout z nicnefňkajících, nudných
snů ...

Změť neartikulovaného křiku plného strachu a dětského pisklavého pláče se
mi stala tím pomyslným katapultem, jímž jsem byl pobídnut, abych proti své vůli
otevřel oči a mé tělo i přes svou nepohyblivost doslova jako vyměněné vystřelilo
z břechťanových duchen.

„Hoří!“

Ihned jsem poznal vystrašený hlas své sousedky Rosity. Vyšokován tímhle
alarmujícím zvoláním, tak jako svým samostatným postavením na nohy, jsem se
polekaně otočil a spatřil Rositu, která div nezakopla o svou dlouhou sukni (kdyby
tak dámy zkrátily sukénky, unikaly by požárům mnohem rychleji), jak mi běžela

naproti na pozadí plamenů ohně. Jako obrovské tmavooranžové jazyky dychtivě polykaly Lomasovy stáje.

„Señore Donado!“ křičela na mne nebohá Rosita. „Señore Donado, utíkejte se schovat! Nenechávejte matku samotnou, řekněte jí, že oheň určitě uhasíme dřív, než se dostane k vašemu domu!“

Děla svatou pravdu, ta ženská, maminka byla nepochybně bez sebe strachy a to se zcela přičilo lékařským radám, že bych ji měl udržovat co nejdále od všeho rozčilování. S námahou jsem se otočil, neboť má záda tím zuřivým výskokem z břechtanu nemálo utrpěla a nakročil směrem k domku.

„Koně! Odchyťte koně!“ řval starý Lomas a snažil se uklidnit splašené hnědé kusy své jediné živnosti. Znovu jsem se otočil a napadlo mne, že bych mu s těmi zjančenými ubožátky pomohl, neb jsem v těch vznešených zvířatech našel o mnoho větší zalíbení, než ve vlastní matce ležící nehybně v peřinách. Silně se mnou zmítaly obavy, že se Lomasovi hřebci nenávratně rozutečou. Můj zrak by snad měl být denně těšen tichými, prázdnými konírny a slyšvat bych měl místo bujného, veselého řehtání jen Lomasovy nářky? Naplno jsem zadoufal, že maminka zůstane ještě nějakou chvíli v pořádku a křikl na zoufalého koňáka, že mu spěchám pomoci.

„Deseo!“ volal na mne Lomas. „Deseo utíká, chyt ho!“

Udýchaný jako pes jsem se opřel celou vahou o svou vycházkovou hůl. Donado, ty starý pošetilče, cožpak můžeš postižen běhat za rychlými koňmi? Je-li tomu tak, proč nehoniš alespoň ty ženské? Pohled přímo doprostřed hořících maštalí mne bolestivě oslepoval a kouř mi z očí vyháněl palčivé slzy. Zavolal jsem jménem unikajícího oře, avšak nebyl jsem jeho pánem; proto jsem příliš nevěřil tomu, že přikluše. Pak jsem si začal mnout zraky, neboť jsem skoro neviděl.

Deseo. Vytáhl jsem si prsty z očí a s vyraženým dechem jsem na něj zůstal zírat. Tělo výstavního, nadpozemsky nádherného bělouše pomalu vystupovalo z plamenů a zastavilo se. Ve mne jen burcoval strach, že mě splašené zvíře odkopne jako kámen a bude pokračovat ve svém útěku. Omámen, opit pohledem v jeho uhlově černé korálkové oči jsem počal prsty opatrně vískat prameny jeho sněhobílé hřívý. Oslňovaly mne jako polední slunko, zračily se v nich drobné, nepatrné střípečky z mého neskutečného, snového světa, jehož jsem si kdysi těmi nejkratšími tahy neviditelného štětce v hlavě den co den vymalovával. Uměl jsem se jím inspirovat, viděl v něm náměty svých budoucích maleb a do něj jsem se i uchyloval, když nebylo před tím krutým, kruté skutečným světem žádné skryše. Pak jsem ovšem sešel stářím, má matka klesla na lůžko s přetěžkou, konec přinášející nemocí a cena mých děl... ulehla s ní. S ohlávku ze sklíčenosti, bičkem ze stáří do Donadova velkého fiktivního světa naklusalo stádo hloupých valachů, v čele s opelichanou klisnou Pěšinkou na stranu a pokulhávajícím klusákem, zbarveným dočista jako můj odpolední černý mok.

Tenhle bělounký kůň, pro mne naprosto dokonalá bytost, je všechny svou přirozenou dynamickou elegancí, hrou všech pohybujeících se svalů na svém těle a krásným vzezřením bezkonkurenčně převýšil. Deseo přišel jako dobrý duch z jakéhosi jiného paralelního světa. Byl knězem, jenž se objevil, aby dal poslední pomazání mým kávovým hřebcům před jatečním svržením. Stal se mi symbolem, představeným nově vlně inspirace, novému životu, novému začátku ...

Pro dnešek jsem znovu ulehl do prochládlého, a přece tak neskutečně příjemného břechtanoví. Během necelé hodiny padne večer a já se s potížemi zvednu a půjdu se postarat o svou nemocnou rodičku. Kdo ví, zda jí již dnes nebudu stlát smrtelné lože ... Možná se zajdu i optat koňáka Lomase, zda pokročil vpřed s opravami koníren; možná mi dovolí i nakrmit Desea a půjčí mi ho, abych ho ještě chvilinku mohl provádět za zdzu po poli pod narůžovělým západem slunce. A pak zůstanu docela sám, bez pomocné a teplé dlaně, avšak v opojném zajetí svých myšlenek, svých děl a nových přání. Nových tužeb.

Až ji uložím ke spánku, začnu prsty něžně mnout sochařskou hlinu, se slzami radosti, že jsem opět našel to, co jsem dávno zavrhl a zapomněl, jak moc mne dokázalo pokaždé naplnit. Jako zbloudilý rytíř se vydám na novou cestu, která povede daleko, sám nevím, jaké až vnitřní, neodhalené kraje mi ty nejskrytější síly a tvořivost dovolí objevit. Půjdu až za své hranice. Za hranice vlastního nitra a schopností. To je můj Deseo, má nová touha, mé štěstí ...

VYHAZOV

Marie Ungrádová

Tak takhle by to tady chtěli mít všichni. Totiž o mnoho snadnější.

„Tak mi dejte lehčí otázku,“ vyzve mě s nadrzlou nadějí v hlase právě zkoušený Martin. Všichni ostatní ihned zbystrí. Však já vám rozumím. Zkoušíte novou taktiku.

„Tobě se nechce trochu víc přemýšlet, že?“ řekla jsem první větu, která mě napadla. Tady prostě musím mít reakce velkých kočkovitých šlem – zareagovat okamžitě a přímo na cíl.

Martin neodpovídá ... čeká, jak se situace vyvine dál. Před týdnem by dostal pětku, ale za dva dny už jsou prázdniny a klasifikace je uzavřená.

Možná by mě ani neudivilo, kdyby nahlas a na rovinu přiznal: „Já už nechci vůbec přemýšlet, nechte mě být. Dneska chci už jenom jíst, pít a spát. Nejlíp doma! Nebo bendit venku s klukama!“ Třeba bych takovou upřímnost ocenila alespoň úsměvem. Možná. Martin ale mlčí.

Dívám se přímo na něj: „Tak nějak zareaguj. Něco řekni. Všechno, jenom ne mlčení.“

Ostatní žáci se chichotají. Kupodivu tentokrát nepadají ani žádné připomínky. Ostatně génia, který by si zvolil k získávání vědomostí náročnější přístup, ve třídě letos nemám. Takového, co by chytrými otázkami trápil mne – svou učitelku. Asi by byl ještě víc vzpurnější než bývá obvyklé. No dobře, buďte si vzpurní. A nakonec se možná i vaše nadání a talenty nějak projeví, i když třeba až za mnoho let a jen u někoho, ale teď jen evidentně plujete s proudem. Taktika velkého a neustále zpomalujícího stáda. To já jsem v pubertě nemlčela: na otázky jsem odpovídala výhradně protiotázkami. A pro větší kulometný efekt hned několika. Dospělí mi šli raději z cesty, to se mi moc líbilo. Časem jsem ale pochopila, že jen otázky člověka neuživí. Rozhlížím se po třídě koho ještě vyvolat. Příkřčili se a úplně ztuhli. Už si nepřipadám jako lvice, ale jako sup.

Posílám Martina zpátky do lavice. Je to šikovný kluk, může být jedničkář, jemu ale stačí trojky čtyřky: „Martine, ty aby ses chtěl připravovat do školy, tak to by se vám doma musela rozbít televize a vymazat všechny počítačové hry!“

Jenže co po nich teď můžu chtít? Když vnímají školu už jen jako Titanic mizející pod vodou. Klidně by se na ty prázdniny i z děla nechali vystřelit, jen aby se to nějak urychlilo. Venku svítí slunce jako příslib krásného léta a všichni tajně myslíme jen na to, kam jít po vyučování na zmrzlinu.

Školní zvonek ohlásil konec, a tak honem pro aktovku do sborovny. Potkávám tam kolegu dějepisáře. Já učím přírodopis. Nevím, kolik ví Jiřík z mého oboru – raději své znalosti navzájem moc nezkoumáme. Zním letopočet, nevím přesně „čeho“, vím „co“, nevybavuje se mi „kdy“. Asi bych byla schopná přesvědčivě mluvit i o tom, co se nikdy nestalo. To by Jirka koukal.

S dějepisem jsem na tom prostě podobně jako mnoho ostatních lidí. Vlastně o trochu líp, ale to jen proto, že jsem si začala psát své vlastní dějiny. Deník. Ode dneška. Jenom jsem dlouho nevěděla, čím začít. Určitě vím jen jedno – život je změna, obchodník s touhami, někým naplánovaný zmatek. Ale kým? Já si své zmatky neplánuju, jen se na nich spolupodílím.

Dnes jsem ale přece jen něco našla. Bod zlomu. A klidně si ležel na mém pracovním stole ... a byl to jen malý papírek. Se vzkazem: DOSTAVTE SE PO VYUČOVÁNÍ DO MÉ KANCELÁŘE. ŘEDITEL.

Tak se stalo, že jdu dlouho vyliďněnou chodbou: všichni šťastlivci už ze školní budovy zmizeli. Jako já kdysi, hodí tašku s učením doma do kouta a vesele poběží do cukrárny a potom se vyřádit někam k řece.

Udělám to taky tak. Až mi pan ředitel Tvrdý řekne, co vlastně chce. Tvrdý je opravdu tvrdý. Kdyby mohl, tak by to tu i pohlavkoval. Na uzdě ho drží snad jen předpisy a tím pádem i hrozba, že by se nahoře znelíbil. Na volné místo ředitele by se přihlásilo pět až deset dalších zájemců – tenhle tady by se ředitelem pravděpodobně už znovu nestal. Aspoň taková je šuška ve sborovně.

Ale co? Občas se to stane – že člověk nedůvěřuje svému nadřízenému a přesto musí dovolit, aby jej nějaký takový nastrčený panák řídil a usměrňoval. Chceš-li tuhle práci, tak dělej, co se po tobě chce. Jsi níž, jsi u dna a on si ještě přidupne. Jenže učitelé a personál tu jsou přece kvůli dětem! A ne kvůli tomu, aby zbavovali ředitele napoleonského komplexu. Jako škola jsme fakt asi rarita.

Před vstupem do ředitelny zaklepat a nádech a narovnat nahrbená záda. Naposledy se pohledem potěším se sluníčkem prosvítajícím otevřeným oknem. Pak s napodobeninou úsměvu vejdu do potemnělé ředitelovy „dračí sluje“.

Ach jo. Budu-li zde pracovat ještě i příští rok, měla bych se naučit mít svého nadřízeného více ráda. Alespoň tak, aby mi mé pocity nevadily, když s ním mám jednat.

Možná, kdyby mě lépe platil. Mohla bych myslet chvíli aspoň na peníze. Hned by to pro mě bylo všechno snesitelnější. S tímhle člověkem mám však pocit, že mě čeká ještě něco horšího, za nižší plat a ještě s delší pracovní dobou.

„Áá, kolegyně Kalinová. Posadte se. Hned vám budu věnovat veškerou svou pozornost,“ řekne mi na uvítanou a cosi hledá: „Kam mi ta sekretářka ten dopis pro vás dala?“

Aha, dopis pro mne. Mlčíme. Než ho najde, budeme se v tichosti nudit. Jasně, že mi pak bude věnovat pozornost. Takovou pozornost, jako když si nějaký dravec hlídá, jak oběť v jeho spárech mění své chování. Jestřáb a ještě živé kuřátko. Vlk a jeňátko. Žralok a ... (začínám myslet na jídlo).

„Á, tady to je!“ popadne nějakou obálku a v mžiku zasedne naproti mně. Zase papíry. Nevím, co to je ... a on si to teď čte. Dívám se mu přímo do obličeje a snažím se rozpoznat, co se v něm děje. Je to dobré – nebo zlé, co se tam píše?

Z ředitelova chladného obličeje se nedá vyčíst vůbec nic. Není dobré být závislá zrovna na někom takovém ... jeho tvář je jako pancíř. Jako betonová maska. Jako poklop na kanále. Jenom chlupy v nose má vyuzené od častého kouření cigaret.

Na stole přímo přede mnou leží zapalovač. Já, ač nekuřačka, bych pro něj využití měla. Přimhouřím oči a představuju si, co všechno bych s tím cizím zapalovačem mohla podniknout. Například stisknout a hořící plamen přiblížit ke spodnímu okraji dopisu, co teď ředitel drží v rukou. Papír by vertikálně vzplál a pán by přestal ignorovat mou přítomnost. PŘEKVÁPKO! Nejsem přece hmyz pod kamenem, jenom člověk za papírem. Bariéra se dá odstranit! To by bylo něco. Důkaz mé akceschopnosti! Hm, jak znám našeho pana ředitele, na téhle židli proti němu sedávají lidé i s horšími myšlenkami než teď já.

Nijak se nehýbu, a tak nic neriskuju.

Konečně začal mluvit: „Mám pro vás špatnou zprávu. Jak jistě víte, máme teď ve škole málo žáků. A proto jsme nuceni snížit počet učitelů. V první řadě odcházejí důchodci. Mají už své odpracováno a zaslouží si odpočinek. Já vím, vy

nejste důchodce, ale máte pracovní smlouvu na dobu určitou, to jest do konce tohoto školního roku. A já vám chci říct, že tímto vaše činnost zde končí. Žádnou další pracovní smlouvu na příští rok už podepisovat nebudete. Ledaže byste měla dojednané místo na nějaké jiné škole. Máte?“

„Ne,“ odpovídám pravdivě na ten jeho studený vodopád slov.

„No, ani se nedivím. Na jiných školách je to podobné. Prostě je málo dětí. Školy se o žáky přetahují. Učitelů je nadbytek!“ zhodnotí situaci.

Tak. Za dva dny budu nezaměstnaná. Celou tu dobu, co jsem na téhle škole, mě ujišťuje, že se mnou počítá i nadále. A teď? „NEPOTŘEBUJEME VÁS!“ Proč mi to ten blbec neřekl dřív? Byla by chyba pěstovat si citový vztah k někomu takovému, jako je on. Prohlíží si mě, jako kdybych měla mít na sobě vyražené datum minimální trvanlivosti. Jako nějakou konzervu.

Ani nevím jak jsem z ředitelny venku. Udělalo se mi špatně. Nechci se vracet do sborovny a odpovídat na otázky svých kolegů. Zatím ještě kolegů. Jdu přímo na toaletu podívat se na sebe do zrcadla. Komu jinému než svému odrazu bych vysvětlila, jak zbytečně se cítím?

Na školu nabraná jako poslední, poletím odtud jako první. A já jim to usnadňuju: výpomocná učitelka – vždycky jen, když si zavolají. Už si na to zvykli. Chyba.

Například jako teď ta další – včas se nepodívat, kolik ještě zbývá papírových ručníků. Držák u zrcadla je prázdný. Zase nezbývá nic jiného než prohrabat vlastní aktovku a vyhledat v ní vhodný kus papíru na utření slz a rukou. Kromě peněz a dokladů v tuhých deskách jsem ochotna obětovat všechno. Nikdo nesmí vidět, že jsem plakala. Tentokrát mám štěstí. Mohla jsem si vybrat mezi papírovým kapesníčkem a oznámením o skončení pracovního poměru, právě obdrženým od pana ředitele. Oboje! Nepotřebuju, aby mě měl rád. Roztrhaný mokrý papír letí do koše – TAK!

Ráno zase do školy. Nikdo už v podstatě neučí. Ve sborovně i pod lavicemi se teď studují hlavně časopisy. Hudba, filmy, módní trendy, kde a jak někoho ulovit, být šťastná, bohatá, mít vyšší plat a udělat kariéru – a hlavně za co ty peníze utrácet. Určitě lidé budou ty rady potřebovat. Nebo si vylepšují náladu čtením o někom, kdo všech těch popisovaných úspěchů dosáhl a vypadá nestrhaně, krásně a sexy. Na rozdíl od některých čtenářů časopisy čile prosperují. Já je zabavuju, prolisťuju a po vyučování žákům vracím.

A hlavně si přestávám myslet, že skromnost je za každých okolností úžasné žádoucí vlastnost. I když je hospodářská krize – ani tehdy ne. Ze svého přírodopisu vím, že anabióza, přežívání za nepříznivých podmínek, vede k zastavení růstu. K zakrňování. I když odolnost většiny živých organismů je značná. Jasně, že musíme být odolní, když jsme přežili rok v nedostatečně financovaném školství. Ani tady nikdo nepotřebuje přebujelé svaly či každý den myšlenkami geniálně

bloumat vesmírem. Stačí se přece jenom přizpůsobit realitě. Průměrnosti. Jenže já už přestávám snášet i tu svou vlastní. Že prý nám život dává přesně to, co od něj očekáváme. Tak jo. CHCI VÍC!

Zatím však ve sborovně naposledy poslouchám bezstarostné řeči svých kolegů, kteří se těší na prázdniny ještě víc než děti. Tělocvikář poletí na pět týdnů do Indie. Protože mužů je v učitelském sboru málo, kolegyně se o něj strachují: „At tě tam nesežere tygr!“

Já kolegu uklidňuji: „Neboj se, na tygra jen tak nenarazíš. V současnosti tě zničí spíše jiný predátor. A první, na co se zaměří, bude tvoje peněženka. Tak pozor na ni!“ (Vím to, protože mě nedávno na ulici okradl kapsář. K moc penězům si tím nepomohl, to víte, chudá učitelka.)

O hlavní přestávce se ke mně přitočí Petr. Chce, abych za něj odpoledne vzala občanskou nauku v osmé třídě. Žáky znám, Pěta mé ochoty zastupovat využívá poměrně často. Položí mi na stůl papír s několika načmáranými poznámkami a řekne jenom: „Díky. Jsi anděl!“

To už jsem slyšela mnohokrát. Jednou anděl – navždy anděl. Ještě tolikrát by ode mne potřeboval nějakou tu službičku, když ho ostatní kolegyně odmítly (neboť se usnesly, že „osmá třída je plná pubertáků a kdo by se s nimi chtěl dohadovat o politice“). Mám na sebe zlost, že se nechávám tak využívat! A navíc na téhle škole končím, takže kolegu už nebudu moci požádat příští školní rok o revanš v zastupování na mých hodinách. Souhlasím jen proto, že má tak zajímavě divokou třídu. A kdoví, zda ještě někdy seženu práci ve školství. Takže než z téhle školy vypadnu, chci být s dětmi co nejvíc.

Ale do Pěti si rýpnu! Zeptám se ho na oplátku, zda by také chtěl být andělem a projevit trochu víc soběstačnosti. Ale to by nebyla přesná otázka. Andělé jsou přece závislí na svém šéfovi (Bohu) i na své klientele (na lidech, kteří na ně spoléhají). Takový anděl toho prvního na slovo poslouchá a těm druhým do roztrhání křídel posluhuje. Mně se už nechce dělat ani jedno! Křídla mi už odpadla. Nemám.

A nevázně míněnou lichotku Petrovi hned oplácím: „Jsem-li já anděl, ty jsi Bůh!“ (Nelžu ani slovíčko, Petulko. Protože já skoro určitě anděl nejsem a tudíž ani ty nejsi Bůh. Kdyby ti došlo, co jsem řekla.)

Pěta se ale tváří polichocně. Takže mou provokaci nepochopil. Hochu, ty budeš potřebovat ještě mnohem vyšší instanci než pouhé řadové anděly – učitelky. Mizím pryč! A jsou-li nebeské bytosti andělské znalé věcí pozemských, tak se také nenechají manipulovat Petrovými lichotkami. Nebo snad ano? Čert se v tom vyznej!

Petrova osmá „A“ je připravena na demokracii. Coby téma hodiny, mé poslední na této škole. V lavicích šustí články a z internetu opsané referáty... stejně se

nakonec dozvím od dětí hlavně názory jejich rodičů. Tady to takhle funguje, zatímco můj přírodopis je více o faktech.

Ale co. Přišla jsem, abych děckám otevřela oči. Ukážu jim, čím vším mohou být, když budou lepší než jejich pověst. Když nebudou líní a když přestanou myšlení jen předstírat.

„Takže výstřižky nalepené v sešitech se číst nebudou a místo nich každý budeme mít svůj vlastní názor,“ prohlásila jsem na úvod.

„Hú!“ zahučela třída nesouhlasně.

„Copak, copak? Nejste zvyklí mít vlastní názor?“ směju se a píšu na tabuli: „Nebudte příliš závislí na druhých, neboť vás často zklamou.“ To ode mne není příliš opatrné, stoupnout si před ty dospívající buřiče a provokovat. To Petr by si takhle pálit prsty nechtěl.

Tak dětičky. Žádné dlouhé definice, definice tasemnice. Hezky vlastními slovy. Demokracie: umět zabránit tomu, abychom dopláceli na cizí blbost, agresivitu a chybná rozhodnutí. Zajímat se „kdo, proč a jaká rozhodnutí dělá“. A u voleb to těm špatným kandidátům spočítat.

„Proč ne častěji?“ volají děti. To by z nás měl pan ředitel radost, kdyby to viděl. Vychovávám mu tady zdatnou opozici.

(Kdybych odpověděla po pravdě, řekla bych něco jako: „To víte, děti, my dospělí jsme většinou tak vysílení tím každodenním pinožením za obživou a kusem chleba, že večer už moc sil nezbyvá. Tak leda sebou plácnout před televizi a nechat se unášet programem až do zatmění mozku.“

Určitě by se nějaké dítě zeptalo: „A paní učitelko, vy si taky zatmíváte večer mozek televizí?“

„No, já bych občas i ráda, ale televizi ani nemám. Místo televize čtu noviny a pak je nacpu do kamen, noviny krásně shoří. S časopisy už je to horší, neprohořívají tak dobře. Ve sběrných surovinách už to přestali vykupovat; nechtějí ani, abych jim tam ten papír nosila zadarmo.“

Odovídám nějakou neutrální větou, která nikoho neurazí. Ale stejně je to úžasné. Že vzniklými ostudami se netrápí ani ti, kdo je zavinili. A já, vyhozená učitelka, těsně před nezaměstnaností, se ve svých žácích snažím pěstovat optimismus. A vzbuzovat dojem inteligence a svobody a vnitřní veselosti! Až přestanou chodit do škol, možná už žádný idealismus v životě u nikoho neuvidí. Idealismus se schová do knih.

Bolest, ukrytá hluboko ve mně, se zase ozvala. Dětem samozřejmě tohle neříkám. Brzy na to přijdou samy – jak pragmaticky a chamtivě funguje lidské pokolení. Tady na škole byli tak skvělí učitelé a raději odešli – ředitel nesnáší konkurenci. Drzé čelo je lepší než vila na pobřeží!

„Můžeš mít oboje,“ našeptává mi „cosi“ tenkým, ďábelsky přesvědčivým hláskem: „Hlavně přestaň být tak příšerně skromná a utápnutá! Nemusíš přece

být zrovna učitelka. A můžeš mít všechno! Auta, vily, televizi, drzost, pobřeží ... Vidiš? Začínáš mi věřit.“

Mgr. Marie Ungrádová je z Vamberka. Její velkou láskou jsou knihy a výtvarné umění. Vždycky obdivovala práce jiných lidí a tak se pokouší i o něco vlastního. První výstavu obrazů už má za sebou a teď touží po první knížce. Zda půjde o básně nebo povídky, to se uvidí. Nechá si poradit i od svých čtenářů. Zjara byla přijata do Klubu Východočeského střediska Obce spisovatelů v Pardubicích.

O PARDUBICKÝ PRAMÍNEK

XV. ročník literární soutěže pro žáky základních škol a studenty středních škol na téma „Kde jsou naše hranice?“

Kde jsou naše hranice

Zamýšlet se na téma Kde jsou naše hranice a dokonce o nich psát rozhodně není jednoduché. Ostatně tak jako mnoho jiných věcí v životě. To zamýšlení začíná už někdy v raném věku a končí ...? Hádejte! Ale nejde o to jen jaké ty hranice jsou, nýbrž kdy a za jakých okolností jsme zjistili, že si například dokážeme sáhnout na palec u nohy, ukázat mámě, kde máme oči, nos, popřípadě natáhnout ruku po hračce. Tam někde to začíná a pokračuje zjištěním, jak se nám změnil obzor věcí a jevů, když jsme se poprvé dokázali v postýlce postavit a dohlédnout do končin, odkud k nám dolétaly tajemné zvuky lidské řeči.

S hranicemi souvisí i náš první výlet po pokoji, po bytě a možná i po zahrádce. Taková klika od branky, na kterou jsme v jisté chvíli dosáhli, dokázala otevřít hranici mezi světem bytu či zahrady a světem okolním, kde jezdila auta či trolejbusy, kde chodili dospělí a běhaly starší děti. Byl to další z mnoha světů, který se před námi otevřel.

Většinu lidí se při vyslovení slova hranice vybaví hranice státu, tedy jakéhosi území, kterým se vymezuje vůči území jinému. Ku prospěchu lidstva hranic mezi státy ubývá, přesněji řečeno – hranice se otvírají. Evropská unie je toho dokladem. Ale ať už jde o hranice geografické nebo limity dané třeba právním řádem či obrazně řečeno – hranice naší trpělivosti, je tu i cosi, co může překračovat hranice nezávisle na zkušenosti a bez obav. Jsou to sny, naše fantazie. Bez ní by, děti, nevznikl ani jeden vynález, ani jeden obraz či symfonie, ani jedna stránka, kterou jste napsaly, ba ani básnička, kterou jste vymyslely a procítily.

Jack London, jehož některé příběhy jste možná četli nebo je viděli zfilmovány, kdysi napsal knihu s názvem Tulák po hvězdách. Je o člověku, který uvězněný za bariérou viny a trestu přemýšlí o svém životě, tedy o tom, co v něm bylo dobrého, zlého i o tom, co přijde. Přeji vám, aby těch toulek za hranice vaší fantazie bylo

co nejvíce, aby byly radostné a abyste dokázali odlišit hranice vašeho snění od hranic reálného života. Nevím, jestli se to úplně dá, asi ne, protože i snění do života patří podobně jako hranice, o kterých jste tak zajímavě psali.

Lubomír Macháček

Výsledková listina:

I. kategorie 3. – 5. tř. ZŠ

1. místo – FILIP MACHÁČEK (ZŠ Rybitví)
2. místo – MAREK RAUER (ZŠ Rybitví)
3. místo – DOMINIK DUŠEK (ZŠ J. Ressler Pardubice)

II. kategorie 6. – 7. tř. ZŠ + odpovídající ročník G

1. místo – MARTIN KADAVÝ (ZŠ Lázně Bohdaneč)
 2. místo – KATEŘINA DOLEŽALOVÁ (ZŠ Závodu míru Pardubice)
 3. místo – ELIŠKA POLEDNÍKOVÁ (ZŠ Závodu míru Pardubice)
- Čestné uznání – TEREZA ŠTĚPÁNOVÁ (ZŠ J. Ressler Pardubice)
PETR KRATOCHVÍL (ZŠ J. Ressler Pardubice)

III. kategorie 8. – 9. tř. ZŠ + odpovídající ročník G

1. místo – VERONIKA DVOŘÁČKOVÁ (Gymnázium Ústí nad Orlicí)
 1. místo – KRISTÝNA MĚCHUROVÁ (ZŠ Lázně Bohdaneč)
 2. místo – ŠIMON VRŠANSKÝ (ZŠ J. Ressler Pardubice)
 3. místo – ADAM BARTOŠ (ZŠ J. Ressler Pardubice)
 3. místo – KATEŘINA CHYBOVÁ (Gymnázium Dašická ul. Pardubice)
- Čestné uznání – MARKÉTA BLEHOVÁ (ZŠ Dr. Peška Chrudim)

IV. kategorie 1. – 2. roč. SŠ

1. místo neuděleno
 2. místo – ŠÁRKA MALOŠKOVÁ (Gymnázium Ústí nad Orlicí)
 3. místo – VERONIKA KOTLANTOVÁ (Gymnázium Ústí nad Orlicí)
- Čestné uznání – ALINA KULAKOVSKÁ (Gymnázium Dašická ul. Pardubice)

V. kategorie 3. – 4. roč. SŠ

1. místo neuděleno
 2. místo – HANA ŠUSTKOVÁ (Gymnázium Trutnov)
 2. místo – VALENTÝNA KYCLOVÁ (Gymnázium Dašická ul. Pardubice)
 3. místo – OLIVER VRŠANSKÝ (Gymnázium Dašická ul. Pardubice)
- Čestné uznání – PAVLA DOUBKOVÁ (Gymnázium Jevíčko)

Výsledková listina – Zahranichní část

I. kategorie (věk 10–12 let)

1. místo – Claudia Minculeasa (Škola Alexandru Ioan Cuza Bacau, Rumunsko)
2. místo – Adina-Maria Zafiu (škola Sfanta Maria Mizil, Rumunsko)
3. místo – Miruna Tanase (škola Sfanta Maria Mizil, Rumunsko)

II. kategorie (věk 13–16 let)

1. místo – Madalina Stirbu (Škola ul. Vasile Alecsandri, Bacau, Rumunsko)
2. místo – Anna Franz (Kraslavská střed. škola Varaviksne, Kraslava, Lotyšsko)
2. místo – Georgi-Cristian Pruteanu (Škola ul. Vasile Alecsandri, Bacau, Rumunsko)

III. kategorie (věk 17–18 let)

1. místo – Paulina Opielka (Gliwice, Polsko)
2. místo – Darja Ruskule (Kraslavská střed. škola Varaviksne, Kraslava, Lotyšsko)
3. místo – Amalia Figura (Škola Gheorghe Vranceanu Bacau, Rumunsko)

HODNOTILA POROTA

PhDr. Lubomír Macháček – psycholog a spisovatel

Mgr. Jaroslava Majerová – pedagog (Čj – dějepis)

Mgr. Hana Přinesdomů – vedoucí oddělení kulturních služeb Krajské knih. v Pardubicích

Mgr. Jitka Kyclová – vedoucí dětského oddělení Krajské knih. v Pardubicích

Hana Cihlová – odděl. kult. služeb Krajské knih. v Pardubicích – slovesný obor

Miroslav Cihlo – student Lékařské fakulty UK, úspěšný účastník literárních soutěží

KDE JSOU NAŠE HRANICE

Filip Macháček

Slovo „hranice“ a to kde, jsou, má pro mne několik významů.

Jeden je zeměpisný. Určuje, kam sahá který stát a který světadíl. Kdysi byly hranice kolem celé naší republiky. Byly sledované a hlídané. Dnes je všechno jinak.

Hranice jsou volné a my můžeme cestovat bez omezení.

Další význam, je ten, který zná každý člověk již od malička.

Jsou to hranice určené rodiči: zákazy, které se nesmí porušit. Čím je človíček starší, tím víc zakazů přibývá. A my také víc zkusíme, jestli je hranice opravdu pevná.

Mám sestřičku Adélku, není jí ještě rok. Mamka a táta jí už teď říkají, co může a nemůže. Není toho moc, ale něco přeci.

Hranice pro ni je třeba konec koberce. Ale i to, že nesmí kousat ani nás, ani knížky.

Už teď ví, že se to nesmí.

Já mám hranice úplně jinde. Pro mě je za hranicí rasismus, drogy a alkohol.

Ale také značka s názvem naší vesnice, protože za tu mi mamka zakázala bez dovolení chodit. Snažím se hranice neporušit a poslouchat mamku, která v roli pohraniční stráže pozorně hlídá, jestli jsem neudělal něco, co by bylo, jak ona říká „za čarou“.

Jsou ale i hranice, které je nutné překročit, abychom se dostali o kus dál.

Známe je všichni. Každý je máme úplně jinde.

Není důležité, jestli jde o hranice sil, strachu nebo jiné. Důležité je, že jsou.

KDE JSOU NAŠE HRANICE?

Martin Kadavý

Dobrý den,

Jmenuji se Martin a chtěl bych Vám vyprávět o mé nemoci, která mě „překvapila“ v svých deseti letech. Boj s ní mě naučil překonávat a posouvat neustále dál a dál své vlastní hranice bolesti, odvahy a trpělivosti.

Do onoho osudného dne jsem byl obyčejným klukem, který navštěvoval 4. třídu. Měl jsem své zájmy, spolužáky, kamarády, samozřejmě jsem se těšil na každé prázdniny a někdy vstával se slovy: „Ach jo, zase do té školy!“ To jsem však ještě netušil, že brzy přijdou dny, kdy bych do ní běžel s nadšením.

Pak přišel ten osudný den – 17. leden roku 2006. Ležel jsem doma s obyčejným nachlazením. Najednou jsem si nahmatal na krku tři bulky. Maminka se mnou ihned zašla k paní doktorce, která mě prohlédla a odebrala pro jistotu krev. Vůbec jsem nechápal obavy a strach rodičů, přece takové tři malé korálky nemůžou být nic vážného. Pokud je v těle infekce, mízní uzliny se zduří. To už jsem věděl. Ale tentokrát jsem se mýlil. Krevní a následné testy ukázaly, že se bude jednat o nemoc mnohem vážnější – leukémii lymfatických uzlin. Nevěděl jsem, co to je, jak mě budou léčit, zkrátka nic.

O téhle nemoci jsem nikdy neslyšel. Jen podle maminčiných slz, kterým se přes všechnu snahu neubránila, a smutné tváři táty jsem tušil, že to nebude obyčejná „chřipka.“

Ihned jsem byl sanitou odvezen do fakultní nemocnice v Hradci Králové. Naštěstí mě doprovázela mamka. Byl jsem hospitalizován. Čekal mě odběr kostní dřeně z prsní kosti a lumbální punkce. Hrozně jsem se bál. Já, pro kterého byl horor každé očkování či návštěva zubaře, jsem si musel zvyknout na skutečnost,

že nyní toho budu muset vydržet daleko více. Naštěstí jsem začal zjišťovat, že rčení „Strach má velké oči“ má něco do sebe. Překonával jsem jedno vyšetření za druhým a bolest šla vydržet. Tehdy jsem si poprvé trochu posunul své vlastní hranice.

Horší však bylo, vyrovnat se s „nočními můrami“. Přicházely a nechtěly odejít.

„Neumřu?“ „Zabere léčba?“ „Půjdu ještě někdy do školy?“ „Pojedu ještě vůbec s rodiči na dovolenou?“

To byly otázky, na které jsem si já sám nedokázal odpovědět. Ale chtěl jsem všem strašně moc dokázat, jak jsem silný. Nebylo to snadné, ale rozhodl jsem se. Chorobu přemůžu nebo se aspoň pokusím s ní bojovat. Pan doktor mně i mým rodičům pečlivě vysvětlil, jak bude probíhat léčba, co vše mě čeká. Zároveň mě na oddělení seznámil s dětmi, které část léčby měly již za sebou. To mi snad pomohlo nejvíce. Nejsm jediný, kterého „navštívila“ leukémie. Od té doby jsem si už nekladl otázku typu: „Proč si tato nemoc vybrala zrovna mne?“ Proč jiní kluci běhají za míčem a já nemůžu?“ Prostě jsem se musel smířit s danou situací a chtít ji změnit.

Následovala chemoterapie, výměna krve, krevních destiček, plazmy a také ozařování. Byly dny, kdy mi bylo strašně špatně, zvracel jsem, prospal celé dny. Jedl jsem moc léků, po kterých jsem hodně jedl a tloustl. Pak zase následovalo období, kdy jsem se na jídlo nemohl ani podívat. Také vlasy mi úplně slezly. Vypadal jsem jinak. Ale uvnitř jsem byl také jiný než dřív. Silnější, odhodlanější, začal jsem si víc věřit.

V nemocnici jsem strávil dlouhých deset měsíců. Přes všechnu bolest se mi tam líbilo. Učili jsme se, hráli si, dívali se na televizi. Věnoval se mi hodný tým lékařů a sestřiček, kterým jejich péči nikdy nezapomenu. Poznal jsem bezvadné kamarády. Každý den za mnou přišla návštěva. Chodila i moje paní učitelka, se kterou jsem doháněl zameškané učivo. Rád jsem poslouchal „o lumpárnách“, ke kterým ve třídě docházelo a hltal jsem pozdravy od spolužáků. Ty mě vždycky potěšily. Věděl jsem, že na mě myslí a drží mi palce. To pro mne moc znamenalo. „Musím se k nim vrátit!“ Nikdy bych si nepomyslel, že se budu těšit do školy!

Snažil jsem se dohnat učivo, abych vykonal závěrečné zkoušky za 4. ročník. A povedlo se!

Do školy jsem sice ještě chodit nemohl, ale věděl jsem, že pokračuji s mými spolužáky. Byl jsem se totiž na konci prázdnin podívat na hlavní dveře školy, kde bývají vylepeny jmenné seznamy tříd. Měl jsem strašnou radost. Stal jsem se žákem 5. ročníku.

Po propuštění z nemocnice jsem byl ještě rok na tzv. udržovací léčbě formou prášků. Do školy jsem se vrátil až v dubnu 2007.

Již uplynuly tři roky od té nepříjemné zprávy. Stále chodím na kontrolní odběry krve a vždy dopadly výborně. Prošel jsem si peklem. Jsem však rád, že jsem přežil. Mnozí tu možnost nemají. Všem, kteří mi pomáhali, bych chtěl poděkovat za záchranu života. Mami, tati, Lukáši, Vám obzvlášť patří můj obdiv za lásku, kterou mi pořád dáváte.

Vidíte, překonal jsem svůj strach a své osobní hranice jsem značně posunul. Zvítězil jsem!

P.S. A to není vše! Troufám si je posunout ještě dál. Chtěl bych své zkušenosti s touto zákeřnou chorobou předat i jiným, stejně nemocným lidem. Mým snem je stát se lékařem! Věřím, že se mi vyplní. Už na tom pracuji.

Martin

ALENA KORDÍKOVÁ

IMPRESE

Křik zkřehlých jeřabin rozrazil mlhu.
Rok přepráhává čtyřspřeží.
Čas darů, nesplacených dluhů,
tichnoucích létokruhů
ledňáček rozčeří.

V rozsochách vítr zahnízdil
s plískanicemi.
Bledý dým bramborové natě
hřaduje nad zemí
a sníh umírá v blátě

Hlad sype veršům –
zpěvným ptákům –
slunečnice, dřín, tužebníků.
Ústa jsou do němoty zpitá.
Na bílé zácloně se zmítá
poslední motýl soumráčník.

FRANTIŠEK UHER TEXTY 1.

Podpírání skály

Básník celý život podpírá skálu, která se drolí do veršů.

Úlomky skály bobtnají, nedopřávají klidu, nedávají pokoje, hrdlí se s námi, zápolí samy se sebou, padají do pramínek prýštících z hlubin země, do divokých vodopádů, do pustých roklí a vyschlých jezer, do pichlavých pouští, horských úbočí, žírných rovin, na dlažbu a střechy měst.

Tam uvadají nebo rozkvétají.

Dámská společnost

Bylo řečeno: Nechtěla bych být slonice, ta je těhotná celé dva roky! Ještě žádná to nezvládla rychleji. Ženská si také musí protrpět svých devět měsíců. Můžete se stavět na hlavu, rychleji to nezvládnete! Však to znáte samy, dámy!

Všechny uznaly, že má pravdu, protože měla pravdu.

Až na to, že byla chlap.

Světla ramp

Staří herci by měli umírat na jevišti. Třeba pozdě v noci, ale ve světle ramp, třeba před prázdným hledištěm, ale v milovaném, důvěrně známém prostředí. Znovu by prožívali všechny hlavní i vedlejší role, vzdalovali by se, slyšíc dlouhý potlesk.

Vyčerpaný básník

Plně se realizuje: Úspěšně podniká. Žene se po kolejích dnů jako utržený vagón. Starší model manželky nahradil novým. Každé dva roky nový model auta. Každý rok novou slečnu. Každý půlrok Thajsko, Aljaška, Island nebo nemocnice. Vydělavá těžké prachy. Ale někdy nařiká, co z toho má ... Po první sbírce oslavovaný talent, nemá čas dokončit druhou sbírku.

Dveře

Dveře jsou problém. Mohou být zapadlé, vzpříčené, zamknuté, může v nich vézet zalomený klíč. Problém ovšem nastává i s metodikou otvírání dveří. Nikdy neotvírejte dveře dovnitř, kdyby za nimi někdo stál, mohl by vtrhnout dovnitř jako velká voda. Zásadně otvírejte dveře ven. Pokud by za nimi někdo stál, zaskočíme ho, první úder je vždycky výhodou.

Inzerát

Sněžilo. Chumelilo. Metlo. Válo. Mrzlo až praštělo. Den, dva, týden, deset dní. Kam oko dohlédlo, všude sníh. Shrnoval, prohazoval, zametal. Až vytvořil menší

Říp, potom menší Ještěd, nakonec menší Sněžku. To už nedbal odpovídajícího zaoblení. Někam do prostoru Labské boudy zapíchl tabuli s inzerátem: VYMĚNÍM SNĚŽKU ZA FLAŠKU!

Nikdo neprojevil zájem.

Tak se stalo, že zůstal abstinentem.

Mys dobré naděje

A tak možná. A tak jítro. A tak bělení prádla. A tak pondělí.

Nebo atak, jemuž je nutno čelit, chopit se zbroje, chopit se štítů, nanosit vodu, uhasit vlídné ohniště, zatemnit cimbuří.

A tak: Od úst k ústům, od ucha k uchu, od úst k uchu, od ucha k ústům. Doba mátožná, doba žalující, doba větrná, doba povětrná, doba tak bědná.

A pak náhle odněkud pták ohnivák. Možná, možná, možná . . .

Možná včera, možná na Mysu dobré naděje, možná uprostřed ledna.

ROZHODNĚ NE FIKCE

Nakladatelská a vydavatelská agentura NAVA Plzeň v první polovině roku vyslala na knihkupecké pulty v edici kriminálních příběhů sbírku povídek pod názvem **VRAH NA PÁTÉ KOLEJI**. Autorem je **FRANTIŠEK UHER** z Havlíčkova Brodu, jehož není třeba nějak zvlášť představovat, čtenáři tohoto žánru jistě znají jeho „Mrazivé hlubiny“ (Oftis Ústí nad Orlicí, 2007), „Smrt na okraji města“ (Nava, 2008) a troufám si tvrdit, že jeho autorství poznali i v románech z Egypta „Pašeráci z Alexandrie“ (Akcent Třebíč, 2007) a „Mlčící poušť“ (Akcent Třebíč, 2008), které zveřejnil pod pseudonymem Sinnuhet Zaki, což je současně i jméno jeho soukromého detektiva. Nepochybuji o tom, že je čtenářské obci známo, že Uher je i výrazný básník a aforista a není tajemstvím, že právě tyto okolnosti mají výrazný podíl na stylu, kterým píše i své detektivní příběhy.

Sbírka povídek, o které je dnes řeč, jich obsahuje šest (Interval rozpadu, Princip sněhové laviny, Muž, kterého vydala řeka, Zahodte tu zbraň, Odpověď neznámému, Vrah na páté koleji). Rozhodně nemám v úmyslu vykládat stručné obsahy jednotlivých povídek, to se v tomhle žánru pochopitelně nedělá, abych neprozradil to hlavní, co čtenáře přitáhne ke čtení napínavého příběhu. A že Uhrovy příběhy napínavé jsou, to je nesporný fakt. Případy řeší – z předchozí autorovy tvorby nám známí – kriminalisté inspektor Čemus, Just, Plevák, v poslední povídce se nám objeví kriminalistický novic doktor Bulín, zdá se, že je chytrý, ale ještě ho ledacos vyvede z rovnováhy. Uvedeným kriminalistům zdárně sekundují policisté nadporučík Mašek, svérázná nadporučice Slámová, podporučík Kmoč a další. Všichni svádí (někdy až donkichotský) zápas s kriminálními živly s plným nasazením – cituji autora: *Nízké stavy u všech policejních útvarů znamenaly práci od*

nevidím do nevidím, někdy ještě děle, s tím narůstala únava a s únavou skleslost, mizerná nálada, možnost přehmatů, omylů, přehlédnutí. Mluvilo se o racionalizaci, ta však nikdy není nic jiného, než snaha zaplatit za větší penzum práce menší množství peněz. Policie se stávala terčem kritiky, aniž by někdo přiznal, že chyba není jen v řadových policistech, ale především v systému.

Uher z těchto myšlenek poctivě vychází a v jistém smyslu, bez okázalých proklamací a glorifikace činů mužům zákona při jejich těžkém údělu fandí, ale je tolerantní i k jejich protivníkům, nikoliv však tak, že by je litoval či omlouval, prostě se snaží pochopit, proč se na šikmou plochu dostali, jaký je k tomu vedl motiv. Tento přístup prózy aktualizuje, nemáme pocit, že nás autor jen krok za krokem vede napínavým příběhem k pointě, ale je nám jasné, že příběh je žhavá současnost.

Závěrem: knihu „Vrah na páté koleji“ doporučuji k přečtení, rozhodně nepatří mezi běžně produkovaná krimi.

Milan Dušek

PODVEDENÁ GENERACE

Josef Krečmer

I.

Prvním působištěm čerstvě vysvěceného katolického faráře Františka Dubánka stala se obec N., poblíž sokolovské hnědouhelné pánve.

Zvláště zpočátku pro šestadvacetiletého Františka dlouhé podzimní večery v chátrající faře v neútulném bytě o dvou spoře zařízených místnostech působily nepřekonatelně teskně a chmurně. Připadal si jak v trochu vylepšené vězeňské samotce. Zprvu se pro něho jediným povyražením stávaly občasné středeční návštěvy k mnohem staršímu kolegovi Petru Samkovi, faráři v okresním městě. Scházeli se u něho spolu s lékárníkem Bohumilem Tučkem a poštmistrem v důchodě, Slávkem Kadečkou. V téhle sestavě ve čtyřech hráli dvacetníkový křížový mariáš. Začínali už odpoledne od čtyř hodin a než mezi ně přišel Kadečka, hráli ve třech „liciták“. Totiž Kadečka bydlel za městem a u stavení vlastnil velkou zahradu s včelínem, choval králíky a taky měl přísnou manželku. Někdy ji pomlouval, že to s ní nejde vydržet, že ona ho přímo griluje, že by z něj nejradši kůži sedřela. Totiž striktně na něm vyžaduje, že každý den musí nejdříve něco kloudného udělat, a pak se teprve může jít bavit. Většinou karbanili dlouho do noci a přitom stačili vést zajímavé, někdy se Františkovi zdálo, že až hlubokomyslné řeči. Nejčastěji komentovali, co je u nás a ve světě nového, zruďnosti komunismu, jak za války se naši lidi mezi sebou gestapu udávali a že to mnozí mají jakoby v genech dodnes.

Pan farář Samek, máje hluboké znalosti o starém Řecku a Římu, srovnával tu dobu s dneškem a nejednou dokazoval, že se povaha lidstva a jeho vůdců od té doby ani moc nezměnila. Expertem na zkušenosti se ženami, s jejich přednostmi, ale i vrtochy býval dvakrát šťastně rozvedený lékárník Tuček. Když se taková extempore ostatním zdála být mimořádně zajímavá, položily se karty na stůl a popíjelo se. V této společnosti se k Františkovi dostávaly nové obzory, jimiž se nejednou cítil být inspirován a obohacen. Samotný karban s těmito besedními, někdy velmi moudrými řečmi, časově vycházel tak půl napůl.

Jenomže pár minut před půlnoci Františkovi jel poslední vlak, a když to táhli ještě déle, cestoval domů prvním ranním, ve čtvrt na šest. V tom případě od zastávky kolo jen vedl a lidi, jež potkával, věděli své. Faráře chválili, že je rozumný, a že když je pod párou, nechce bídně a nedůstojně skončit v příkopu. Pak ještě rozebírali, že určitě jezdí někam za ženskou. „Dyť kloudná by na faru do toho jeho kutlochu ani nepřijela. Nemá tam ani koupelnu.“ V hospodě ho pak kádrovali a shodli se na tom, že ve svých nejlepších letech je to „kluk“ střídmý, sexuálně nenáročný, vždyť takhle brzy ráno ho s kolem potkáváme sotva dvakrát za měsíc.

Bylo léto, poslední červnový den roku 1974. Trochu se prospal, a tak z posezení u karet a vína hlavu už měl skoro čistou. Teď se mu z řečí, které včera jako obvykle rozproudil lékárník, vracely jenom útržky: „Františku, stejně se ti divím, že si ten svůj mladý život takhle packáš. Ještě pár roků, mihne se kolem tebe třicítka a jediná ženská, která se kolem tebe motá, je stará Půlkrábková. Myslím, že jako mladá Němka neodsunutých rodičů – ještě než si vzala Půlkrábka – už tenkrát na faře pomáhala, hned, jak skončila válka.“

„Máš pravdu, sloužila tam už tehdy,“ přidal se Petr Samek, „když jsme sem s Martinem, jedním z tvých předchůdců, s velkým vlasteneckým a náboženským entuziasmem nastupovali. Do pohraničí nás krásnými žvásty vábili biskupové. Zušlechtit tady pole neoraná úkolem měli taky noví mladí učitelé. Ty sem zase posílal komunistický fanatik, tehdejší ministr školství, Zdeněk Nejedlý. V tomhle falknovském pohraničí kantoři to taky neměli lehký. Tady zůstalo snad nejvíce německých rodin a jejich děti česky neuměly. Stávalo se, že české v některých školách zůstávaly v menšině. Nebo třeba ve škole v Tisové – tam kantoři měli ve škole ještě navíc děti z Rudolce. Dvě desítky maďarských dětí. Jejich rodiče před Rusy utíkali na západ, ale k Američanům se už nedostali. Za těmi kantory alespoň nějaká práce byla vidět. Ale co my? Potřebují nás vůbec? Do kostelů tady chodí lidí čím dál míň. Komunisti faráře zsměšňují a náboženství se na školách neučí. Zcela logicky nastane čas, že kněží bude čím dál větší nedostatek. Vždyť už teď o nových, čerstvě vyštudovaných farářích široko daleko není potuchy, František

je vzácná výjimka. Čemu vlastně teď lidi věří? Dá se vůbec ještě něco s tím dělat? Není příliš velkým tajemstvím, že i v řadách kléru šeptem koluje otázka: K čemu dneska je potřeba kněz? Na místo zpovědníka vstupuje mnohem poučenější a užitečnější psychoterapeut. Moderně a učeně se tato tendence nazývá krizí identity duchovního povolání. A co bude dál?“

Přitom z demižonu už potřetí všem nalil vavřínecké červené odněkud z Pálavy a už ani nevím pokolikáté k tomu sděloval, že vínečko dochází a švagrovi to musí připomenout až za ním na návštěvu přijedou, aby jeho farní sklípek doplnili. Pošt-mistrovi to nedalo a k naříkání faráře před penzí pichlavě, ale s dobrosrdečným úsměvem dodal: „Nejspíše neumíte pro církve svatou lidi zapálit.“

„Copak je možný skrznaskrs mokry dřevo zapálit? No, řekni, Františku. – Tak na zdraví!“

„Obávám se, že brzy nebude ani čím zapalovat. Někdy mně dá dost práce, abych učinil věrohodný dojem, že věřím tomu, o čem kážu. Tuhle na mě před celou hospodou napitej Pískač z protějšího kouta lokálu ječel: „Hele, faráři, jak je to s tím duchem svatým, má taky spermie?“ Na moment všichni ztichli, jako by čekali, že začnu kázat. Naši stateční dávní předchůdci, vykladači Písma svatého, by neváhali a toho pohana zkrotili. Já však jen dopil, zaplatil a z hospody beze slova odešel. Cestou domů a pak ještě dlouho před usnutím jsem jako chlap ve svém kněžském postavení cítil se prachmizerně. Jako špatný a zbytečný řemeslník. Když jsem potom trochu více o tom přemýšlel, dospěl jsem k názoru, že Pískač mě chtěl vyprovokovat. Možná to dostal jako stranický úkol. V tý hospodě taky seděl Půlkrábek. Aby toho nebylo málo, hned ráno, když mně Půlkrábková přinesla k snídani chleba, neváhala spustit komentář:

„Von Pískač povýšil, teď je prej mezi komunistama v tom jejich novém baráku na okrese něčím moc důležitým. Domů ho vozej autem. S tím byste, pane faráři, měl bejt radši zadobře, jinak nám tu střechu na kostele neopravěj. Můj starej mně říkal, že jste včera z hospody odešel jako zpráskanej. Kdopak to jakživ tady u nás viděl, takhle si na faráře troufat. No, a nakonec měl v hospodě Pískač velký řeči – vypadalo to prej jako nějakej projev. Mluvil o zbytečných farářích a jeptiškách – nikdo prej ani nedutal, jak ho poslouchali a příkyvovali.“

Nebylo to poprvé, co široko daleko nejmladší kněz Dubánek v různých obměnách vyslechl upřímná slova svého kolegy Petra Samka, litujícího, že jako jiní vrstevníci, nemůže se těšit na poklidný rodinný život v důchodě. Penzijní věk na to už měl a jak léta přibývala, doléhalo na něj, že nemá potomky ani ženskou. Přijde čas, kdy jeho místo obsadí nový farář – a kam se postěhuje on? Samek

z toho trpěl jakýmsi rozštěpením svých citových vztahů. Měl sice vzácné chvíle, kdy se mezi svými pravidelnými návštěvníky bohoslužeb cítil skoro šťastný, kdy i zcela nepřipravené improvizované kázání přineslo mu radost a uspokojení, že se mu podařilo s věřícími navázat ten správný a potřebný kontakt. Avšak poslední dobou mnohem častěji jako by se propadl do beznaděje, říká, že si připadá ve svém konání zbytečný. S přibývajícím věkem a silným protináboženským totalitním tlakem vládnoucí komunistické strany neví, jak dál. Když krátce po válce patřila do jeho pracovní náplně ještě na školách výuka náboženství, na ty hodiny s dětmi se těšil. Náboženství zrušili a co dál? Lidí, s kterými si může o všem popovídat, ubývá, a když se s některými známými potká a zmíní se jim, že je už dávno neviděl v kostele, začnou se rozpačitě usmívat a říkat, že mají čím dál méně času ...

„Tak do tohohle jsem se nechal zverbovat?“ V nejedné těžké chvíli ze svého hlubšího podvědomí tuhle myšlenku z hlavy zaplašit, ba zcela vymést nedokázal.

Totíž dosavadní jeho životní příběh byla anomálie. Mladý venkovský farář příjemného vzhledu, s noblesním vystupováním, sportovní postavou, s krátkými tmavými, spíše moderně rozčuchanými než učesanými vlasy, s chytrým pohledem hnědých očí, s ústy stále připravenými k úsměvu, od svých gymnazijních let, kdy se do něj zamilovávala děvčata, jakoby se nezměnil. Kupodivu jeho image a povaha zůstaly nezměněny i po pětiletém studiu na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě v Litoměřicích.

Atmosféra výuky na bohosloveckém učení, propletená povinným marx-leninismem, cpaným do studentů nasazenými stranickými lektory s prapodivně získanými doktoráty, zprávy, které se k nastávajícím kněžím dostávaly, byť to byly většinou jenom ty cenzurované z novin a rozhlasu, natož ty, jež si studenti přinášeli po víkendech a prázdninách z domovů od svých rodičů, ostře kontrastovaly.

Pro Františka Dubánka nebylo dost možné stát se autistou. V kolektivu, v němž mezi studenty byli nasazení všelijací naslouchači, donášeči a fízlové, František našel jen pár kamarádů, kterým mohl zcela důvěřovat. Co dál? Brzy si uvědomil, že kdyby se přede všemi a vším uzavřel, mohl by se z něho stát schizofrenik, člověk s poruchou identity, myšlení, jednání, emocí a vůle. Pochopil také, že jediná možnost jak bohoslovecké vysoké učení přežít, je hrát jakési tragikomické divadlo. Tvářit se podle režie představených a přednášejících, a když je to nutné a nevyhnutelné, komentovat události ve státě a ve světě zásadně jen podle jejich přání a představ. Na studiu v Litoměřicích mezi sporné příjemné chvílky, na něž se zvláště v posledních dvou ročnících dokonce těšil, patřila výuka církevního zpěvu. Vedl ji renomovaný varhaník, jenž se netajil se svým přesvědčením, že do

kostelů je jako soli potřeba vrátit na vysoké úrovni zpěv a hudbu. Když u Františka objevil velké hlasové možnosti, přirozený talent, ba absolutní sluch, věnoval mu mimořádnou individuální péči. Za varhanního doprovodu s Františkem Dubánkem nastudoval některé písně z Dvořákových Cigánských melodií a Biblických písní. Františkovi se dostalo vzácné cti, když ho určili, aby jako sólista vystoupil na kůru Děkanského kostela Všech svatých.

Čas určený k povinnému společnému modlení, s tváří jakoby hluboce ponořenou do modlitby, nejednou trávil představou tragedie svých rodičů. Vzpomínal, že když už byl rozumu zralejšího, ještě mu nebylo deset, slyšával v útržcích od své matky vyprávění zkrápěné slzami: „Pár týdnů po tom, co ses nám narodil, byl nám statek se vším, co k němu patřilo odebrán, ukraden. Ale oni tomu říkali, že v rámci znárodnování státem znárodněn. Nějakou dobu nechali nás tam ještě bydlet a pracovat. Jenomže tehdejší kontroloři u nás našli nějaké zásoby živobytí z doby, kdy bylo celé hospodářství ještě naše a kvůli tomu tvého otce v Chrudimi na náměstí vystavili v jednom výkladě, kde se prodával nábytek. K nohám mu dali hrnec sádla, pytel obilí, kus uzeného masa a velkou ceduli s nápisem: “Chtěl se obohatit na úkor pracujících“. Protože všechno poslušně a dobrovolně neodevzdal, uvěznili ho v Plzni Na Borech. Dvakrát jsem tam za ním byla i s tebou – chtěl tě vidět –. Po jakémsi soudním procesu, kde ho nenechali ani promluvit, došla nám z vězení zpráva, že se oběsil. Když někdo ze vsi umřel, bylo zvykem, že mu zvonili umíráčkem. Tenkrát, aby nás ještě více rozdrásali, z místního rozhlasu k umíráčku vyhrávali ty jejich pochody: Kupředu levá – nebo tu, že všichni jsme mladí, mladý je i soudruh Stáálin ... No, a na ostatní se možná už trochu pamatuješ. Když ti byly čtyři roky, přestěhovala jsem se ke své sestře, přihlásila jsem se tu do JZD, a abych si ještě alespoň něco přivydělala, na faře uklízím, panu faráři vařím a pomáhám mu, s čím je potřeba.“

Pro čtrnáctiletého Feryho letní prázdniny od samého počátku byly kouzelné a plně neobyčejných zážitků. Zvlášť v paměti mu utkvěla první prázdninová neděle. Hned po obědě pan farář ho zavedl na půdu, vzal ho kamarádsky kolem ramen a pak mu řekl něco tak pěkného, co se nedalo zapomenout:

„Podívej, tohle kolo jsem koupil před dvěma roky. Já už na něm jezdit nemůžu. Teď v létě se ti hodí. Všichni tví vrstevníci jezdí k rybníku na kole. Snes si ho dolů a je tvoje.“

Zprvu k panu faráři Slavomíru Houbičkovi cítil ostych, o něco později sice klukovsky nezralý obdiv a úctu k jeho způsobu vyprávění, avšak ještě o něco později rozum už mu zcela dovolil pochopit, že bez pomoci pana faráře Houbičky

žilo by se jemu i matce mnohem nesnadněji, nejspíše až strastiplně. Proto jak jen dovedl, všemožně se snažil, aby vyhověl matčiným příkazům a radám, jak se má k panu faráři chovat. S matkou navštěvoval téměř všechny bohoslužby, a když nastal čas, že se ho pan farář zeptal, chtěl-li by mu jako ministrant pomáhat, bral to jako vyznamenání. Také vdova Marie Dubánková, – už téměř padesátice, v místním JZD dojíčka krav a k tomu ještě hospodyně na faře, s radostí poznávala, že důstojnému stárnoucímu panu faráři činí potěšení zvědavému klukovi otvírat nové obzory a vžívat se do role, o níž si dříve netroufal ani snít ...

Na faře se našly dvě místnosti, do nichž se na Houbičkovo přání Dubánková se synem přestěhovala a on začínal věřit, že Františkovi dokáže nahradit tragicky zemřelého tátu. Začal šťastně. Nejprve mu půjčil pár verneovek, Knihu džunglí a ve své rozsáhlé knihovně našel Londonovy romány. Netrvalo dlouho a František přešel na Vančurovy „Obrazy z dějin národa českého“. Stávalo se, že večer mu leccos z oněch „obrázků“ umným vyprávěním z naší historie „dokresloval.“

A tak v čase nesmírného útlaku církví, ponížení, ba věznění kněží, mezi třemi obyvateli fary začalo rozkvétat malé štěstí. Navíc zásluhou farářových známých a stále ještě vlivných osobností, podařilo se Františka přeřadit z deváté třídy základní školy do kvinty místního gymnázia.

(Úvodní pasáže první kapitoly připravovaného románu „Podvedená generace“.)

Rozhovor s ředitelkou Městské knihovny Lanškroun Mgr. Lindou Matlasovou

Paní ředitelko, představte našim čtenářům Městskou knihovnu Lanškroun.

Jsme příspěvkovou organizací Města Lanškroun, které má mírně přes 10 tisíc obyvatel. V knihovně fungují samostatně tři oddělení, a to: pro dospělé čtenáře, dětské a čítárna periodik. Máme 2 000 registrovaných čtenářů, počet výpůjček za rok tvoří necelých 90 tisíc. Máme 44 000 svazků knih, přes 20 000 knih ve výměnném fondu, dále evidujeme denní tisk, mnoho titulů časopisů, CD-romy pro dětské čtenáře, zvukové knihy. Orientaci v tom všem nám i čtenářům umožňuje knihovní systém Clavius. Samozřejmě online katalog je vystavený i na našich webových stránkách, a to www.knihovna-lanskroun.cz.

Aktivity vaší instituce jistě překračují prosté půjčování knih, popište nám, co dále svým čtenářům a veřejnosti nabízíte.

Nutností každé knihovny je umožnit přístup na Internet, který je u nás bezplatný a je hodně využíván jak dětmi, tak dospělými. Bohužel velkou roli v tomto momentálně hraje rostoucí nezaměstnanost, kdy uživatelé mají více volného času a snaží se najít touto cestou pracovní místo.

Dále pořádáme různé akce, nejvíce jich je samozřejmě pro děti, a to jak pro ty nejmenší z mateřských škol, tak pro studenty místních základních a středních škol. Jsou to první informativní návštěvy knihovny nebo besedy zaměřené na určité téma. Pravidelně zveme do knihovny spisovatele nebo ilustrátory dětských knih na povídání s dětmi. Již několikrát rok tzv. pasujeme všechny žáky prvních tříd na čtenáře. Tento způsob „nalákání“ dětí do knihovny se nám osvědčil, velká část z nich se opravdu stává pravidelnými návštěvníky.

Zapojujeme se do celostátní akce Týden knihoven, která se koná vždy první týden v říjnu. Týden knihoven probíhá proto, aby se knihovny prezentovaly nejširší veřejnosti. Je to týden, kdy nejenže v plné míře poskytujeme své služby, ale děláme samozřejmě něco navíc. Z větší části se věnujeme dětem a studentům, ale i dospělí si z nabídky vyberou.

Čas od času pořádáme také pro dospělé různé besedy, výstavy, literární čtení a podobné programy, ale nejsme jedinou kulturní institucí ve městě, takovouto funkci plní hlavně kulturní centrum a co se týká výstav, městské muzeum. Lanškroun je také jedním ze zastavení Východočeského literárního maratónu a na letošní pátý ročník se už těším.

Říkáte, že vaše knihovna pořádá i výstavy. Na jaké se mohou návštěvníci knihovny těšit?

Většinou se jedná o výstavy výtvarných prací žáků místních škol, každoročně vyhlašujeme vědomostní nebo výtvarnou soutěž společně s partnerskou knihovnou v polském městě Dzierzoniów. Výstavy si potom vyměníme, vystavíme ve svých knihovnách a oceněné děti jedou na výlet do partnerského města.

Letos jsme uspořádali druhý ročník výstavy Mezi obrazy zahájené vernisáží, jedná se o autorskou výstavu obrazů lanškrounského malíře Václava Smejkal, myslím, že by se podobným způsobem mělo dávat místním umělcům najevo, že si jich vážíme.

A co letos ještě plánujeme? Chtěli bychom si na podzim zapůjčit z Národní knihovny a vystavit v naší knihovně kopii Dáblovy bible, snad se nám přes všechny organizační povinnosti podaří tuto výstavu uskutečnit.

Co vás momentálně nejvíc trápí?

Bez přemýšlení odpovídám – nedostatek místa. S narůstajícím počtem knih se z volného výběru a skladu stávají přeplněné regály, takže nám nezbývá než průběžně vyřazovat starší tituly, abychom udrželi stejný stav, ale dovedete si

představit, že to není vždy jednoduché a hlavně je to škoda. Víím, že stejný problém trápí většinu knihoven, ale v našem případě je ještě situace komplikovanější v tom, že část knihovny sídlí v nájmu místní římskokatolické farnosti a vííme, že to takto nemůže zůstat nastálo. Pokud by jsme museli část budovy uvolnit, může se knihovna rovnou zavřít, ale to je doufám situace, která nikdy nenastane. Samozřejmě neoptimálnější řešení by bylo knihovnu přestěhovat do nových prostor, které by splňovaly nároky, které jsou dnes na moderní knihovny kladeny, ale to bude ještě několik let trvat. Jistou naději bych viděla v projektech Evropské unie, ale to je již otázka, na kterou by mělo odpovědět vedení našeho města, protože je nutné znát jeho strategii a politiku.

Vraťte se tedy zpět k vašemu hlavnímu poslání. Jaké knihy si lidé nejvíce půjčují?

Toto je poměrně těžká otázka. Nejjednodušším způsobem, jak na ni odpovědět, je asi poměr mezi výpůjčkami beletrie a naučné literatury, který se pohybuje okolo 65% ve prospěch beletrie. Jsme knihovnou městskou, nikoli školní, technickou či vědeckou, proto je tento poměr vcelku pochopitelný.

A kdo chodí do knihovny nejčastěji?

Největší procento čtenářů tvoří žáci a studenti, a to 34 % a pak důchodci 30 %. Lidé v produktivním věku chodí o něco méně, samozřejmě z časových důvodů. Na nedostatek dětských čtenářů si stěžovat nemůžeme, ale zároveň máme velikou radost z každé nové přihlášky. V dnešní době děti raději sedí u počítače. Pokud se nám podaří podchytit jejich zájem o čtení už ve školním věku, je větší šance, že si ke knihám vybudují pozitivní vztah a stanou se z nich pravidelní čtenáři a návštěvníci knihoven, ale o tom jsem mluvila již v souvislosti s pořádáním akcí hlavně pro děti.

Jakým způsobem obstaráváte knihy?

Knihy nakupujeme buď přímo v knihkupectví (naším hlavním partnerem je knihkupectví Paseka v České Třebové) nebo je objednááme přímo v nakladatelstvích podle edičních plánů nebo z internetové nabídky. Ve všech případech je to samozřejmě s výhodnou slevou. I když nad námi náš zřizovatel město Lanškroun drží ochrannou ruku a vychází nám všemožně (i finančně) vstříc, knih vychází čím dál tím víc. Nemůžeme proto vyhovět všem požadavkům, snažíme se ale, abychom uspokojili co nejvíce našich čtenářů.

Spolupracujete s jinými knihovnami?

Ano, spolupracujeme s nimi jednak v poskytování meziknihovnických výpůjčnických služeb a kooperace probíhá i na místní úrovni. Městská knihovna posky-

tuje metodickou pomoc patnácti obecním knihovnám v okolí. V průběhu roku nakupujeme a zpracováváme knihy, připravujeme tzv. výměnné soubory, které mezi jednotlivými obecními knihovnami kolují a tím je jejich fond častěji aktualizován. Kdyby si jednotlivé knihovny nakupovaly knihy samy, nikdy se nedocílí organizované cirkulace. Všechny tyto knihovny jsou již připojeny k internetu a mají své internetové stránky viz. www.knihovnanazevobce.wz.cz (např. www.knihovnadolnicermna.wz.cz).

Z čeho jsou tyto výměnné soubory, o kterých mluvíte, financovány?

Ze státního rozpočtu je každoročně uvolňována částka na tzv. Regionální funkci a ta právě slouží na nákup a distribuci výměnných souborů. Dále si velká část knihoven (v našem případě 11 z 15) přispívá částkou 10 Kč na jednoho obyvatele obce a dostává se jí tedy větší a bohatší dodávky nových titulů.

Co je meziknihovní výpůjční služba, kterou jste zmínila?

Meziknihovní výpůjční služba je servis, který by knihovny měly poskytovat ze zákona. Je to služba pro čtenáře, kteří v naší knihovně nenaleznou požadovanou knihu. Naším prostřednictvím se takto obrátí na knihovnu, která ji vlastní a za paušální úhradu poštovného ji za několik dní obdrží. Tato služba je čím dál tím více využívána zejména studenty vysokých škol.

Co byste si pro svou knihovnu přála?

Ještě jednou se tedy vrátím k prostorovým problémům a odpovídám takto: přestěhovat se do nových moderních prostor, ale aby to nebylo v horizontu desetiletí, ale pouze několika let. A mým dalším přáním je, aby knihovna nikdy nebyla jen místem, kde si může člověk půjčit knihu nebo se posadit k Internetu, ale aby byla zároveň místem, kde se mohou lidé setkat a kde se budou spolu s ostatními cítit dobře ...

Děkuji za odpovědi. Rozmlouval Jiří Faltus.

I aforista by měl znát umění odejít včas. Od rozepsaného aforismu.

Když ho chtěli nahradit, zjistili, že je nenahraditelný. Horšího nesehnali.

Nemáte-li co říct, hodně mluvejte, aby to na vás nikdo nepoznal.

Jiří Faltus

VĚRA KOPECKÁ

PLÁČ SLUNCE

Slunce v slzách
dotýká se
rozkmotřené země
zatímco děti
vyhrabávají z popela
sny svých otců
prach stéká
po spálených květech

A zítřek
holátko vypadlé z hnízda
ustrášeně pípá

Chodí v kruhu
s klapkami na očích
jako velbloudi
u artézských studní
žízeň po penězích
žízeň po moci
pohání
v kruhu
ztroskotance

Za městem
kleká
ticho na kolena
kde les
už jen v pařezech
mrtvý
odpočívá

Kde končí sen?
Kde začíná bída
dne
bezedné
rabování

Údiv a zmatek
úzkost strach
prchající zvěře
v nás

Potichu
vkrádá se prázdno
dotyků
lží
reklamních iluzí

Děti
z popela vyhrabávají
matčiny jehly a náprstky
z popela zapomnění

Ještě že tak
Ještě že nejsou
všechny mosty
všechny mosty zpět
spálené

Slunce pláče
Stékají slzy
do zamrzlé země

Temně
zní daleký
blízký
hřmot prázdnoty

A slunce v pláči
podobá se starci
Pomateně bloudí
a nepoznává
Ve vzpomínkách byla

nekonečné
ubíjení krásy

Slunce v slzách
a děti s pistolkami
Na prahu škol
kontrola zbraní

Kam až
lze dojít
s berličkami
džojstyků

Obrazovky dáví
násilí
chrlí mrtvoly
jak auta
na běžících pásech
velkovýroby

země jiná
A stařec vnukům
vypráví

Děti z popela vzpomínek
vyhrabávají
živou zem
ruce dědů
naplněné hlínou
drsné a hřejivé
A tají dech
když pod rukama
roste květ
a krása
křídly mává
jako motýl
právě vylíhnutý

Slunce pláče
do kvetoucí
poraněné země

(25. 3. 2009)

SOUTĚŽ O ČESKOU BÁSEŇ ROKU 2008 ZNÁ VÍTĚZE

V přívětivém a malebném městečku Přelouč se uskutečnilo v sobotu 25. dubna slavnostní odhalení výsledků loňského pátého ročníku celostátní soutěže O českou báseň roku 2008. Pořadatel – literární sdružení Vzдорospolek – rok co rok uděluje vítězům putovní ceny. V rovině veřejné to je Stříbrná bula, ke které básníkům dopomohou čtenáři ročenky „Pár střípků“ svým hlasem. V rovině odborné to je Zlatá bula, k níž se váže hodnocení odborníků jmenovaných ze společností, co se zabývají básnickým uměním. Hlavním sponzorem tohoto ročníku byly stejně jako v předešlém České dráhy, a. s.

Samotné předávání proběhlo v divadelním sále v novorenesanční Občanské záložně od 14 hodin. Ač (či spíše protože?) bylo pěkné počasí, nebylo hlediště ani zdaleka zaplněno, takže asi jen padesátku přítomných mohli uvítat přeloučští představitelé v zastoupení místostarostou Ivanem Moravcem a ředitelem Kul-

turních služeb Jaromírem Markem a jednatelem Vzдорospolku Jiří Bruthans, který uváděl celé básnické odpoledne.

Jako každý rok bylo i letos nosným bodem čtení básní, jež do ročenky vybrali odborníci. Do této páté bylo zařazeno v loňském odborném předkole 79 střípků od 39 básníků z celkově přihlášených 236 od 75 básníků. Upřesníme, že do jednoho ročníku může každý veršotepec vyslat až 4 dílka, která nebyla do uzávěrky soutěže nikde zveřejněna, aby se soutěžícím básním zajistily rovné podmínky a stejná startovní čára.

Většina z mála přítomných tvůrců si sama přednesla svá dílka, někteří využili vytríbený hlasový projev **Milana Cahy**, který se již třetím rokem ujal nelehkého úkolu s recitací veršů. (Poznámka: toto jméno se objevilo mj. na zlatém štítku k podstavci Zlaté buly pro rok 2007 za verše Přemyslu Oráči.) Po přednesu každé básně byl jejímu tvůrci oznámen počet bodů od 99 hlasujících čtenářů (jeden čtenář mohl dát vždy po jednom bodu až pěti básním ze sborníku) a zároveň sdělena od osmi hodnotících odborníků průměrná známka (jako ve škole mezi jedničkou a pětkou).

Nejprve přišli na řadu básníci **ze skupiny do třiceti let**. V rovině veřejné jsou totiž v závěrečném dějství soutěžící rozdělení na dvě skupiny, jejichž předělem je třicetiletý věk. Z devatenácti mladších tvůrců s 37 dílky stanul za 14 čtenářských bodů na prvním místě **Marek Řezanka** z Prahy s básní „*Viš, nevím...*“ Od hlavního sponzora Českých drah, a. s., získal tzv. kilometrickou banku na 2000 km zdarma po železnici v ČR a od společnosti FM Group parfém složený z jedinečných vonných výtažků. FM Group věnovala své výrobky všem umístěným na prvních třech místech obou skupin. Na druhé místo postoupila s 9 hlasy báseň „*Tajemství času*“ od **Štěpánky Růžičkové** z Břidličné u Bruntálu – získala od města Přelouče dárkový balíček a od Vzдорospolku čajovou soupravu. Na třetím místě se 7 hlasy skončila báseň „*Černá křídla*“ od **Romany Červinkové** z Berouna – od Petry Zelené získala AVON kosmetiku.

Nežli přišli na řadu básníci **ze skupiny nad třicet let**, odehrála se neobvyklá záležitost – společný snímek účastníků před Záložnou. Tohoto úkolu se ujal fotograf Petr Vesecký, jehož práce se zobrazí na první stránce nové ročenky „*Pár střípků 2009*“. Kromě toho pořizoval snímky všech přítomných básníků. I ty obohatí novou sbírku.

Z dvaceti starších tvůrců s 42 dílky stanula za 26 hlasů na prvním místě **Hana Kobulejová** z České Lípy s básní „*Otcova nemoc*“. Od hlavního sponzora Českých drah, a. s., získala kilometrickou banku. Na druhém stupínku se umístila s 25 hlasy báseň „*Babičce*“ od **Milana Kotála** ze Sušice – získal od Vzдорospolku čajovou soupravu. Na třetím místě s 23 hlasy skončila báseň „*Podzim v Krkonoších*“ od **Heleny Pospíchalové** z Kutné Hory – od Petry Zelené získala AVON kosmetiku a od města Přelouče dárkový balíček.

Celkově v rovině veřejné získala od čtenářů básně *Otcova nemoc* nejvíce hlasů – 26. Nyní již předchozí nositelka Stříbrné buly **Věra Vejnarová** z Časlavi osobně předala putovní cenu do rukou **Hany Kobulejové**. Je zajímavé, že první ročník vyhrál **Jiří Charvát** také z České Lípy, takže po čtyřech letech se tato bula vrací do stejného města. Po nezapomenutelném předání Stříbrné buly z ruky do ruky byla pozvána na jeviště básnířka **Hana Hadincová** z Mladé Boleslavi. Její tvorba patří už po léta mezi velmi oblíbenou a potěšila i sluch přítomných básněmi *Obratník vrány*, *Za vlasy*, *Něco je jinak* a *Cesta*. Jako čestný host posléze vylosovala z 99 hlasujících čtenářů **Evu Horkou** z Časlavi, které stálý sponzor knihkupectví U stříbrného groše v Kutné hoře věnovalo několik krásných knih.

Pomyslným zlatým hřebem slavnosti bylo udílení Zlaté buly; stalo se tak teprve po druhé, neboť první tři ročníky nebylo možné pro malý počet soutěžících provést odborné hodnocení. Sponzor **Zentiva, a. s.**, jak dodatečně vloni, tak i letos obdaroval všechny vítězné básníky neobvyklými balíčky bohatými na vitamíny, knihy atp. Letos se k nim přidaly již zmiňovaný FM Group, město Přelouč i Petra Zelená. V této rovině není dělení na skupiny podle věku, takže pořadatelé doplnili k stupínkům vítězů i čtvrté místo. To získala **Irena Součková** z Českého Těšína za básně „*Imprese – ráno po salse*“ s průměrnou známkou 2,0625. Na třetím místě skončila **Lucie Faulerová** z Pardubic s básní „*Nic*“, i když bylo její dílko ohodnoceno stejnou známkou. Podle pravidel soutěže se při rovnosti známek či bodů přihlíží k další tvorbě básníka. Na druhém místě se umístil **Jan Zbořil** z Prahy s básní „*Na koncertě jazzového bigbandu*“ se známkou 1,8125 a na samém vrcholu s hodnocením – 1,75 stanul s dílem „*Svítání*“ básník **Petr Petříček** z Hořovic. Vítězi věnovala letecká společnost **Bohemia balóny s. r. o.**, letenku na pohádkovou vzdušnou plavbu balónem a Vzдорospolek dosud nehmotnou putovní Zlatou bulu.

Akademická malířka **Jitka Jelínková** z Kuné Hory již před dvěma roky vytvořila keramický svitek pro Stříbrnou bulu a zhotoví i pro Zlatou. Ono zpoždění s výrobou souvisí s hledáním hesla, co se napíše na svitek. Vzдорospolek požádal účastníky slavnosti o pomoc v tomto směru a skutečně se společným úsilím podařilo vybrat patřičnou větu. Stalo se tak v hotelu **Bujnoch**, i ten patří ke sponzorům soutěže, kde se slavnost dovršila hodokvasem. Při čtení různých citátů nakonec padla vzájemná shoda u věty nesmrtelného A. S. Puškina: „*Nikde nenajdete poesii, jestli ji nenosíte v sobě.*“ Zlaté bule už tedy nic nebrání, aby se stala hmatatelnou věcí. Snad obohatí tento trošku uspěchaný svět, pro který je poezie bez nadsázky cizím výrazem.

Každopádně hlavní myšlenkou celého díla je přiblížit verše širší veřejnosti. Během května už spatří světlo světa šestá ročenka „*Pár střípků 2009*“. Každému čtenáři je umožněno vybrat až pět básní, co ho zaujmou, a poslat je vypsané na hlasovacím lístku z ročenky (i elektronicky) do konce března 2010. Na podkladě

letošního březnového předkola, v němž hodnotilo 7 odborníků (2 za Obec spisovatelů, po jednom z Unie českých spisovatelů, literární servery Písmák a LiTerra, Městský úřad kultury a školství v Kutné Hoře a za Literární noviny), bylo z celkových 298 přihlášených básní od 88 tvůrců vybráno do letošních Strípků 89 děl od 50 básníků. Od sedmého ročníku bude Vzдорospolek spolupřátat soutěž O českou báseň roku s **Východočeským střediskem Obce spisovatelů** a připojí se k jejich Uměleckému maratónu, co probíhá na podzim. Proto předem předesíláme, že čas hlasování veřejnosti se z téměř celého roku zkrátí na polovinu. Ale i tak ho bude dost na klidné přečtení ročenky i na případné odeslání hlasu nebo i několika vět k básním. Tyto poznámky – ohlasy – čtenářů se zveřejňují vždy v následující sbírce stejně jako výsledky hodnocení a bodování básní. Více podrobností naleznete na <http://vzdorospolek.wz.cz>.

Jiří Bruthans

Předchozí nositelka Stříbrné buly Věra Vejnarová z Čáslavi předala putovní cenu do rukou Hany Kobulejové z České Lípy.

HOST KRUHU 17 – LYDIE ROMANSKÁ

Požádali jsme **Miroslava Kubíčka**, básníka ze Šumperka, aby předsedkyni střediska Obce spisovatelů v Ostravě požádal o odpovědi na několik otázek. Paní Lydie Romanská je neodepřela.

L je ladoňka. Hezké slovo, hezká květina. Na jaře modří záhony a rozněžňuje lyriky. Tvých dvanáct básnických knih je lyrických, nebo se přidal i druhý hlas – epika? Věnuješ se také hudbě teoreticky i prakticky, vydáváš o ní odborné studie. Hudba a poezie, to jde k sobě, vid?

Viš, že se mne na „druhý hlas“ ještě nikdo nezeptal? A přitom můj muž přirovnával mou poému Rouzeňská madona (legenda pochází z východních Čech), která vyšla ve sbírce Poločas (Profil 1989), k Hrubínově Romanci pro křídlovku a předpovídal jí filmové zpracování. Vysoko si mne cenil, že? Takže – také epika. Mám ještě další epické skladby – Poéma Ostrava; Dítě, smrt a skartovací stroj; Čtrnáct zastavení. S hudbou je poezie analogická. Symfonická báseň Vltava je jako epika a třeba Ravelovo Bolero jako lyrika ... Hudba i poezie mluví jazykem, který doznívá až v mozku (i v srdci) toho, kdo přijímá. Tam jsou dotvářeny a tím procesem se člověk jako receptor podílí na jejich tvorbě. To ho uspokojuje a způsobuje oblibu umění. Já se hudbou v podstatě živím, jsem v ní až po uši. Mám pro to specifické životní zkušenosti, jejichž preferenci je existence radosti.

Y se podobá praku. Jako skoro každý kluk jsem prak měl. Byla to povinná výbava. Většinou jsme se praky jen chlubili a své cíle zasahovali slovy. Ty máš pro sebe a se svým kolektivem jasný cíl zásahů. Prozrad ho. Místo praku řeč.

(Můj muž byl vždycky kluk, jeho prak pořád doma visí.) V ostravském středisku Obce spisovatelů máme opravdu jasné cíle. Luk napínáme společně v pořadech Ostrava-město poezie na komorní scéně Aréna, které režisér Zdeněk Pavlíček sestavuje z díla autorů naší oblasti OS; ty bývaly třikrát, letos dvakrát do roka, dále na večeru naší tvorby při multižánrovém festivalu Bezručova Opava, v listopadu pak k máchovskému Dni poezie. Dvakrát do roka vydáváme časopis Průhledy, který je platformou zpravodajství z OS, našich názorů, tvorby a jejich ohlasů. Kromě toho na mne občas někdo namíří prak a trefí mě pěkně do čela, také se to stává. Zatím mě to nezabilo.

D je luk, zase skoro zbraň. Nyní spíš sportovní potřeba. Mně se luk líbí, když ženy napínají tětivu. Ty a předsedkyně Východočechů jste pěkné robky. Jak vás respektují muži? Pomyslný luk někdy napínáte?

Možná by se to dalo obrátit. Já respektuji muže. Třeba mi některý v hněvu napíše: nepřeji si, abys mě publikovala v Průhledech. Já mu vyhovím a on pak má dlouhodobé obtíže se s tím vyrovnat, ale to je ten můj respekt ... Pro toho, kdo se obrací zády, jsem přestala být ženou, jsem jen jakousi předsedkyní,

a to mě docela mrzí. Ale takových mužů u nás není moc, většinou slušně spolupracujeme a dovedeme se pěkným slovem, díkem, přátelským dotykem potěšit. Moje fyzická existence je založena na harmonii, není-li, hynu; proto se o ni snažím, jak jen to jde. (Někteří muži by mě chtěli mít k obrazu svému a vyčítají mi to.) Někdy má snaha nezabere. Ale výslednice je tvořena celým tím kolotáním, a to už vím, ten proces vede vzhůru, je pozitivní.

I toť třeba šíp, „válečný“ arsenál. Budou tvoji „válečníci“ v prvních řadách dobyvatelů? Nebo jsou tzv. regionální spisovatelé zavaleni hlušinou?

Na rozdíl od některých mých kolegů by mě neurazilo označení pojmem „regionální spisovatel“ a nebráním se mu. Víím, že záleží jen na mně a mém způsobu, v které linii budu bojovat. Je třeba reagovat na šance, jít za nimi, obětovat jim kus síly i hmotných prostředků, záleží na prioritách. Pražan dojede do PEN-klubu metrem, my Pendolínem, je v tom rozdíl, že? Příště si to rozmyslíme? Nebudeme okrádat rodinu nadbytečnými výdaji? Pokud si to rodina nepřebere, pak je třeba se zamyslet nad jejím fungováním... Ale všechno závisí na směřování, na tvorbě, a také trochu na štěstí... a co osud? Ani linie předurčení vycházející z povahy, okolností a závislostí není zanedbatelná... Svou pozici na frontě by měl každý reálně posoudit a podle možností ji upevňovat směrem k čelu. Kdo hodí flintu do žita, je (relativně) ztracen. Snažím se, aby mé „mužstvo“ bylo o šancích informováno, naše nabídka prezentace má přímou souvislost s akcemi centra.

E připomíná hřeben. To je pěkná a potřebná věc. Má často málo zubů, ale rozčeše, učeše, načese různé neuspořádanosti. Jaké máš ty a padesát organizovaných spisovatelů pobočky plány a možnosti? Máme k dispozici plochu Moravskoslezského a Olomouckého kraje. A nejen plochu. Hřebeny se budou hodit.

Říkáš padesát? Naživo jsem za poslední dvě léta stiskla ruku počtu menšímu. A v tom to asi je. Mnozí neumějí přijmout tu bázi, totiž skutečnost, že nám nikdo jen tak nic nedá. Není dobré se smířovat s touto špatnou kulturní politikou státu, je proti tomu třeba jít, ale jednotlivec, jak? Škarohlídství brání mnohým ve spolupráci a tedy i v možnosti nápravy. Každý večer poezie, každé další číslo časopisu zabere ohromné množství času a vyžádá si mnoho práce. Určití lidé doslova dřou a ti další jsou nadneseni a třeba říkají, že není spisovatel, kdo si vydá knihu vlastním nákladem... Ale to mluvím jen za část organizovaných, ten druhý díl jsou lidé přátelští a prozíraví; ti si hlídají své možnosti a také publikují, jsou čtení, vyjíždějí na akce „Obce“, ať našeho střediska nebo z ústřední nabídky v Praze. Jde mi o tvář Obce spisovatelů; naši

oblast si řídíme z větší části sami a formy práce jsou na nás. Těší mě, že do této skutečnosti mohu zasáhnout. A nebojím se neúspěchu, ctím Exkupéryho myšlenku, že „tvorit znamená i jeden nepovedený krok v tanci“, že „dílo se rodí ... stejně tak z pohybů, které selhaly, jako z těch, které se podařily ...“

Ptal se Mgr. Miroslav Kubiček

Prosím, mohu také já otázku?

Bylo by od věci, kdybychom si připravili výměnný večer z tvorby Východočechů a Moravskoslezanů? Výběrový ... pro zájemce ... my k vám, vy k nám, na oplátku ... LYDIE

FOTKA: *Lýdie Romanská, předsedkyně střediska OS v Ostravě*

Romanská-Lidmilová Lydie, PhDr. nar. 13. 9. 1943 v Polance nad Odrou, spisovatelka, básnířka, členka Rady OS, předsedkyně OS střediska v Ostravě, předsedkyně redakční rady Průhledů. V letech 1998–2006 vedla semináře tvůrčího psaní na Slezské univerzitě v Opavě. Vydala 12 sbírek poezie (Poema Ostrava, Půl hodiny po lásce, Dopolední poetika, Poločas, Tanec o francouzské holi, Poušť pod rozbřeskem, Nedomykavost času, Odrou křestná, Čtrnáct zastavení, Den latimerie, Goghova postel, Svlékání z růže a výbor Desátek, prózu Ticho pro klarinet, libreta k dětským muzikálům a muzikologickou publikaci o svém zemřelém manželovi.

V noci drnčel budík

nikdo ho neslyšel
jen já
vzbudila jsem se pod kopretinou
tam 's mě líbal
je dávno máj
třešně odkvetly
láska je stejná
jako tenkrát
když se na louku snesl měsíc
a my jsme pod ním rozlili
všechno svoje stříbro

Pěšinka

končí v mých vlasech
spustí se nocí závory bran
nad ránem vdechnu tvou duši
svou pro ni nechám
dokořán

Mou tvář jak okno putující krajinou

preškrtnly slzy
po stejné dráze
jedna za druhou
řetízkují
tříští se
a kamsi mizí
prší
do srdce mi zatéká

(Ze sbírky Svlékání z růže, 2008)

ČTENÁŘSKÉ POSTŘEHY

S další vlastivědnou publikací přišel **Jiří Frýzek**, který literárně zpracoval životní příběh hudebního skladatele Jana Václava (Huga) Voříška z Vamberka pod názvem **ŠKODA, ŽE ZEMŘEL TAK MLÁD** (2009 vydalo město Vamberk ve spolupráci s Filmovým klubem v Rychnově nad Kněžnou). Voříšek (1791 – 1852) byl obdařen vskutku mimořádným hudebním nadáním, které se projevovalo od raného dětství. Po strastmi naplněném putování, sužován těžkou chorobou, zemřel ve Vídni jako druhý dvorní varhaník. Publikace je vybavena pozoruhodně bohatým přehledem Voříškových skladeb. Nesporný význam publikace o vynikajících předcích českého původu spočívá především v dotváření celkového kontextu naší kulturní minulosti, v níž neustále zůstávají málo zmapovaná místa. Snad již o nich

plně neplatí „zde jsou lvi“, jak se psávalo na bílá místa v pradávných mapách, ale ještě je co objevovat a Jiří Frýzek k tomu svou hřivnou přispívá.

Oldřich Koudelka vydal pěkně vypravenou, rozevlále napsanou knížku **(NE)JEN PRO MYSLIVCE ANEB CO MNE JEN TAK PŘI ŠOULÁNÍ NAPADLO** (2009). Více než padesát krátkých povídek vypovídá o loveckých příhodách, zaujmou však především poetickým líčením přírody bez patetických nástrah. Ilustrátorka akad. malířka Marie Kovářiková citlivě dotvořila Koudelkovy prózy výtvarně, o fotografický doprovod se postarala Táňa Koudelková. V antologii mysliveckých povídek **Z LESŮ, LUK A STRÁNÍ** (2008) se Koudelka představil povídkou Maratovská vlčata. Obě knihy vydal TG-Tisk Lanškroun. Myslivecká próza má v české literatuře bohatou tradici (za všechny jmenujme Hubálka či Luskáče) a Koudelka kráčí ve šlépějích předchůdců, vybavený nejen nezbytnou odbornou erudicí a bezprostředním vztahem k přírodě, ale také kvalitami literárními.

A do třetice tentýž vydavatel, TG-Tisk Lanškroun: Sochař **Zdeněk Kolářský**, známý mincovní a medailérskou tvorbou, připravil půvabnou publikaci **KLÍN ŽENY** s konkretizujícím podtitulem *Průvěsky a aforismy*. Jiří Suchý v úvodním slovu napsal, že Kolářský oslavil magické místo na těle ženy s imaginací hodnou básníka a je třeba přiznat, že jeho gesto zasluhuje uznání. Nelze než souhlasit. Třebaže fotografie (Taťány Binkové) kovových průvěsků možná nejednoho čtenáře osloví výrazněji, než úsečný, zlomkovitý, místy lehce mlhavý a nepříliš přehledný text. Neboť především kov pod Kolářského rukama ožívá, okouzluje a dostává oslnivě lyrickou dimenzi.

Pozastavme se u básnického sborníku **LUMÍKEM PROTI SVÉ VŮLI** (2009), výboru z tvorby studentů Univerzity Pardubice, kterou vydalo nakl. Pavel Mervart. Hodnotit autory podle hrstky ukázek je problematické a riskantní, ale riskantní je i přejít ulici. Básnické sborníky strádají rozkolísaností poetiky (což nemusí být na závadu) a nevyrovnanou úrovní. Těmto bolístkám se F. Appl, V. Trestová, L. Vavrečka, B. Veselá, E. Waageová, Zuzanka od Konopáčů, J. Rypl, V. Morávek aj. Guman téměř dokázali vyhnout. Pokud budou považováni za část jakési lokální nastupující básnické generace, překročili práh literárního světa poměrně slibně. Vavrečka se chvályhodně dokázal oprostít od mnohomluvnosti, některé jeho verše zaujmou přesnými básnickými obrazy (Na sídlišti), Morávek jistě upoutá svými haiku. Nesporný talent prozrazují osobité verše Zuzanky od Konopáčů, které by slušela výraznější autorská sebekázeň. Primáškou univerzitní básnické kapely je střídma Blanka Veselá. Řečeno s Jiřím Šotolou, ví co a jak chce napsat a její báseň Ticho je postřehem, přesahujícím vymezené prostředí, má obecnou platnost, neboť mnozí lidé si skutečně už dávno nemají navzájem co povědět. Věřme, že devět básníků ze sborníku u poezie vytrvá a dokáží se čtenáři komunikovat hodně dlouho.

Družstevní práce – Dauphin/Protis vydala útlý svazek prací **Blanky Kostřicové LEDOVCOVÁ TURISTIKA** (s vrocením 2007), žánrově mající nejbliže k povídkám. Je třeba podotknout, že Kostřicová psát umí, s rutinní dovedností ovšem trvale vystačit nelze. Knížka vzbuzuje zdání, že se autorka pokouší dokazovat vlastní intelektuální nadřazenost. Přístup ke čtenářům je vždycky trnitý, pár literárních suchopárů možná autorce poklepe na rameno (nebo to již učinili), ale hledání vlastních cest je konfliktní. Nevyplácí se čtenáře podceňovat, vštěpovat mu výrazně subjektivní vize, pomíjet objektivní nadhled. Literatuře přece sluší jistá míra autorské pokory, jinak hrozí nebezpečí, že začne šustit papírem jako kukuřičný lán. Nevím, zda se najdou tací, kteří po knížce někdy v budoucnu sáhnou znovu, rád bych se mylil. To pomýšlení však trochu mrzí, protože Blanka Kostřicová skutečně psát umí. Stojí za úvahu, zda svůj talent nerozmělnuje a nepromarňuje.

František Uher

ČTENÁŘŮV PROŽITEK

Nemám pro to zdůvodnění. Nevím proč, ale pokaždé, když otevřu nějaký časopis, prolistuji ho a nejdřív přečtu aforismy, poezii a pak postupuji od nejkratších útvarů k těm obsažnějším. Mnohdy se k delším ani nedostanu. To záleží na magnetu úvodních odstavců.

Teď jsem si znovu otevřela náš bulletin KRUH č. 16.

Nejdříve jsem mrkla na Šimkovu Zuzanu. Připomíná šlechtičnu z ruského obrazu. Má na hlavě čapku, či ne, zaváhám a tím okamžikem ji vnímám jako živou bytost. Co víc si může malíř přát.

František Uher, jak jinak. „Spisovatel nemá říkat hop, dokud vydavatel nepřeskočí.“ Mluví nám všem ze srdce. Od posledního slova knihy čekáme na vydavatelovo přeskočení a přitom se neřídíme příslovím a donekonečna ho vyzýváme hop hop, jako bychom nevěděli, že bývá často hluchý.

A jak to už u mne bývá, nejsilnější prožitek mi dává poezie. Čtu „Potopené domovy.“ Čtu: V hloubce pod hladinou ... a voda jim tam teplá nad komíny ... hrobník než rakev zasype, musí nahoru k lidem ... A najednou stojím u sečské přehrady a vidím Ústupky, v nichž jsem nebyla, o níž jsem jen slyšela a náhle ten Chvojkův obraz vesnice pod hladinou mě podmaňuje jako živý.

Zalistuji dál. „Je ráno. Malátně otvíráš svá rozespalá stehna.“ A já se vracím do dob, kdy jsme ještě byli spolu a po ránu to bylo jako ve Vondrákově básni. Mé srdce zjihlé, téměř na dranc se vzpamatovává.

A po tomhle si musím dát pauzu pro vychutnávání a pokračovat až příště. Snad do dalšího čísla bulletinu. Nebo k předání štafety

Marta Urbanová

Poznámka redakce: Uvítáme od našich členů i dalších čtenářů bulletinu Kruh příspěvky (třeba i stručné) k tématům, jež otevírají František Uher a Marta Urbanová.

VÁCLAV HOBLINKA CHALUPA, chotěbořský básník, písničkář, amatérský herec a profesí truhlář. Odtud přezdívka Hoblinka, k níž se Václav Chalupa hrdě hlásí. Těžko hádat, zda oprávněně. Předpokládejme to, jinak by patrně takovou vlídnou, melodickou a po česku laskavou přezdívku nedostal. Ukázky jsou ze sbírky **Co se skrývá v hoblinách** (vydal Tribun EU, 2008).

FU

EJ PADÁ

Ej padá, padá větvička
z košatého stromu,
padá na tři autíčka –
tuze krásná k tomu.
Mačká plechy – jen to duní –
taky váží přes půl tuny.

TRUC

Budeš jíst? Ne!
Budeš číst? Ne!
Budeš psát? Ne!
Tak mi polib prdel!
Tak jo!

ZAZNAMENÁVÁME – KOMENTUJEME

* **Výborová schůze Vč. SOS 18. 5. 2009** byla zahájena vzpomínkou na Vlastimila Nováka. Dramatická sekce s výtvarnou uspořádají vzpomínkový pořad s vernisáží, zodpovídají: Kraus a Vrbacká. Předsedkyně Marboe seznámila s granty a jednalo se o jejich využití. Bude uspořádána literární a výtvarná soutěž na ZŠ a SŠ z Pardubic a okolí s volným tématem. Schválení porotci – poezie: Hrabinec a Faltus, próza: Uher, Dušek. Porotce za výtvarnou sekci zajistí Vrbacká. Informace o definitivním negativním vyřízení žádosti o doporučení dotace na vydání knihy B. Kostřicové u KÚ Pardubice – střet zájmů. Výbor schválil nový vzhled obálky Kruhu s barevnými přírodními kompozicemi, rozsah bulletinu bude zachován. Jedenkrát za rok vyjde Kruh v reprezentativním provedení, první k 1. říjnu – slavnostnímu zahájení Uměleckého maratónu. V Kruhu a jiných vydávaných materiálech bude uváděno logo Magistrátu Pardubice. Faltus a Dušek zajistí zpracování publikace „Kdo je kdo ve Východočeském středisku Obce spisovatelů, kde budou uvedeni všichni včetně členů klubu – do zahájení Uměleckého maratónu. Informace o přípravných pracích na UM. Skupina Orlicko už má připraven plán prací. Uvažuje se o rozdělení rozsáhlé oblasti Pardubice a vytvoření nové – Hradec Králové. Vyžádá si to čas.

* **Mottem literární a výtvarné soutěže STRÍPKY, kterou vyhlásilo Východočeské středisko OS ve spolupráci s Krajskou knihovnou v Pardubicích, odděl. Kult. služeb** 10. června, s uzávěrkou 30. září, (pro pět kategorií mládeže 3. tříd ZŠ až po 4. ročník SŠ a odpovídajícímu ročníku víceletých gymnázií) je **Domy vyprávějí, významné osobnosti Pardubicka, mé nejoblíbenější místo, můj vzor – můj styl**. Slavnostní vyhlášení vítězů bude 22. října 2009 v historickém sále Záložny v Přelouči při příležitosti křtu nového sborníku Východočeského střediska OS. Nejlepší dílka budou postupně zveřejňována v bulletinu KRUH, výtvarné příspěvky vystavíme ve foyeru Záložny, později ve foyeru Domu hudby v Pardubicích.

* **14. 4. se konala na hradě Lichnice** prezentace knížky Jana Stejskala „Poklady Železných hor“. Akce se uskutečnila u příležitosti předvedení nového modelu hradu ve zdejší výstavní síni. Zúčastnilo se asi 25 návštěvníků a představitelé města Třemešná.

* **Básníku Miroslavu Kubičkovi**, který je autorem rozhovoru s Lýdií Romanovou, vyšly během léta dvě knihy. Tu první, básnickou sbírku **Sladké hořkosti/hořké sladkosti** vydal v pečlivé úpravě a ilustracemi Václava Smejkal OFTIS v Ústí nad Orlicí, druhou, **Pradědovy pohádky aneb pohádkový cestopis do Jeseníků**, vydalo Jeseníky – Sdružení cestovního ruchu jako neprodejnou publikaci.

* **OBOŘICE JEDNA BÁSEŇ**. V sobotu 11. 7. ožily Obořice u Nasavrku vůní poezie, stromů, květin, písní, koláčů, buřtů, pohádek, dospělých i dětí. Toto setkání a bohužel vůní připravil člen našeho východočeského střediska pan Zdeněk Jirásek. V rozlehlé zahradě bývalého statku jste se mohli z pódia valníku potěšit hudbou a poetickým slovem. Překvapením pro mě bylo fyzické básnictví, které kupodivu sklidilo bohatý potlesk. Dávám si otázku, zda touto cestou se v budoucnu bude poezie ubírat. Není založena na stavbě slova, její tajuplnosti či pointě, ale její síla spočívá ve vitalitě a gestech. Jedna jediná věta, jako např. „lokomotiva točí kola“, jede nahoru a dolů, hučí, plnou parou se žene po kolejích a funí. Jediná věta, tři slova. Chvillemi jsem nevěděla, zda spím či bdím. Napadla mě otázka, zda jsem se neocitla na jiné planetě, či v některém z příštích století, až jsem se posléze potkala s obrazy Jarmily Jiravové a Pavlínky Vrbacké. V té chvíli jsem si uvědomila přítomnost a oddychla jsem si. Nicméně stojí za úvahu, zda básníci nemají odložit pero a začít posilovat svaly. **Marta Urbanová**

* **Zdeněk Jirásek k tomu dodává:** To mě takhle někdy počátkem jara oslovil jeden kamarád, že koupil v maličké vesničce Obořice u Nasavrku statek s obrov-

skými pozemky a že by tam rád něco uspořádal. Nemusel mě vůbec přemlouvat, jen jsem omrknul terén a už jsme spřádali plány. Uděláme takový festivalem, který ale nebude jen hudební. Měli jsme jasnou představu, že to bude literárně – hudebně – výtvarná akce. A chtěli jsme potěšit všechny lidské smysly. Jak se nám to nakonec podařilo, to musí posoudit jiní asi ze stovky diváků a posluchačů. Za sebe mohu říci, že pocit z akce jsem měl velice příjemný.

Venku z pódia – valníku roztleskala přítomné písničkářka Lenka Karlíčková z České Třebové, ve stodole mezi obrazy Dan Vychodil ze Slatiňan přečetl svou úvahu o krajině, zpíval Milan Horák z Prahy, skutečská Iveta Novotná, hlinecký bluesman Jirka Němec, vzápětí vystoupil brněnský fyzický básník Petr Váša, pražský básník Michal Čagánek, chrudimská knihovnice Jana Jirásková četla povídky ze své knížky Kanička pošmodrchaná a znovu zazněly písně v podání Petra Šotta ze Slatiňan, Martina Rouse z Prahy a Lubice Christophory ze Slovenska. Venku ve stanu se hrály pohádky pro děti, kterých se sešlo požeňnaně, přijely celé rodiny. U táboráku byla báječná nálada, jedl se výborný boršč, pekly se buřty, chlebové placky ... Byla to primová akce a dovolí-li to pan domácí, rád se do ní příští rok pustím znovu. Věřím, že pan domácí nebude proti.

Foto z akce v Obořicích

* **Martě Urbanové** vyšla knižně pohádka pro děti **JAK PŘIPLAVALI KAPŘÍCI DO CHOTĚBOŘE** s ilustracemi Aleny Kubkové jako 4. svazek Chohotěbořské edice, kterou vydává Město Chotěboř

* **Jiří Faltus** vydal knížku aforismů, epigramů a kreseb **ZTRÁTY A NÁLEZY** v TG TISKu Lanškroun

* **Josef Plachetka** absolvoval dvě autorská čtení spojená s besedou o Východočeském středisku a jeho autorech ve VOŠ a SPŠ v Rychnově nad Kněžnou. 28. 5. 2009 bylo přítomno 22 žáků 17–18 let, 22. 6. přítomno 13 žáků 16–17 let.

OBSAH:

P. Chvojka: Ilustrace	1
M. Dušek: Na slovíčko s výtvarníkem a básníkem Petrem Chvojkou.....	2
P. Chvojka: Noční můry 1, Noční můry 2	4
L. Macháček: Vzpomínka na Vlastimila Nováka	5
P. Musílek: Mezek	6
M. Urbanová: V knihovně (bajka)	6
J. Jonáš: Rozumět tak řeči stromů	8
J. Krečmer: Holubí apokalypsa	14
M. Dušek: Touhy a skutečnost.....	15
J. Hrabinec: Večerní nálada, Veni vidi vici.....	16
M. Marboe: Velikej šífák.....	16
L. Huml: Červen, Dívka v řece	31
J.B. Kraus: Zústavitel Prozorov	32

STRÁNKY MLADÝCH A ZAČÍNÁJÍCÍCH AUTORŮ

M. Ulrichová: Naděje	35
H. Křivánková: Kávoví hřebci.....	35
M. Ungrádová: Vyhazov	39
H. Cihlová: Literární soutěž o Pardubický pramínek (Výsledková listina, porota, prózy Filipa Macháčka a Martina Kadavého).	45
A. Kordíková: Imprese	50
F. Uher: Texty	51
M. Dušek: Rozhodně ne fikce	52
J. Krečmer: Podvedená generace	53
J. Faltus: Rozhovor s L. Matlasovou, ředitelkou Měst. knihovny Lanškroun ...	58
V. Kopecká: Pláč slunce	62
J. Bruthans: Soutěž o českou báseň 2008.....	63

HOST KRUHU 17 – L. Romanská

M. Kubíček: Rozhovor s předsedkyní střediska OS v Ostravě.....	66
L. Romanská: V noci drnčel budík, Pěšinka, Mou tvář jak okno putující krajinou.....	70
F. Uher: Čtenářské postřehy.....	70
M. Urbanová: Čtenářův prožitek.....	72
Redakce: Zaznamenáváme – Komentujeme.....	73
V. H. Chalupa: Ej padá, Truc.....	73
J. Faltus: Aforismy.....	4, 13, 34, 61
M. Dušek (jun.): Fotografie (po jedné Petr Vesecký, Eva Kotarbová a J. Zeman)	

KRUH, bulletin Východočeského střediska Obce spisovatelů Pardubice

Ročník V. – číslo 17 – říjen 2009

Odpovědní redaktoři: Jiří Faltus, Milan Dušek

Obálka: Jiří Hrabinec

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu zasílejte:

Milan Dušek (próza a publicistika) – Helvíkovice 104, 564 01 Žamberk

e-mail: spisovatel@milandusek.cz

Jiří Faltus (poezie) – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Uzávěrka příspěvků do Kruhu 18: 14. listopadu 2009

Zveřejněné práce nejsou upravovány bez dohody s autorem.

PARDUBICE

Toto číslo vyšlo za přispění Magistrátu Pardubice, Krajského úřadu Pardubice a Krajského úřadu v Hradci Králové.